

Druzsín József

**Szagrális témák a
hazai bélyegkiadás történetében**

Kistarcsa
2020.

Tartalom:

Előszó

Első fejezet (1850.június 01-től 1946. augusztus 01-ig.) az első hazai bélyegkiadástól a Krajcár, a Korona és a Pengő fizetőeszköz alkalmazásától a forint bevezetéséig.

Második fejezet (1946. aug. 1-től 1989. jan. 1-ig) a forint fizetőeszköz bevezetésétől a politikai rendszerváltásig.

Harmadik fejezet (1989. január 1 - 2003.december) a politikai rendszerváltástól a személyes bélyegig.

Negyedik fejezet (2004. augusztus – napjainkig) a tömegkommunikációs robbanás korától napjainkig

Melléklet

Summary

Zusammenfassung

Irodalom

Előszó

170 éve használnak bélyeget Magyarországon a levélpostai küldemények bérmentesítésére. A bélyegek ábrái, grafikai megoldásai sokat fejlődtek, sokat változtak az elmúlt évtizedek során. Igaz a folyamatosan változó fogyasztói igények, a cseppet sem megnyugtató tendenciát mutató közízlés-változás és a technikai fejlődés is megkívánta e képi változásokat, változtatásokat. És akkor még nem is említettük a politikai rendszerek cserélődését, a jelképek, címerek, feliratok időről-időre történő teljes lecserélését. Ebben a folytonosan mozgásban lévő környezetben kellett megtalálnia helyét – sőt némelykor utat kellett törnie – a szakrális jelképeknek, vallási tartalmaknak. A keresztény Magyarország vallásos lakossága mindig is igényelte a számára fontos lelki tartalmak képi megjelenítését környezetében, így a postabélyegeken is.

Talán tisztázásra szorul, mit is értünk szakrális témákon, mert a szótárak többsége szentségi jellegűként, valamint egyházi tartalmat hordozóként fordítja a szót, tehát egy szorosabb és egy tágabb értelemben. Mi is így értjük írásunkban, amikor a kifejezett egyházi témák – pápalátogatás, szerzetesrendek alapítása, szentek évfordulói – mellett egy-egy templom, vagy jelkép ábrázolását is megemlítjük. A szakralitást természetesen ökumenikus szellemben értjük, így a kevés számú ortodox, protestáns felekezetek, illetve zsidó vonatkozású bélyegkiadásról is szót ejtünk. Így teszünk a Cserkészeti témájában kiadott bélyegekkel is, bár kifejezett vallási jelképet általában nem hordoznak, mégis szorosan kapcsolódnak a vallási élet témáihoz. Különös figyelmet szentelünk dolgozatunkban a Szentkorona képi megjelenítésének, mint a magyarság legfontosabb, személyiséggel felruházott szakrális tárgyának.

Tanulmányunkban kizárólag a Magyar Posta alkalmi és forgalmi bélyegeit vizsgáltuk, csak néha teszünk kitekintést az emlékbélyegzők és emlékbélyegzők irányába. A bélyegek neve után a magyar katalógus szerinti sorszámot adjuk meg zárójelben. Nem foglalkoztunk a különböző illeték-, hírlap-, és okmánybélyegekkel, valamint a magánkiadásokkal sem. Ettől is csak indokolt és külön megjelölt esetekben térünk el.

A technikai kifejezések keretes magyarázata mellett, lábjegyzetben közöljük a bélyegtervezők rövid életrajzát és a bibliai történetek szövegét. A Szentírási szövegek forrása a Szent István Társulati Biblia (SZIT) magyar nyelvű szövege a szentiras.hu/SZIT honlapról. Élve a digitális kiadás lehetőségeivel, a szentek életrajzát és egyéb háttértartalmakat hiperhivatkozások segítségével közlünk.

Célunk átfogó képet adni a címben megjelölt témáról, bemutatva tételesen az egyes kiadásokat, ezzel is bizonyítva a postai szolgáltatásokat igénybe vevő társadalom szakrális tárgyú igényének jelenlétét. Bár írásunkban törekedtünk az objektivitásra, a bélyeggrafikák értékelésénél kétség kívül szubjektív ítéletünknek is hangot adtunk.

A szerző

Első fejezet (1850. június 01-től 1946. augusztus 01-ig.)

A postabélyegek használata az 1840-es évek elején terjedt el Angliából kiindulva. Hazánkba az 1848-as szabadságharc idején érkezett el a bélyeghasználat ötlete, melyre reagálva nem kisebb személyiség, mint [Than Mór](#)¹ készítette el az első bélyegtervet. Sajnos a terv nem került kiadásra, mert megakadályozta ezt a szabadságharc leverése, ám 1979-ben, az 52. Bélyegnap emlékére, mint blokk (3352) ábrája mégis megjelenhetett. Than Mór eredeti művét ma a [Bélyegmúzeumban](#) tekinthetjük meg. (Budapest, VII. Hársfa u. 47.) A történelmi Magyarországon először 1850. június 1-én bocsátott forgalomba az Osztrák Postaigazgatás

A **magasnyomás** a legrégebben ismert eljárás, melynél a nyomóelemek kiemelkednek a nyomódúc síkjából. Az első Magyarországon kibocsátott bélyeg (1850.) is ilyen eljárással készült. A nyomódúcokból összeállított nyomólemezek lehet síkfelületű, vagy rotációs nyomásnál hengeres. A befestékezett nyomólemezekkel egy és többszínnyomás is végezhető, de az eljárás nagy pontosságot igényel.

bélyeget. A „Császári és Királyi” feliratú, krajcáros névértékű osztrák bélyegek Magyarországi használatáról mindössze a bélyegzők magyar településnevei árulkodnak. 1867-ben, a kiegyezéssel alakult ki az a történelmi helyzet, minek következtében Magyarország államisága helyre állt. Mint ismeretes, az Osztrák-Magyar Monarchiában a Külügy-, Hadügy-, és a Pénzügy-

minisztérium közös maradt, míg a posta mindkét államban független minisztérium irányítása alá tartozott. 1867. május 1-ével a Földművelés, ipar és kereskedelmi Minisztérium alatt létrejöhetett a független Magyar Postaigazgatás. Rövidesen megindulhatott az önálló bélyegkiadás is. E kezdeti korszak jellemző bélyegábrái: az uralkodó (I. Ferenc József) arcképe mellett postai és nemzeti szimbólumok voltak. (Postakürt, boríték, turul, címer, Szentkorona...)

Első igazi, megkérdőjelezhetetlenül szakrális témát megjelenítő magyar bélyegkiadás az 1921. február 15-től 1925. január 20-ig folyamatosan kibocsátott „**Koronás Madonna**” volt. A sorozat

A **könyvnyomtatás** Gutenberg találmánya, a magas nyomás egy fajtája. A betű és díszítő elemek különböző betűtípusban és méretben, készletként állnak a nyomdász rendelkezésére, melyekből szedéssel állítja elő a nyomóformát. A bélyeggyártásban értékszámok, felülnyomatok, sorszámok előállításánál használják.

10 értékből áll (397-406), melynek minden címlete azonos ábrát más színben,

és természetesen más-más értékben mutat, melyen jól nyomon követhető

a Korona, mint fizetőeszköz inflálódása. A bélyegábra középső részén a Szűzanya látható a gyermek Jézussal, a Szűzanya fején a Szentkorona, köröttük pedig a „*Patrona Hungariae*” felirat. A bélyegközéprésztől elütő színű az ábra kerete, mely az értéket is feltünteti. A sorozatot *Helbing Ferenc* tervezte, kiviteléhez pedig a könyvnyomtatást és a fésűs fogazást választották. A teljes, eredeti gumizású (postatiszta) sorozat mai értéke 1200.- Ft. A sorozat

¹ **Than Mór** (Óbecse, 1828.– Trieszt, 1899.) festőművész, a 19. századi magyar festészet jelentős alakja volt. Jogi tanulmányai mellett Barabás Miklósnál tanult festészetet. Az 1848–49-es szabadságharc alatt Görgey mellett lett hadifestő. Később jogásként a magyar történelemből merített témákat festett. Bécsben, Párizsban, és Olaszországban folytatta tanulmányait. Lotz Károly mellett dolgozott a Pesti Vigadó és a Magyar Nemzeti Múzeum falfestményein. Pesten a Landerer –nyomdában készítette 1 Krajcáros bélyegtervét.

különös érdekessége az 5000 Koronás (405), melynek egyes példányai fordított középrésszel kerültek forgalomba. Ez a tévnyomat kiemelkedő unikuma a magyar filatéliának, jelzi ezt közel 2-3 millió forintos ára is. Éppen ezért 1980-ban a Magyar Posta Bélyegmúzeumának 50 éves évfordulójára kiadott emlékbélyeg ábrájaként is a „**fordított Madonna**” (3400) motívumát használták fel.

A **réznyomást** hazánkban 1871 óta használják. A mélynyomás egy fajtájaként a bélyegábrát apró vésőkkel, manuálisan készítik el tükörképben. KépviSSzaadása színárnyalatossá, anyagszerű, emiatt kedvelt, de körülményes eljárás.

bélyegkiadásban. Így 1926-ban jelent meg *Helbing Ferenc*² tervei alapján a „**Keskeny Madonna**” (457-459) nevű három értékből álló, megkapó szépségű, réznyomatos sorozat.

Ugyancsak *Helbing Ferenc* tervezte a több utánnyomást megért – először 1928-ban, **Szent István ünnepségek emlékére** kiadott réznyomatos sorozatokat - **Szent István (I)** (486-488) és **Szent István (II)** (489-491), ahogy az 1930-as **Szent Imre halálának 900. évfordulójára** kibocsátott 4 értékből álló, ofszet technikával készített sorozatot (497-500) is.

Az 1932. év két, témánk szempontjából említésre méltó kiadása a *Légrády Sándor*³ tervezte **Szent Erzsébet** halálának 700. évfordulójára emlékező 4 értékes, mélynyomatos sorozat (510-513), valamint a *Helbing* tervezte, szintén mélynyomással készült „**Nagy Madonna**” sorozat (514-517), mely az 1921-es „Koronás Madonna” motívumát örökítette tovább.

Az 1933-as gödöllői cserkész világtalálkozó (Jamboree) emlékére nem csak a *Légrády Sándor* tervezte 5 értékes sorozat (544-548) került kiadásra, hanem szép alkalmi bélyegzést is lehetett kapni a tábori postán, sőt alkalmi tábori légiposta járat is indult Gödöllőről.

A **mélynyomás** technikáját a XV. századtól alkalmazzák. A nyomólemez tükörsimára csiszolt felületébe be van mélyítve (vésve, marva) az ábra, majd festékezés után szárazra letörölve festék csak a mélyedésekben marad. A nyomólemezre nagy erővel rásajtolt porózus mélynyomó papír szívja ki a festéket, mely olyan vastag is lehet, hogy ujjal kitapintható. A papír hátoldalán mélyedés keletkezik.

A budapesti Tudományegyetem alapításának 300. évfordulója alkalmából tervezte a *Helbing-Légrády* páros az 1935-ös „**Pázmány Péter**” kiadást (555-560), melynek 6 mélynyomatos értéke mélynyomással készült.

1938. igazi szakrális dömpinget hozott a hazai

² **Helbing Ferenc** (1870-1959) grafikus, festőművész, az Iparművészeti Iskola tanára, majd igazgatója. Több papírpénz mellett szecessziós stílusú bélyegeket is tervezett 1920-35 között.

³ **Légrády Sándor** (1906-1987) festő és ötvösművész, az egyik legtermékenyebb bélyegtervezőnk. Terveivel több nemzetközi díjat is nyert. Az általa szorgalmazott raszteres mélynyomás bevezetésével új korszakot nyitott a magyar bélyeggyártás történetében. Nevéhez fűződik az ún. „Kádár-címer” tervezése is. Emlékét őrzi az 1993-as 66. Bélyegnap alkalmából kibocsátott bélyegpár 4214. számú darabja is.

bélyegkiadás történetében. Hiszen ekkor ünnepelték **Szent István halálának 900. évfordulóját**, melynek tiszteletére *Légrády Sándortól* a szent életének főbb állomásait ábrázoló 14 darabos (582-595) sorozatot, *Diósy Antaltól*⁴ pedig egy emlékbélyeg párt (609-610) és egy 7 bélyeget magába foglaló blokkot (611-617) adtak ki. Ebben az évben került megrendezésre a budapesti [Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus](#) is, melyet *Márton Lajos*⁵ tervező, 7 bélyeget magába foglaló blokkjával (601-607) és emlékbélyeg párral (599-600) köszöntöttek. A bélyegek Szent Istvánt, Szent Imrét, [Szent Lászlót](#), [Szent Erzsébetet](#), [Szent Margitot](#) és [Boldog Mórt](#), valamint a kongresszus emblémáját ábrázolják.

1938 májusában került kiadásra az úgynevezett **ORBÉK-blokk** (608), mely a III. Országos Magyar Bélyegkiállítás alkalmából készült, de felirata szerint „Az Eucharisztikus Kongresszus Alkalmából, Szent István király jubileumi évében” tehát többes okból jelent meg. Érdekessége, hogy a Légrády Sándor által tervezett 584. számú bélyeg képét felhasználó blokk a világ tíz legszebb bélyegének 1938. évi versenyén a nemzetközi zsűritől I. díjat nyert.

A szakrális vonatkozású bélyegek között kell említenünk a **Debrecen** sorozatot (619-23), mely a református egyház fontos régi oktatási intézményét mutatja be.

1938. november 2-án, az első bécsi döntéssel visszakerült Magyarországhoz a Felvidék és Kárpátalja egy része. Ennek emlékére adták ki a „**HAZATÉRÉS 1938**” felülnyomású bélyegpárt (624-625), melyet *Légrády* a Szent István sorozattal homológ kivitelben tervezett. A 20 filléres bélyeg a trónon ülő Szent Istvánt (584 alapján), a 70 filléres pedig a Szentkoronát (595 alapján) ábrázolja. Az 1 400 000 fogazott példányban nyomtatott bélyeg egy százas ívére hiba folytán nem került felülnyomat. Ez az ív teljes egészében a felvidéki [Nagymánya](#) községbe került, ahol a hiba észlelése után 38 darabot bevontak, a többi forgalomba került. A híres tévnyomat néhány fennmaradt példánya ma 48 000 000 forintért cserélt gazdát.

Az 1939-es év sem szerénykedett keresztény témájú bélyegekben. A „**Magyar a magyarért**” sor kassai dómot ábrázoló bélyege (629) kívánczik a az időrendi sor elejére, bár nem ez a korszak leg meghatározóbb bélyege.

Ekkor jelent meg ugyanis első ízben a „**Templom**” sorozat (631-644), mely többek között a kassai Székesegyházat, az esztergomi Bazilikát és a budapesti Mátyás-templomot is bemutatja, de nem maradt ki a sorból a debreceni Nagytemplom és a budapesti Evangélikus templom sem. Ez a téma „**Templom**” (II) (693-706) és (III) (738-742) néven 1941-ben és 1943-ban is kiadásra került. Ugyancsak *Légrády Sándor* tervező asztaláról került ki a „**PAX-TING**” elnevezésű 4 értékből álló sorozat (645-648), melyet a [gödöllői, első leánycserkész-](#)

⁴ **Diósy Antal** (1895–1977) művészeti tanulmányait a budapesti iparművészeti iskolában és a képzőművészeti főiskolán végezte, Körösfői-Kriesch Aladár tanítványaként. A többféle technikával dolgozó művészt már 1929-ben az „akvarellfestés nagy mestereként” méltatták. A második világháború után évtizedeken át készítette a Városligetről vízfestményeit, de templomi freskókat is készített. Elsősorban akvarellista volt, de Hollandiában és Franciaországban illusztrátorként is sikereket aratott. Munkásságát számtalan hazai és nemzetközi díjjal ismerték el.

⁵ **Márton Lajos** (Székelyudvarhely, 1891.- Budapest, 1953.) Rajzoló tehetségét az Iparművészeti Főiskolán tökéletesítette. Márton Lajos egy személyben volt festőművész, restaurátor, grafikus, bélyegtervező, plakáttervező. Számos katolikus ifjúsági és cserkész folyóirat grafikusaként ismerték, de vallási tárgyú és ifjúsági könyv illusztrátorként is dolgozott. Negyvennél több templomban találhatjuk meg oltárképeit vagy freskóit de, tájképeket és portrékat is festett.

világtáborozás emlékére bocsátottak ki 1939. július 20-án. Vallási témában, „**Protestáns**” címmel (649-653), közel 200 ezer példányban jelent meg a protestantizmus nagy alakjait (Károli, Szenczi Molnár, Bethlen G., Lorántffy Zs.) megjelenítő, öt értékes *Légrády* sorozat. Az 1939. október 28-31 között, az Országos Protestáns Napokon rendezett kiállítás alkalmából kibocsátott Bethlen-blokkpárt (654-655) csak a kiállítási belépőjegy felmutatói részére árusították. Az egybefüggő blokkok ma több millió forintot is megérnek.

1940-ben ünnepelték vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzói működésének 20. évfordulóját. A *Légrády-Márton páros* tervezte 3 értékes sorozat (659-661) bélyegein a

Szegedi és a Kassai DOM is ábrázolódik. Az 1940-ben megjelent „**Repülő alap (I)**” *Légrády* tervezte 3 értékes sorozat (656-658) 20 filléres értékén [Magyarország őrangyala](#) tűnik fel, kezében a Szentkoronával. Ez évben került kibocsátásra a második bécsi döntéssel Magyarországhoz visszakerült Észak-Erdély és Székelyföld iránti öröm kifejezésére a *Légrády Sándor* által tervezett „**Kelet visszatér**” című bélyeg (671) a Szentkoronával. Ugyancsak ő tervezte az „**Erdélyért**” című 3 értékes sorozatot (673-675), melynek 20 filléres értékén a [Patrona Hungariae](#) (Szűzanya a Szentkoronával) nyert ábrázolást.

1941-es megjelenésű a feláras „**Repülő alap (II)**”, mely a [Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap](#) támogatását célozta. A *Légrády* tervezte 4 értékes sorozat (684-687) 32 filléres bélyegén a repülő fegyvernem védőszentje, a Boldogságos Szűz Mária (a Loretói Szűz, a repülők védőszentje) tekint ki a felhők közül. A "Borostyános Szűz Mária" néven is ismert, szeptember 8-ai ünnep Kisboldogasszony ünnepével azonos. A borostyán (*Hedera helix*) örökzöld növény, így a hűség jelképe.

A háború éveiből származik az 1942-es „**Királyok**” sorozatban két címletben (6 f, 8 f) is megjelenő, Szent László király alakját (732-33) bemutató bélyeg.

Máig különösen közkedvelt az 1943-as kiadású „**Karácsony**” sorozat (775-777), melynek 3 domborművet mintázó értékét *Tóth Gyula* tervezte. A bélyegkibocsátó államok közül Magyarország adta ki az első hivatalos karácsony-bélyeget még 1943-ban, amelyen Jézus születése szerepelt. Karácsonyi felülnyomással ellátott forgalmi bélyegek persze jelentek meg addig is a világban, ám ezek mellőztek minden különösebb szakralitást. A Tóth Gyula szobrászművész tervezte magyar karácsonyi sorozaton három, a kisdéd születéséhez kapcsolódó jelenet szerepel (az angyalok éneke, a pásztorok imádása, a három királyok hódolata). Különlegesen kedves érdekesség, hogy a 30 filléres címleten a három királyokat Szt. István, Szt. László és Szt. Imre herceg testesíti meg. E magyar bélyegek után 1951-ig nem jelent meg hasonló karácsonyi kiadás a földtekén. A *Kuntuly Béla*⁶ tervezte „**Hadvezérek**” sorozat (743-760) értékei között is találkozhatunk Szent László király, a Patrona Hungariae és a Szentkorona motívumával.

Az 1944-es évben [Árpádházi Margit szentté avatása](#) alkalmából *Kuntuly Béla* alkotása, 30 filléres névértékben jelent meg (778). A már életében is szentként tisztelt

⁶ **Nemessányi Kuntuly Béla** (Miskolc, 1904 – Budapest, 1983) magyar festő, művészpedagógus. Tanulmányait Prágában, Budapesten, Rómában végezte. Számos világi és szakrális festményt, freskót alkotott. 1947-ig tanított a Képzőművészeti Főiskolán. 1945 után freskókat restaurált egyházi megbízásból és templomok számára készített falképeket.

Domonkos rendi apáca szentté avatása hétszáz évet váratott magára. E kisméretű, szerény bélyeg jól illik szentünk karakteréhez, a bélyegábrán is az a gesztusa ábrázolódik, miszerint a királylány a koronát elutasítva a keresztet választja. 1944. augusztusi megjelenésű a *Konecsni György*⁷ által remekbe szabott „**Nagyasszonyok**” forgalmi bélyegsorozat (787-792), melynek 20 filléres értékén (787) Szent Erzsébet – kezében imakönyvvvel és kettős kereszttel – valamint 24 filléres értékén (788) Szent Margit liliummal került ábrázolásra.

Ezzel az évvel gyakorlatilag lezárult egy hosszú korszak, mely méltónak tartotta a megemlékezésre szentjeink évfordulóit és bemutatásra keresztény hagyományainkat, értékeinket, jelképeinket. Néhány újranyomást és felülbélyegzett kiadást leszámítva hosszú évtizedekre háttérbe szorult a szakrális témákat feldolgozó hazai bélyegkiadás. Fentiekhez tartozik a Felszabadulás (I) című sorozat (793-818), az 1943-as „Hadvezérek bélyegeken” című sorozat (743-758) újabb kiadása, melyet 1945 májusától árusítottak sárga és kék alapnyomaton kármin felülnyomattal. Ugyanez igaz az 1945-ös Kisegítő bélyegek (IV) sorozatra, melynek bélyegképei korábbi kiadások fekete és piros felülnyomattal ellátott, sárga és kék alapnyomatú utánnyomásai (820-862).

Második fejezet (1946. aug. 1-től 1989. jan. 1-ig)

Hogy miért is ezt a dátumot választottuk témánk fordulópontjául, arra egy újabb fizetőeszköz váltás ad magyarázatot. A bélyegkiadásokból nyomon követhetjük a Krajcárról Koronára való áttérést, majd a Korona elértéktelenedését. Azután a Koronáról Pengőre való áttérést és a Pengő későbbi inflálódását. 1946. augusztus elsejével érkezünk el az új pénznem, a forint bevezetéséhez, mely napjainkig érvényben lévő fizetőeszközünk. /Ezért, ezek a forint-fillér rendszerű régi bélyegek a PVIG 67/1971. sz. utasítás alapján 2014 év végéig bérmentesítésre felhasználhatók voltak. Azóta csak a „Magyarország” feliratú és egész forint névértékű régi bélyeget használhatjuk fel bérmentesítésre./ Ugyanakkor, közelítőleg erre az időpontra tehető az a politikai rendszerváltás is, mely a baloldali erők előretörésével együtt a keresztény kultúra és értékek szándékos leértékelését eredményezte. Megfigyelhető a bélyegkiadásokban, miként váltották fel a keresztény eseményeket, ünnepeket – mint például Eucharisztikus Kongresszus, szentté avatás, karácsony, cserkésztalálkozók... - az új rendszer eseményei és ünnepei: [DISZ](#), [MDP](#), szakszervezeti kongresszusok, [VIT](#), Sztálin, Rákosi születésnapja, Május elseje... Ugyanígy, szentjeink és szentéletű uralkodóink évfordulóiról történő megemlékezéseket a [kommünről](#), a Szovjetunió fennállásáról, Lenin születéséről és haláláról történő emlékbélyeg kiadások váltották le. Természetesen a jelképrendszer váltás sem maradhatott el, mely ábrában és vízjelben egyaránt megmutatkozott. Nyomtalanul eltűnt a turul szimbólum, a Szentkoronát kezdetben a „Kossuth” címer, a keresztet a vörös csillag helyettesítette. Megkezdődött a keresztény emlékek és jelképek módszeres kiirtása a köztudatból.

Mindezek ellenére, vagy talán éppen azért, hogy a felnövekvő nemzedékek se tévesszék szem elől az igazi értékeket, sokan sokféle áldozatot hoztak. Szép példa erre a [Szent Gábor Bélyeggyűjtő Egyesület](#), melyet 1955-ben alapított Hahót Ferenc abaligeti plébános és néhány társa. Célul tűzték ki a keresztény motívumú bélyegek gyűjtését, feldolgozását,

---

⁷ **Konecsni György** (1908-1970) Kossuth-díjas festő, grafikus. Bélyegtervezőként az 1940. évi Művész sorral és blokkal tűnt fel. Bár bélyegtervezőként csak 1940 és 1950 között kapott megbízásokat, így mindkét rendszer felkapott művésze volt a második világháború körüli években. Néhány emlékbélyeg kivételével az összes 1945. és 1946. évi új magyar bélyeget ő tervezte. A második világháború után plakátokat, festményeket és bélyegterveket alkotott.

bemutatását. Az egyesület tagjai közül többen üldözést is szenvedtek tevékenységük miatt, de a csoport élt és működött. A rendszerváltást követően 1989-ben alakultak újjá.

Az utolsó szakrális témát megjelenítő bélyeg az 1947-es „**Repülő**” sorozat *Nagy Zoltán*⁸ által tervezett 20 filléres értéke (1010), mely az ország kiemelkedő építészeti alkotásai között az esztergomi Bazilikát is ábrázolja. Itt kell kitérnünk egy újabb postatörténeti érdekességre, az első napi bélyegzésre. A Magyar Posta ennél a kiadásnál használt először első napi bélyegzőt, melyet azóta minden új bélyegkiadásnál alkalmaznak.

És valóban, több, mint 20 évet kellett várni ahhoz, hogy szakrálisnak nevezhető téma magyar bélyegeken újra megjelenhessen. Természetesen csak, mint a művészi ábrázolás tárgya: a naivitás, a mese, a mitológia tárgykörébe sorolva.

FDC: (First Day Cover) A kibocsátott filatéliai termék érvényességének első napján használt postabélyegző lenyomata tartalmazza a hely-, keletbélyegzést, az „első nap” kifejezést (angol és francia nyelven is). A bélyegző 1947-1966 között rombusz alakú volt, 1967-től kettős kör alakú. E mellett a kibocsátási alkalomra utaló szöveggel alkalmi bélyegzést is elhelyezhetnek a külön erre a célra készített emlékborítéokra. Az ilyen FDC borítékon az új bélyeg, blokk, kisív, stb. a bérmentesítésre szolgáló elem, és többnyire a boríték (levelező lap) bal alsó sarkában megjelenik az alkalom felirata, logója, a bélyeg ábrájával egyező, vagy arra utaló egyéb képi ábra.

Így látott napvilágot az 1968-as évben „**A spanyol festők a Szépművészeti Múzeumból**” címmel kibocsátott 7 értékes sorozat (2452-2458), melynek 1,50 Ft-os értéke El Greco: Bűnbánó Magdolnáját⁹ és 4 Ft-os értéke a művész: A Szent család című képének részletét ábrázolja.

Ugyancsak 1968-ban jelent meg „**Az olasz festők a Szépművészeti Múzeumból**” című 7 értékes sorozat is (2501-2507), melynek 40 filléres értéke Raffaello: Eszterházy Madonnáját, 60 filléres értéke pedig Renardo Strozzi: Angyali üdvözlését¹⁰ jeleníti meg. Mindkét sorozat mélynyomással készült, arany keretezéssel.

---

⁸ **Nagy Zoltán** (Tapolca, 1916. –Budapest, 1987.) magyar grafikus, bélyegtervező. Az Iparművészeti Főiskolán érett művésszé Helbing Ferenc és Haranghy Jenő keze alatt. 1940-ben tervezőnek került a Pénzjegynyomdába, majd ő lett a híres rézmetsző gárda vezetője is. Az 1946-ban bevezetett papírpénzek, a forint bankóinak tervezésében kapott jelentős feladatot. Az 1960-70-es években számos módosítást és korszerűsítést végzett el a pénzekben. Legfőbb önálló alkotása az 1970-ben kibocsátott 500 forintos bankjegy volt Ady Endre arcképével és az Erzsébet-híddal. A Pénzjegynyomdában bekapcsolódott a bélyegek gyártásába is, így 30 éven át 1947 és 1977 között összesen 218 bélyeget készített. Részes volt a korabeli technológiai színvonal közepette bravúrosnak számító, pártutasításra elkészített *Alumíniumbélyeg* elkészítésének 1955-ben. Ez a kiadás volt a világ első fémföliára nyomott postabélyege. Munkásságának a Magyar Posta az 1993-ban Vagyóczky Károly által tervezett bélyegnapi sor 4213. számú címletének képében állított emléket.

⁹ „Vele volt a tizenkettő és néhány asszony, akiket a gonosz lelkektől és a különféle betegségektől megszabadított: Mária, melléknevén magdalai, akiből hét ördög ment ki”, (Lk 8,2) „És íme, egy bűnös asszony a városból, amint megtudta, hogy a farizeus házában étkezik, kenetet hozott egy alabástrom edényben. Megállt hátul a lábainál, sírva fakadt, elkezdte könnyeivel öntözni a lábait, és megtörölte hajával, csókolgatta a lábait, és megkent a kenettel. Amikor a farizeus, aki meghívta, látta ezt, így szólt magában: »Ha ez próféta volna, bizonyára tudná, kicsoda és miféle asszony ez, aki őt érinti, vagyis hogy bűnös.«” (Lk 7,37-39)

¹⁰ „Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábielt angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: »Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.« Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: »Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.«” (Lk 1,26-33)

Az év „festmény” témájú kiadásait zárta a 2508 katalógus számú blokk, mely S. Ricci: „Betsabe a fürdőben”¹¹ című alkotását jelenítette meg a Bakos Ferenc¹² tervezte postaterméken.

Ebben az évben az első magyar repülőbélyeg kiadásának 50. évfordulójára jelent meg az 1966/67-es „Repülő” sorozat 2,60 Ft névértékű tagja, mely a bécsi [Stefanskirchét](#) ábrázolja. Tervezője Varga Pál¹³ grafikus volt.

Az 1969-es **Duna-kanyar** sorozatot (2554-2557) Vertel József¹⁴ rajzolta, melynek majd minden értékén látható templom is. Sőt, nem is akármilyen: a Vácot bemutató bélyegen a DOM¹⁵, a Szentendre bélyegén négy templomtorony, míg Esztergom bélyegén a Bazilika¹⁶ látható. A forgalmi bélyeg sorozat, mint praktikus, 4 lapos füzet is árusításra került 2, vagy 3 oldalon fogazott bélyegekkel, melyekből a leggyakrabban használt 40 filléres bélyeg 14 db-ot, az 1 Ft-os 6 db-ot, míg az 1,20 és 3 forintos érték 2-2 darabot tartalmazott.

Az 1969-es „Németalföldi festők” című sorozat 40 filléres értékén (2588) Van Dyck: [Szt. János evangélista](#) című festménye tűnik fel. A Bakos Ferenc által tervezett bélyeget mélynyomással készítették 12 ½ fésűs fogazással.

¹¹ „Amíg ez folyt, történt, hogy Dávid egyik délután felkelt fekvőhelyéről és a királyi palota tetején sétált és a tetőről meglátott egy asszonyt, aki ott szemben fürdött. Az asszony igen szép volt. Erre elküldött a király, tudakozódott, hogy ki az az asszony. Azt jelentették neki, hogy Batseba, Eliám lánya, a hetita Uriás felesége. Erre Dávid követeket küldött érte, elhozatta, és amikor eljött hozzá, vele aludt. Az éppen akkor tisztult meg tisztátalanságából. Az asszony fogant, és visszatért a házába. Aztán elküldött, és megüzente Dávidnak: »Fogantam.«” (2Sám 11,2-5)

¹² **Bakos Ferenc** (Tét, 1958 -) festő, grafikus. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola és az Egri Tanárképző Főiskola elvégzése óta Szécsényben él, tanít és dolgozik. Nagyméretű, lírai absztrakt színes grafikákat készít vegyes technikával.

¹³ **Varga Pál (Budapest, 1937 -)** grafikus, bélyegtervező. Grafikusként többféle területen dolgozott, készített reklámgrafikákat, mesekönyv-illusztrációkat és a Galaktika újság borítóit is, de a '70-es évektől főleg bélyegtervezéssel foglalkozott. A bélyeggyűjtőktől hét alkalommal kapta meg az Év legszebb bélyege címet, és háromszor a Magyar Posta is neki ítélte a Posta Művészeti Díját. Fontos alkotása az 1992-es „Piarista rend 300 éve Magyarországon” emlékbélyeg.

¹⁴ **Vertel József** (Dömös, 1922. - Budapest, 1993.) grafikusművész, bélyegtervező. Nagymaroson járt iskolába, majd tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán végezte, Aba-Novák Vilmos és Konecsni György tanítványaként. Később a Képzőművészeti Gimnáziumban tanított. A leghíresebb és legtöbbet foglalkoztatott magyar bélyegtervezők egyike volt: 1950 és 1992 között közel 500 hazai bélyeg terveit készítette el. Mintegy 200 bélyeget tervezett az ENSZ és egyes államok (Líbia, Libanon, Algéria, Mongólia) részére. Több bélyegét "Az év bélyege" elismeréssel jutalmazták.

¹⁵ A D.O.M. a latin Deo Optimo Maximo rövidítése, melynek jelentése „a legfőbb istennek szentelve”, mely eredetileg Jupiterre, a római vallás főistenére utalt. Mivel az Keresztény Egyház nyelve a latin maradt, így a meghonosodott kifejezést később Istenre vonatkoztatták. Ma főleg reneszánsz templomok homlokzatán látható a felirat. A magyar nyelvben német jövevényszó, a Domkirche önállósult első tagja. A *dóm* a latin domus (ház) szóból ered. Először a püspök házat, a domus episcopalis-t nevezték így, mely a püspöki templommal is kapcsolódott. Ma azonban nem csak püspöki templomokat (székesegyházakat) neveznek így, hanem más nagy templomokat is.

¹⁶ A bazilika elnevezés a görög basileus (király) szóból származik. Eredetileg "királyi oszlopcsarnok", oszlopsorokkal tagolt belső terű vásárcsarnok, vagy törvényszéki épület jelentéssel bírt. Az ókori Rómában ezek mintájára épült háromhajós keresztény templomokat neveztek így a IV-XI. sz. –ban. Ma a bazilika egyrészt sajátos stílusú templomépületet jelent, másrészt tiszteleti címet is. A római négy nagy bazilika (basilicae maiores) a Szent Péter, lateráni Szent János, falakon kívüli Szent Pál és a Santa Maria Maggiore. A Szenszék "kisebb bazilika" (basilica minor) tiszteleti címet adományoz bizonyos templomoknak - függetlenül építészeti stílusuktól - például zarándokhelyek számára.

1970-ben pedig a „**Szépművészeti Múzeum festményei**” címmel M. Rocca: Sámson és Delila¹⁷ (2625), valamint Langetti: József álmát magyarázza¹⁸ (2626) című képe került kiadásra. A mélynyomással készített sorozat többi bélyege mitológikus szereplők történeteit ábrázolja.

Ezzel elérkeztünk egy újabb fordulóponthoz. Ettől kezdve a bélyegkiadásokban is szépen tükröződik az a lassú és fokozatos politikai enyhülés, mely nem tagadja le a keresztény értékek létét és fontosságát, sőt már nem is sorolja a mesékkel és mitológiával egy kategóriába. Bár sokáig még a keresztény képzőművészeti alkotások kerülnek elsősorban bélyegre, már fellelhető a történelmi vonatkozások ábrázolása is, sőt ettől kezdve egyes jelképek is visszaszivárognak a bélyegábrákra.

1970. augusztus 19-én jelent meg az a *Légrády Sándor* tervezte „**Szent István**” című, 3 Ft névértékű szerény bélyeg (2639), mely szent királyunk születésének milleniumára emlékezett. Igaz, szent mivolta csak a bélyegkatalógusból derül ki, mert a bélyegábrán I. István király nevét tüntették fel. A királyt mintázó férfifej a Szentkorona egy ritka ábrázolását viseli.

Az év másik jeles kiadása a „**Magyar ötvösség remekei**” (2656-2663) című 8 értékes *Légrády* tervezte sorozat, melyben helyet kapott a méltán híres [Suky Benedek kelyhe](#) 1440-ből, egy misekanna 1500-ból és [I. Rákóczi György úrvacsora kelyhe](#) 1670-ből. A mélynyomásos nyomdatechnika távolról sem képes visszaadni e páratlan műkincsek szépségét, mégis, értékelnünk kell az „ártatlan” téma mögött meghúzódó

szakrális tárgyak szerepeltetését. Vitán felül, az év koronája az esztergomi **Keresztény Múzeum képanyagából** összeállított 7 értékes sorozat (2664-2670) és blokk (2671) volt, mely neves festők szakrális témájú képeit dolgozta fel (Mária a kis Jézussal, A szeretet, [Szt. Katalin](#), Pásztorok imádása, Királyok imádása, [Szt. Antal megkísértése](#), [Szt. Sebestyén](#), [Leány egyszarvúval](#)).

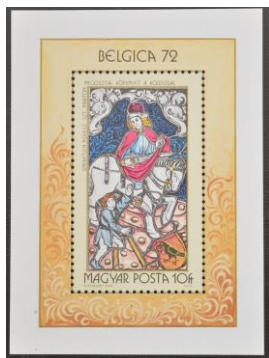
Az **Ofszet nyomtatás** modern eljárás, ahol az egyenes állású nyomóformáról gumihenger segítségével tevődik át a papírra az ábra. Az olcsó, gyors eljárást 1904-ben dolgozta ki az amerikai Rubel. Ma szinte kizárólag rotációs eljárásban alkalmazzák, ahol óránként 8 ezer ív is kinyomtatható. A színek mattok, tömörek, a raszterpontok kör alakúak. Hazánkban 1928 óta alkalmazott eljárás.

Az 1971-es „**Képes Krónika**” (I.) című sorozat 2,50 Ft-os értékén az Óbudai monostor alapítása (2734), a 4 Ft-oson Kálmán és fivére kibékülése egy gótikus templom előtt (2735), míg az 5 Ft-os záró értéken a Nagyvárad templom építése (2736) látható. Zombory Éva a krónika alapján szép blokkot (2737) is tervezett, mely Szt. Imre herceg temetésén apja Szt. István

¹⁷ „Azután megszeretett egy nőt, aki a Szórek völgyben lakott, s akit Delilának hívtak. Odamentek hozzá a filiszteusok fejedelmek, s azt mondták: »Szedd rá őt, s tudd meg tőle, miben rejlik erejének nagysága, s mi módon győzhetnénk le őt, hogy megkötözve megsanyargathassuk. Ha megteszed, ezerszáz ezüstöt ad neked mindegyikünk.« Így szólt tehát Delila Sámsonhoz: »Mondd meg nekem, kérlek, miben rejlik erőd nagysága, s mivel kellene téged úgy megkötözni, hogy ki ne szabadulhass?« „(Bír 16,4-9)

¹⁸ Az ifjú Józsefnek két álma volt arról, hogy családjának feje lesz: az egyikben gabonakévéje előtt hajlongtak testvéreinek kévei (Ter 37,5-8); a másikban a nap, a hold és a csillagok hajlongtak előtte (Ter 37,9-10). Idősebb testvéreit ezek az álmok olyan irigységre ingerelték, hogy meg akarták ölni, ám Ruben tanácsára inkább eladták az izmaelitáknak (Ter 37,12-30).

király is ábrázolódik. Az 1972-es „**Székesfehérvár**” sorozat 60 filléres címlete „Szent István az államalapító” (2800) címmel jelent meg, jóllehet a bélyegen csak, mint I. István király szerepelt.

Említésre méltó az 1972-es „**Üvegfestmények**” sorozat (2836-2842), melyben helyet kaptak Lotz K.- Székely B.: „Kivonulás Egyiptomba¹⁹” és Sztéhlo Lili: „Jézus születése²⁰” című munkái is. Az első napi bélyegzéshez készült alkalmi boríték egyik változatán a köpenyét kettévágó Szt. Márton rajza látható. 1972-ben ünnepelte 100 éves évfordulóját a **Magyar Műemlékvédelem** (2759), melynek emlékére az [ICOMOS](#) Budapesten tartotta konferenciáját. Az eseményre **Bokros Ferenc** fekete-fehér színű bélyege jelent meg a csempe Szekopácsi román-kori templom bejáratának ábrázolásával. A Brüsszelben rendezett nemzetközi bélyegkiállítás a **Belgica-72** alkalmából **Zombory Éva**²¹ elegáns blokkot (2786) tervezett. Egy ismeretlen festő alkotását jeleníti meg tervében, témája: [Szt. Márton](#) megosztja köpenyét a koldussal. **Pest- Buda és Óbuda egyesítésének 100. évfordulójára** egy ötletes sorozat jelent meg, mely bélyegpárokból mutatja be a régi és új városrészeket összetartozó, azonos névű címleteken (2820-2825). A témában - természetesen csak másodlagosan - de felismerhető az Óbudai Szt. Péter és Pál főplébánia és a Tabáni görögkeleti Szentlélek templom rajza is.

1973-ban ismét az [esztergomi Keresztény Múzeum](#) **gyűjteménye** mutatkozott be egy 7 értékes sorozattal (2918-2924) és blokkal (2925), melyek szárnyasoltár képeket ismertetnek meg a nagyközönséggel. A kiadás „szalonképes” címe: „**Régi Magyar mesterek művei**” volt. További említendő tény, hogy a „Tájak-Városok” (II.) sorozat (2889/I-2889/II.) ofszet nyomású értékein Tokaj, Esztergom, Veszprém templomai is megjelennek. Ebben az évben ünnepeltük a **magyar könyvnyomtatás 500. évfordulóját**, melynek alkalmából Haiman György és **Kass János**²² tervezett elegáns bélyegpárt (2891-2892). A 3 Ft-os érték Pesti Gábor²³ evangéliumfordító könyvének inícialeja nyomán készült.

Az 1974-es év egyáltalán nem hozott vizsgálatunk szempontjából említendő bélyegkiadást, míg a következő már szinte bővelkedett ilyen postatermékekben. 1975-ben

¹⁹ Úr Angyala megjelent Józsefnek álmában, s ezt mondta: „Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba, s maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresni fogja a gyermeket, hogy megölje”. József meg azon az éjszakán fogta a gyermeket és anyját, és elmenekült (vö. Mt 2,13-15)

²⁰ József is fölment Galilea Názáret nevű városából Júdeába, Dávid városába, Betlehembe, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. Ott-tartózkodásuk alatt elérkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott nekik hely a szálláson. (Lk 2,4-7)

²¹ **Zombory Éva** (Aknaszlatina, 1927. – Budapest, 1998.) Munkácsy-díjas alkalmazott grafikus, bélyegtervező. Tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi karán és az Iparművészeti Főiskolán folytatta. Tervei háromszor kaptak „Az év legszebb bélyege” címet. 1960-tól haláláig bélyegtervezéssel foglalkozott.

²² **Kass János** (Szeged, 1927. - Budapest, 2010.) Munkácsy- és Kossuth-díjas érdemes és kiváló művész, grafikus. A Magyar Képzőművészeti Főiskola grafika-szakán és a lipcsei Hochschule für Grafik und Buchkunst, könyvművészeti szakán tanult. Később a Magyar Iparművészeti Főiskola grafikai tanszékén tanított, 1973-tól postabélyegeket is tervezett. A 60-as évektől kezdve, könnyed és elegáns vonalvezetésű, expresszív formavilágú művei hozzájárultak a szöveg mellett a rajz autonómmá válásához, a könyvillusztráció fogalmának modern átértelmezéséhez. A komputer által felvetődő problémák kapcsán érdeklődése a könyvkészítés szempontjából is meghatározó technikai változásokra és az új vizuális lehetőségekre irányult.

²³ **Pesti Gábor Mizsér** (? – 1542 körül): író, a magyar nyelvű irodalom művelésének első képviselője. Patrícus családból született, 1527 – 38 között a bécsi egyetemen teológiát hallgatott. Hazatérte után Izabella királyné szolgálatába lépett, Buda elvesztése után Erdélybe menekült. Bécsben Singreniusnál adta ki 1536-ban a négy evangélium fordítását, valamint Aesopus meséit; ugyanitt jelent meg 1538-ban hatnyelvű szótára is.

emlékezett meg a Magyar Posta Michelangelo Buonarroti születésének 500. évfordulójáról. Ebből az alkalomból jelent meg a „**Festmény**„ (XIV.) blokk, mely Ádám teremtését ábrázolta²⁴. A mű eredetijét a mester a vatikáni Sixtus-kápolna 520 négyzetméteres mennyezetére 1508-ban készítette el.

Az 1975-ös „**Visegrádi műemlékek**” blokk (3062) középső részén a XV. Századi „Visegrádi Madonna” dombormű látható. Az év legszebb bélyegének választott blokkot *Vertel József* tervezte. Ez év másik különlegessége a „**Magyarországi ikonok**” című sorozat volt, mely a „Madonna a gyermekkel” motívumot arany szegélyben mutatta be 7 értékben (3076-3082). Az ikonok a szentendrei Szerb Egyházművészeti Múzeum gyűjteményében találhatóak. Az emlékborítékon a Grabóci XVIII. századi ikon képe jelenik meg motívumként.

1976-ból mindössze egy bélyegcsík említhető szakrális tárgykorban, szeptemberben jelent meg ugyanis a 49. Bélyegnap alkalmából egy „**Budavári gótikus szobrokat**” bemutató sorozat (3127-3130). A *Vertel József* által tervezett, ofset nyomású sorozat lovagot, fegyverhordozót, apostolt és püspököt ábrázol.

1977. szeptemberében jelent meg az 50. Bélyegnapot köszöntő, négy, azonos névértékű, összefüggő csík, mely „**Kincsek a Magyar Nemzeti Múzeumból**” címmel 317 ezer példányban került nyomtatásra (3200-3203). *Zombory Éva* tervét ofset technikával állították elő. Pogány szkíta sámáncsörgő mellett az 1918-ban Boconádon talált XI. századi arany korpusz is helyet kapott az ábrák között. Ebben az évben Rubens születésének 400. évfordulóját köszöntötte a Magyar Posta, méghozzá *Vertel József* mélynyomással előállított blokkjával, mely a művész Betsheba fürdője című képének felhasználásával készült. A **Rubens blokk** (3195) mellett az **50. Bélyegnap** alkalmából is egy szép blokk (3204) került forgalomba *Zombory Éva* tervező asztaláról. A blokk Konsztantinosz Monomakhosz bizánci császár koronájának tűzzománcképének felhasználásával készült. Az 1861-ben Nyitraivánkán talált bizánci rekeszzománchos ékszer aranylemeze IX. Monomakhosz Konstantin „római” császárt (uralk. 1042–1055) és hat álló nőalakot ábrázol. A lemezeken a Makedón dinasztia utolsó leszármazottai, Zoé (†1050), és nővére, Theodóra császárnő (†1056), két táncosnő és két erényalak, az Igazság és az Alázat jelenik meg, madaras indadísszel illetve (az erények) cipruspárral körülvéve. Feltűnik még az apostoli testvérpár, Szent András és Péter mellképe is. A képek egyetemes békeprogramja [szaszanida](#), iszlám, antik és ószövétségi kontextusban is értelmezhető volt, míg a két apostol, melyek másodlagos felhasználásban kerültek ebbe az együttesbe, Rómára és Konstantinápolyra, tevékenységük színhelyére, és az általuk vezetett latin illetve görög egyházra utalt.

1978-ban jelent meg a *Cziglényi Ádám*²⁵ tervezte ofsetnyomásos „**Szent László**” című bélyeg, 1 Ft-os névértékben (3294). A bélyeget a király trónra lépésének 900.

²⁴ Akkor az Úristen megalkotta az embert a föld porából és orrába lehelte az élet lehelletét. Így lett az ember élőlényé (Ter. 1,7).

²⁵ **Cziglényi Ádám** (Ipolyzácsényke, 1909. – Budapest, 1998.) grafikus. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán Aba Novák Vilmos és Stein János tanítványaként 1935-ben kapott diplomát. Elsősorban bélyegterveket készített, 1938-ban jelent meg első sorozata a debreceni Református Kollégium 400 éves jubileumára. Mintegy kétszázötven magyar és ezer külföldi bélyeget tervezett.

évfordulója alkalmából adták ki, motívumaként pedig a győri Hermát²⁶ – fej ereկlyetartót – választotta a tervező. Az emlékboríték ábráján pedig a szent király látható főrendek gyűrűjében, amint éppen két püspök koronázza az angyalok által hozott koronával. Az év legnagyobb szenzációja, kétség kívül a Szentkorona hazatérése volt. Az USA-beli Fort Knoxból 1978. január 6-án érkezett haza a **Szentkorona és a koronázási jelvények**. Cyrus Vance amerikai külügyminiszter adta át a magyar államíságot jelképező, személyíséggel felruházott szakrális tárgyakat a magyar népnek. Ennek állított emléket a Magyar Posta *Légrády Sándor* remekbe szabott, mélynyomásos blokkjával (3292), mely az év legszebb bélyege díjat is elnyerte.

1979-ben emlékeztünk Ajtosi Albrecht Dürer halálának 450. évfordulójára. Erre az alkalomra jelenhetett meg a németalföldi mester 7 alkotása bélyegen, *Cziglányi Ádám* tervezésében. A „**Festmények (XVI)**” sorozat (3301-3307) olyan szakrális témákat dolgoz fel, mint „Mária a Gyermekekkel, a négy apostol, [Szt. György](#), [Szt. Eustachius](#), vagy a királyok imádása”.

1980-ban adták ki 5 200 000 példányban a „**925 éves a Tihanyi Apátság alapítólevele**” című 1 Ft névértékű, *Légrády* tervezte bélyeget (3391). Az apátság Balaton felőli képe látható az alkalmi borítékon is. Ez évben került ki *Zombory Éva* tervezőasztaláról a különösen szép kivitelű „**Színes faszobrok**” című 5 értékes sorozat (3392-3396) is, mely az I. Géza alapította garamszentbenedeki, kora gótikus római katolikus templom XV. századból származó [Úrkoporsóját](#) és annak mellékalakjait mutatja be. E szakrális tárgy, Jézus jelképes sírja, a húsvéti liturgiában játszott

fontos szerepet a középkorban. 1980-ban, A Magyar Posta Bélyegmúzeuma 50 éves évfordulójára egy postatörténeti érdekesség, egy valódi bélyegritkaság képe került ábrázolásra *Papp Gábor*²⁷ ofszet és mélynyomású, vegyes technikával előállított bélyegén. A „Koronás Madonna” sorozat 1923-ban kiadott 5000 Koronás névértékű bélyegei között néhány fordított középhérszszel került forgalomba. Ez a különlegesség, a szakzsargonban „Fordított Madonna” néven

²⁶ Az ókorban a hermák Hermész (utazók és a határok istene) tiszteletére emelt oszlopok voltak. Sok útkereszteződésben, határon, piactéren, gümnaszion és könyvtár mellett álltak hermák, és fontos szerepet játszottak az athéniak vallásos életében, tisztelet övezte őket. A középkori művészek a herma funkcióját átértelmezték. A szó összeforrt a szentek ábrázolásával, így egy mellszobor lett, amiben a szent csontjait tartották. Ilyen például a győri bazilikában található Szent László herma, ereկlyetartó, melyben az egykori király koponyájának nagy részét őrzik.

²⁷ **Papp Gábor** (Barczarozsnyó, 1918 - Budapest, 1982.) Munkácsy-díjas alkalmazott grafikus, érdemes művész. A Magyar Iparművészeti Főiskolán Haranghy Jenőnél tanult. Következetesen képviselte az alkalmazott grafika ügyét. Érett grafikáinak tömörségét a betű és a vonal átütő erejű alkalmazásával, a szükséges és az elégséges egyensúlyának mesteri megteremtésével érte el. A magyar reklámgrafikában iskolát teremtett.

emlegetett bélyeg került az újkori emlékkiadásra (3400).

Így érkezünk el 1981-hez, amikor a „Magyar történelmi zászlók” című sorozattal (3457-3462) megszűntek a filléres névértékű bélyegkiadások. Ez az év az, mely újabb fordulatot jelentett az akkori politikai rendszer látásmódjában is. Kétségtelenül az enyhülés jelének kell értékelnünk, hogy 1943 óta először most jelenhetett meg „**Karácsony**” témájú bélyeg. Az 1 és 2 Ft névértékű bélyegpár (3487-3488) vitathatatlanul szakrális témát mutat be – Madonna a Gyermekkel – mégis, a fokozatosság elve miatt világi művészek, [Kovács Margit](#): Szoptató és [Amerigo Tot](#): Csurgói Madonna című alkotásai kerültek bélyegre.

1982-ben ünnepelték **Zircen az apátság alapításának 800. évfordulóját**. Ennek emlékére tervezte *Varga Pál*²⁸ a fraktura betűkkel nyomtatott emlékbélyeget (3533), mely az alapító: III. Béla pecsétjét, az apátsági templom főhomlokzatát, valamint mezőgazdasági szerszámokat és terményeket tartó ciszterci szerzeteseket ábrázolja. Ugyancsak ez évben jelent meg a [Vatikáni Magyar Kápolna](#) műalkotásait bemutató 6 értékes sorozat (3550-3555), melyet összefüggően nyomtattak. Az ív két szélén [Varga Imre](#): Szent István és Madonna a Gyermekkel című alkotásai láthatók, míg az ív középrészén 2x2-es elosztásban Amerigo Tot ovális domborműve látható. A jelenetek között szerepel II. Szilveszter pápa, aki megküldi a Szentkoronát Szent Istvánnak, továbbá Kapisztrán Szent János, Szent VI. Pál pápa, Szent II. János Pál pápa alakja is. Az érdekes megoldás további meglepetéseként az ívszéli vakbélyegeken a Csodaszarvas motívum variációi tűnnek fel. E filatéliai különlegesség *Vertel József* munkáját dicséri. Az elsőnap bélyegzéshez készített alkalmi borítékon a Szentkoronát kezében tartó Szent Istvánt láthatjuk koronázási palástjában, a háttérben pedig a Szent Péter Bazilika látható.

Az 1983-as, vegyes fogazású, ofszet technikával előállított „**Raffaello**” sor (3575-3581) és blokk (3582) követi a művészeti témájú kiadások hagyományát és szakrális témákat is érint – különösen a „Mária a Gyermekkel” motívum tekintetében.

Protestáns témában említésre méltó bélyegkiadás csak ritkán fordul elő a magyar filatélia történetében, ezért is fontos a *Dudás László* által tervezett kifejezetten szép **Luther blokk** (3586), melyet a reformátor születésének 500. évfordulójára bocsátott ki a Magyar Posta. [Martin Luther](#) arcképe mellett feltűnik Wittenberg város stilizált képe és egy égő pápai bulla ábrája is.

²⁸ **Varga Pál** festőművész 1938-ban született Pécsen, jelenleg Budapesten él és alkot. Realista stílusban olajtechnikával fest, munkáin erősen érződik a magyar és német romantika hatása. Kedvelt témái a magyar föld és táj ábrázolása, a vadászfestészet, valamint a lovas témájú kompozíciók.

Az **56. Bélyegnap** alkalmából került kiadásra Alt Rudolf metszetét felhasználó blokk (3597), melyen a Budavári Szentháromság tér és budavári Nagyboldogasszony templom gótikus tornyának ábrázolása látható.

Folytatva az újrakezdett hagyományt 1983-ban is ragaszthattunk **karácsonyi bélyeget** (3610-3611) üdvözlő lapjainkra. Immár a kassai és a csíkmenasági oltárokról vett XVI. századi képeket: Madonna rózsával és Angyali üdvözlés témákban.

1984-ben került kiadásra egy nagy közfelháborodást keltő bűnügy nyomán a **Szépművészeti Múzeum Ellopott Kincsei** című blokk (3623). Az egységesen 2 Ft névértékű bélyegszelvényeken találkozhatunk az ellopott, de kalandos úton megkerült műkincsek sorában a szakrális tárgyú „Mária hat szenttel, Pihenő Szentcsalád, és az Eszterházy Madonna” című festmények ábrázolásával.

1984 **karácsonyi bélyegének képe** a XV. századi trencsényi oltárról került képeslapjainkra (3672).

Szintén ritkaságszámba menően jelent meg 1984-ben a **Magyarországi Zsidó Művészet** című (3673-3679), ofszetnyomású, 7 értékes sorozat, melynek bélyegein zsidó szakrális tárgyak láthatók. A 3673. katalógus számú bélyegen, ha szerencsénk van, érdekes lemezhibát fedezhetünk fel: a bal alsó sarokban az „1984” feliratról az ötvenes ívek 11. ívhelyén álló bélyegein a 4-es lemaradt.

1985 két meglepetéssel is szolgált a keresztény filatelisták számára. Megjelenhetett [Tóthfalusi Kiss Miklós](#) Amszterdamban nyomtatott **Bibliájának címlapját** ábrázoló emlékbélyeg (3703), *Haiman György*²⁹ alkotása, mely e neves bibliakiadás 300. évfordulójára emlékezett.

Nagy örömmel fedezhetjük fel az **Eötvös Loránd Tudományegyetem 350 éves** évfordulójára kiadott (3704) szelvényes emlékbélyegen az alapító, [Pázmány Péter](#) portréját. *Zombory Éva* tervező nem feledkezett meg az egyetem eredeti alapítójáról, de későbbi névadójáról sem. A vegyes fogazású, 50 bélyeget és 50 szelvényt tartalmazó íveket ofszet technikával nyomták. Különösen értékelnünk kell a hazai bélyegkiadásban ezeket az aprónak tűnő változásokat, hiszen ebben az évben még olyan bélyegek jelentek meg, mint a „hazánk felszabadulásának 40. évfordulóját”, vagy a moszkvai VIT-et köszöntő kiadások.

1985 **karácsonyára** (3750) *Kékesi László*³⁰ tervező népi betlehemezőket rajzolt, ezzel hagyományt teremtvén rajzok felhasználására karácsonyi bélyegeken. A kiadványból 1 600 000 darab került forgalomba.

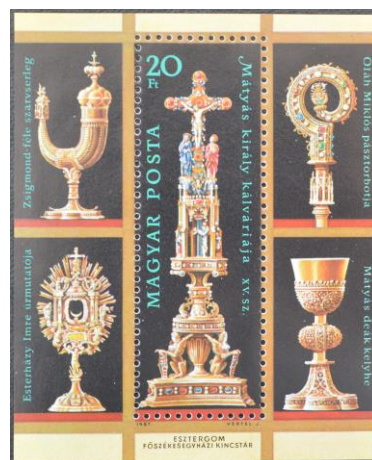
²⁹ **Haiman György** (Budapest, 1914. - Innsbruck, 1996.) Tótfalusi Kis Miklós-díjas, Gutenberg-díjas tipográfus, könyvművész, nyomdatörténész, egyetemi tanár, az Irodalomtudomány doktora, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia alapító tagja. Pályáját nyomdásztanulónak kezdte a gyomai Kner Nyomdában és a budapesti Hungária Nyomdában. Később a Hungária Nyomda betűszedőjeként dolgozott. 1946-1948 között a gyomai Kner Nyomda vezetőjévé, 1948-tól a Könyvnyomdaipari Központ vezérigazgató-helyettesévé, 1964-ben a Nyomdaipari Tröszt vezetőjévé nevezték ki. 1948-ban a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület alapító tagja, a Magyar Grafika szaklap rendszeres szerzője. 1967-1983 között a Magyar Iparművészeti Főiskola tipografikai tanszékének vezetője.

³⁰ **Kékesi László** (Szarvas, 1919 – Budapest, 1993) magyar grafikusművész. 1942-ben diplomázott a budapesti Iparművészeti Főiskolán, díszítő-festő szakon. A főiskola elvégzése után az egyházművészet terén alkotott. Freskói, sraffitói, olajfestményei 36 magyarországi templombelsőt és középületet díszítenek. 1945 után az alkalmazott grafika területén mélyítette el rajztudását, 1956-1980-ig, a Pénzjegynyomda művészeti osztályán dolgozott. Bélyegtervezőként 258 magyar és közel 500 külföldi bélyeg megálmodója. Három alkalommal nyerte

1986-ban *Kékesi László* „**Történelmi arcképcsarnok I**” (3819-3823) címmel Szent Istvánt és Szent Lászlót is szerepeltette a királyainkat bemutató sorozatán, ahol Szent István arcképét a koronázási palástról, míg Szent László képét a Hermáról vette.

1987 legszebbnek ítélt bélyege a *Vertel József* tervezte „**Esztergomi Kincstár**” című blokk (3848) volt, melyen 5 szakrális műkincs került bemutatásra. A blokk központi témája a 72,5 cm magas, zománcteknikával, gyöngyökkel és drágakövekkel ékesített, színarany Mátyás-kálvária, mely az egyetemes művészetnek is kiemelkedő alkotása.

Szintén ez évben jelenhetett meg a szakrális unikumnak számító gyöngyöspatai [Jessze-oltárt](#) bemutató szelvényes bélyeg (3872), szelvény nélküli bélyeg (3873) és emlékív. A bélyegeket *Svindt Ferenc*³¹ rajzolta, az oltár képe mellett, a szelvényen az Árpád-kori alapokra épített XV. századi gótikus, római katolikus templom főhomlokzatának ábrája is helyet kapott. Az emlékív a MABEOSZ kiadása, bérmentesítésre nem volt alkalmas, viszont Lerner János szép fotóján részletesen megcsodálhatjuk a magyar oltárépítészet egyedülálló alkotását, az 1640 táján készült, Jézus (Mária) családfáját bemutató oltárt. A csepp alakú oltárkép Mária születését ábrázolja, a kép alatt fekvő szoboralak Jessze, más néven Izáj, kinek az ágyékából kinövő óriási fa ágain az ősatya nemzetségének tíz királya és a Messiás eljövetelét meghirdető hét próféta mellszobra foglal helyet. Az ezüstözött és zölddel lazúrozott ágakon szalag fut spirálban, melyre az Énekek Énekéből vett völegényt váró idézet olvasható. A fa csúcsát a Madonna szobor koronázza.

A **60. Bélyegnapot** köszöntő blokk (3871) tervezői [Michael Wolgemuth](#) 1476 körül rajzolt ábráját használták fel, melynek hitelességét bár sokan kétségbe vonták, a Budai Várban folyt régészeti feltárások több képelem helyességét igazolták. Egyértelműen beazonosítható a palotakápolna támpillérekkel tagolt szentélye.

A Magyar Posta a „450 éves a Debreceni Református Kollégium”-ról Vertel József által tervezett bélyeggel emlékezett meg, melyen a Kollégium bejárata szerepel (3934).

1988 **karácsonyi bélyegét** (3946), a szakralitást nélkülöző, stilizált fenyőt *George Hámori*³², Ausztráliában élő, magyar származású grafikusművész tervezte. Mindenképpen az enyhülés jelének kell értékelnünk, hogy a Magyar Posta 1988-tól kezdve a Fejér megyei Nagykarácsonyon keresztül küldött küldeményeket alkalmi bélyegzéssel látta el. Az ilyen küldeményekhez külön kezelési jelzés is készült.

el az év legszebb sportbélyegéért járó Ezüst gerely-díjat. 1989-ben Az év legszebb bélyege kitüntető címet kapta a tervei alapján készült – Az aradi vértanúk emlékére – elnevezésű bélyegblokk.

³¹ **Svindt Ferenc** (1950–) A keresztény és nemzeti értékek mellett hangsúlyosan elkötelezett magyar bélyegtervező. 1985 óta foglalkozik alkotó bélyegtervekkel. Repertoárjában nyolcvanhárom bélyegcímlet található, köztük kilenc portobélyeg, valamint egy speciális belföldi kiscsomagbélyeg.

³² **George Hámori** (Budapest, 1918. - ?) bélyegtervező. Számos ország számára tervezett bélyegeket. 1949-ben hagyta el hazáját és először Izraelben, majd 1956-tól Ausztráliában telepedett le. Ő tervezte az Ausztrál Nemzetközösség Bankjának logóját és részt vett az ország bankjegyeinek megújításában is. Hosszú ideig dolgozott a Quantas ausztrál légitársaságnak is.

Áttekintve mintegy negyven év hazai bélyegkiadását, nyomon követhettük egy egyöntetűnek mondott politikai rendszer belső változását a kezdeti vallásellenességtől, a fokozatos enyhülésen át, a kereszténységgel történő párbeszédig. Az újabb politikai rendszerváltás lassan érlelődő tendenciája kitapintható volt a megjelenő bélyegtémák változásaiból is.

Harmadik fejezet (1989. január 1 - 2003. december)

A rendszerváltás lassan érlelődő folyamat volt, elhúzódva bontakozott ki, nehézségei, útkeresései a bélyegkiadásokban is jól nyomon követhetőek. A megszűnt politikai rendszer jelképei, évfordulói, eseményei egy csapásra kikerültek a bélyegtervezők látómezejéből, azonban a régi-új jelképeknek, ünnepeknek idő kellett, amíg újból bele gyökereztek a társadalmi köztudatba. Így a szakrális témák is csak apránként szállingóztak vissza a

Tévnymat: A bélyegek gyártása bonyolult nyomdatechnikai folyamat, melybe olykor hibák csúsznak. Leggyakrabban a színhibák, színeltolódások, képeltolódások, nyomtatási fázisok kimaradása jelentkezik, de lehetnek nyomólemez sérüléséből, lemezhibából származó eltérések is. A gyűjtői szaknyelv ezeket az eltéréseket tévnymatoknak nevezi és ritkaságuk, feláruk miatt a gyűjtők kedvelt és keresett cikkei.

Hamisítvány: A bélyegek a postai küldemények díjának lerovására (bérmentesítésre) szolgáló értékcikkek, de ismertek más állami, hatósági, hivatali díjak, illetékek lerovására szolgáló bélyegek is. Mivel ellenértékük jelentős lehet, hamisítás ellen különleges minőségű papír, vízjel, jelzőrostok, festék, fogazás, bonyolult rajzolatú ábra alkalmazásával próbálják illegális reprodukálásukat nehezíteni. Egyes bélyegeket, különösen a ritkaságokat azonban sokszor eredménnyel hamisítják.

bélyegkiadásokba és csak évek múltán erősödtek jelentős tényezővé.

1989. mozgalmas évében jelent meg *Bánó Attila*³³ tervezésében az ofszet nyomású **Történelmi Emlékhelyeink** (3977) című forgalmi bélyeg 1 millió fogazott példányszámban. A 3 Ft névértékű bélyegen a [Vésztő-mágori](#) középkori templom rekonstrukciós rajza látható. A középkori templom egykor a **bencés Csolt-monostor** temploma volt. Sajnos a cím sugallta sorozat kiadása nem valósult meg.

1989. **karácsonyára** (4006) egy gyermekrajzra emlékeztető szerény bélyeg jelent meg *George Hámoritól*, a szállást kereső Szent Család motívumával. A száz darabos ívek szélére a „Népszámlálás 1990” feliratot nyomtatták.

1990. sem bővelkedett vallási témákban, hiszen mindössze két ilyen tárgyú kiadás látott napvilágot. *Vertel József* gyönyörű szelvényes bélyeget tervezett a [Károli](#)

³³ **Bánó Attila** (Deggendorf, 1945. –) író, újságíró, grafikus. 1969-1990 között szabadfoglalkozású grafikusként bélyegeket is tervezett. 1990-1991 között a Ludas Matyi munkatársaként dolgozott. 1992-2007 között a Magyar Újságírók Közösségének elnökségi tagja, titkára, és elnöke is volt. A kilencvenes évek elején a Pest Megyei Hírlap, a Nyugati Magyarország és a Reform munkatársa volt. Oktatott a Mórícz Zsigmond Újságíró Iskolán és négy évig a Magyar Televízió kuratóriumának elnökségi tagja is volt. 2003-ban a Keresztény Élet külső munkatársa volt. Számos kötet szerzője, melyek mind a magyar történelem iránti szenvedélyes érdeklődéséről tesznek tanúbizonyságot.

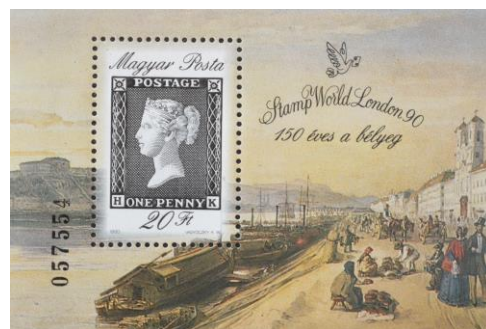
[Biblia](#) kiadásának 400. évfordulójára. A bélyegen (4038) a mester szobra, a szelvényen pedig a Biblia címlapja látható. Ebből a kiadásból nemcsak tévnyomat ismert, de a bélyegek hátoldalára 1500 példány esetén „A Magyar Posta ajándéka a MABEOSZ 1990. évi küldött-közgyűlés résztvevőinek” felirat is olvasható, de hamisított hátoldali nyomatok is ismertek.

Az év **karácsonyi bélyegét** Kass János, Botticelli: „Madonna gyermekkel” című képének felhasználásával tervezte nemesen egyszerűre, mégis az ünnep hangulatához illőre.

Meg kell még emlékeznünk a „**Magyar Köztársaság címere**” bélyegről (4052) és blokkról (4051), melyeket Vertel József alkotott. A régi-új államcímert (a [koronás kiscímert](#)) ábrázolását hosszú évtizedekig mellőzni kellett a hazai bélyegkiadásokon, így végre itt is elnyerhette méltó rangját. A bélyeg az Országházban látható Szt. István szobor (oszlopfő) ábrázolásával kíván tanítani, míg a blokk bélyege körül körbefutó magyar címertörténeti bemutatót láthatunk. A blokk hologramos változata (4123) fekete és piros sorszámozással is ismert, sőt 1000 példányon a „Magyar Posta ajándéka” felirat is olvasható.

Ugyancsak más témában, de egy templomot is ábrázolva jelent meg emlékblokk a **postabélyeg születésének 150. évfordulójára** (4037). *Vagyóczky Károly* tervezett az első 1 pennys bélyeg ábrája és Barabás Miklós „A pesti alsó Dunasor” című festménye felhasználásával blokkot. A Barabás kép jobb szélén a [görög ortodox templom](#) is látható (Petőfi tér 2.).

1991-ben érkezett el a rendszerváltás folyamata a bélyegek „felségjelzésének” cseréjéhez. Ez évtől nem az 1945-óta megszokott MAGYAR POSTA feliratot, hanem a MAGYARORSZÁG szót olvashatjuk bélyegeinken. 2014. december 31-ig (tehát még 25 évig) a postai küldemények bérmentesítésére még elfogadták a nem egész forint névértékű bélyegeket és azokat is, melyeken a MAGYAR POSTA felirat volt látható, viszont ezután ezek már nem felhasználhatóak bérmentesítésre.

A rendszerváltás utáni első, igazi szakrális témát *Kékesi László* dolgozta fel a „**Magyarországi Mária-kegyhelyek**” című (4096-4100) sorozatában. Az öt értékes sorozat címletein a kegykép, vagy kegyzobor rajza előtt a kegytemplom távlati képe és mellette a pápai címer látható. A témául szolgáló kegyhelyek: Máriapócs, Celldömölk, Máriagyűd, Máriaremete és Esztergom.

Ebben az évben, az egy évvel korábban újra köztársasággá lett hazánk nagy eseménynek örvendhetett: **II. János Pál pápa látogatásának**. *Vagyóczky Károly* a Magyar Filatéliai Vállalat felkérésére szép emlékvét tervezett, melyen a pápa arcképe mellett jobb és bal oldalon az 1938-as Eucharisztikus Kongresszus emlékére kibocsátott emlékbélyeg pár látható. Felül a pápai jelmondat „Totus tuus” (Egészen a Tiéd), kétoldalt pedig a Magyar Köztársaság és a pápa címere szerepel. Alul a [látogatás](#) dátuma olvasható. A kiadvány bérmentesítésre nem volt alkalmas.

A Magyar Posta is megemlékezett az eseményről, ugyancsak *Vagyóczky* tervezte bélyeggel (4107). Az 1991-es év legszebbnek ítélt bélyegén Esztergom városát láthatjuk a Duna felől tekintve, s felette a pápa arcképét gyönyörű rézmetszetben. FDC-hez alkalmi boríték is készült, méghozzá először Magyarországon érmevel. A borítékba helyezett vastag karton foglalja magába a Magyar Nemzeti Bank 100 Forintos emlékérmét. A 12 gramm tömegű, 32 mm átmérőjű, [kupronikkal](#) anyagú érem egyik oldalán a szentatyát ábrázolja, másik oldalán a „Magyar Köztársaság 100 Forint” felirat, a címer és a dátum szerepel. Az érme mindkét oldalát láttatni engedi a boríték két kerek, celofánnal védett nyílása. II. János Pál pápa boldoggá avatása alkalmából (2001. május 01.) a kiadvány újra nyomtatásra került.

Vertel József alkotása a [Szuverén Máltai Lovagrend](#) és a Magyar Postaigazgatás megállapodásának emlékére került kiadásra (4116). Az egyszerű, 12 Ft névértékű forgalmi bélyeg a lovagrend címerét ábrázolja.

Az év **karácsonyi bélyege** (4125-4126), nemes egyszerűséggel *Kékesi László*: „Mária kegyhelyek” című sorozatának felhasználásával, két értékben (7 és 12 Ft), szelvényes bélyegként jelent meg. A szelvényen a Magyar Posta és a [Postabank](#) Rt. kívánt kellemes ünnepet.

1992-től váltak újra rendszeressé a szakrális témák bélyegkiadásunkban, megjelentek bélyegek nemcsak szentek évfordulóira, hanem szerzetesrendek emléknapjaira is. A [Piarista Rend](#) 350 éves Magyarországi szolgálatának emlékére *Varga Pál* tervezett filatéliai különlegességet (4134). A bélyegeken a rend aranybetűs címere látható, míg a bélyegek alkotta ív középső részén egy 4 bélyeg méretű közös szelvény található, mely a rendalapítót, [Kalazanci Szent Józsefet](#) ábrázolja. A kiadásból négy, eltérő fogazatú ív ismert.

A „[Világ Kulturális Öröksége: Hollókő](#)” című bélyegen (4135) és emlékborítékján is hollókői falurészlet jelenik meg tradicionális parasztházakkal és a falu közepén álló katolikus templommal. A Saphier Herbert fotója alapján készült kiadvány nyilván nem szakrális céllal készült, a templom csak, mint a népművészet remeke ábrázoltatott.

[Jan Amos Komensky](#) – azaz **Comenius születésének 400. évfordulójára** *Gacs Gábor*³⁴ tervei alapján jelent meg egy elegáns bélyeg (4140), melyen a neves pedagógus tankönyvének címe: *Orbis Sensualium Pictus* (A Látható Világ képekben) olvasható a szerző egykorú portréja fölött.

A Magyar Posta a *Vertel József* rajzolta klasszikus stílű, nemes vonalú bélyeggel (4141) emlékezett [Mindszenty József bíboros](#), prímás, esztergomi érsek születésének 100. évfordulójára. A pazar grafika az esztergomi Bazilika főkupolája alatt ábrázolja a székesegyház homlokzati képét, a Patrona Hungariae szobrát az előtérben pedig az imába merült hercegprímást. Ugyancsak *Gacs Gábor* tervezte azt a szelvényes bélyeget (4153), mely [Szent Margit](#) születésének 750., és [Boldog Kinga](#) halálának 700. évfordulójára emlékezett.

³⁴ **Gacs Gábor** (Pestújhely, 1930.–) magyar grafikus. 1954-ben végzett a Képzőművészeti Főiskola grafikus szakán. Konecsni György és Barcsay Jenő tanítványa. 1963-tól a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola grafikatanára, igazgató helyettese.

A halványkék árnyalatú bélyeg a nőalakokat attribútumaikkal³⁵ és latin nyelvű feliratokkal ábrázolja.

A **barcelonai olimpián érmet szerzett** magyar sportolók tiszteletére *Elekes Attila*³⁶ olyan blokkot (4165) tervezett, melynek háttérében a híres spanyol építész, Antonio [Gaudi: La Sagrada Familia](#) (A Szent Család) templomának, mint a város jelképének rajza látható.

Az év **karácsonyi bélyegét** *Lengyel György*, a dernői, 1850-ből származó "Mária a gyermek Jézussal" című metszet felhasználásával tervezte (4179). A bélyeg szerény, mégis hangulatában az alkalomhoz illő, ofszet és réznyomásos vegyes technikával készült. A Rozsnyói Járásban található, határmenti település neve helytelenül, Derdő alakban jelenik meg a bélyegen. Az 1988-óta Nagykarácsonyon keresztül is küldhető karácsonyi jókívánságok szolgáltatását 1992-ben a Szeretetposta névre keresztelték. Azóta minden évben, advent első vasárnapján a Szeretetposta újranyílik.

1993. különlegessége és legszebbnek választott bélyege a *Dudás László*³⁷ tervezte blokk (4189) és bélyeg (4188), mely **Mátyás király misekönyvének** egy-egy részletét mutatja be. A magyar kiadással párhuzamosan a bélyegek Belgiumban is megjelentek. Az 1480-as évek közepén, Firenzében készült Corvinát a Belga Királyi Könyvtárban őrzik. A blokkból 400 példány „A Magyar Posta ajándéka az Észak- Atlanti Közgyűlés tavaszi ülészsaka alkalmából” felülbélyegzéssel is kiadásra került. A NATO-blokknak is nevezett ritka kiadás felülbélyegzését hamisították is.

Az **európai kortárs művészetet** bemutató bélyegpár (4192-4193) tervezője: *Kertész Dániel*³⁸, [Makovecz Imre](#) munkáit találta mértékadónak, így a bélyegekre a paksi római katolikus templom enteriőrt és a Sevillai Világkiállítás Magyar Pavilonjának tornyait választotta.

³⁵ **Attributum:** A képzőművészetben gyakran ábrázolt személyek (szentek stb.) állandó jelvénye, mely alapján felismerhetőkké válnak. A szirnbólumtól az különbözteti meg, hogy tárgyi jelentésén túl jelképes értelme nincs.

³⁶ **Elekes Attila** *André* (Temesvár, 1965.-) grafikusművész, fotográfus Temesváron 1983-ban szerzett tervezőgrafikusi diplomát, majd festészetet tanult. 1987-ben Budapestre települt, a Pénzjegynyomda bankjegytervezője lett. Mestere, Vagyóczky Károly mellett részt vett az új magyar bankjegysorozat tervezésében. 1990-ben készítette első önálló bélyegsorozatát. Elnyerte az év legszebb bélyege (1992) díjat és az Egyetemes Postaegyesület bronz díját (2014) is.

³⁷ **Dudás László** Munkácsy-díjas bélyegtervező (1935. Bátor – 2014 Budapest) Az Iparművészeti Főiskolán 1962-ben diplomázott. Dizájnerként dunai hajót, mérlegeket és elektronikus pénztárgépet is tervezett. A Müncheni Olimpián érmet nyert magyar sportolókról rajzolta első bélyegét 1973-ban. Több, mint 200 magyar bélyeget alkotott, 1991-től az elsők között tervezett számítógéppel.

³⁸ **Kertész Dániel** (Budapest 1963 –) grafikus, fotográfus, festő, bélyegtervező. 1991-ben szerzett tanári és grafikusművész diplomát a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Bélyegtervezői munkája elismeréseként 1996-ban vette át a Magyar Posta Művészeti Díját.

1993. az európai **idősek éve** volt. Ez alkalmából Dürer: [Szent Kristóf](#) című képének felhasználásával *Kass János* tervezett rá jellemzően kifejező, mértéktartó, szép bélyeget (4200), mely kiváló példa a szakrális témák profán célú alkalmazására.

A **66. bélyegnapon** a Magyar Posta blokkal (4212) és bélyegpárral (4213-4214) állított emléket régi, neves tervezőknek. *Vagyóczky Károly*³⁹ nagy elődeit, Helbing Ferencet, a híres „Koronás Madonnájával”, Légrády Sándort a '38-as Szent István sorozat legszebb darabjával Nagy Zoltánt pedig a népviselet sorozat 20 filléres értékével ábrázolta.

Budapest nevezetességeit a *Füle Mihály*⁴⁰ által rézbe metszett 3 darabos, óriási méretű (6 x 8 cm!) bélyegekből álló sorozat mutatta be, melynek záró értéke (4224) a budapesti Mátyás-templomot és a Szentháromság-szobrot ábrázolta.

A szakrális dömpinget hozó év **karácsonyi bélyegét** *Kass János*⁴¹ a székesfehérvári Székesegyház főoltár képének felhasználásával tervezte meg.

1994-el kezdődően megfigyelhető a honi bélyegkiadás mélyrepülése, mely mondhatni napjainkig tart. Ettől kezdve egyre gyakrabban találkozhatunk kivitelében, minőségében gyengébb bélyegekkel, de az egy évben kiadott témák mennyisége is erősen

megfogyatkozott. Köszönhető mindez az egyre jobban elterjedő gépi bérmentesítésnek, illetve a mára tömegessé váló elektronikus levelezésnek, és a képeslapokat felváltó egyéb lehetőségeknek, korábban az SMS-nek, napjainkra pedig a közösségi média eszközeinek. Ekkor azonban még a Magyar Posta új hagyományt teremtett, mely azóta is örömdetesen virágzik. 1994-ben először ragaszthattunk a karácsonyhoz hasonlóan **húsvéti** üdvözlő lapjainkra is ünnepi témájú bélyeget. *Kertész Dániel* Munkácsy: Golgota című képének részletével tervezett az alkalomhoz illő, 4 millió példányban megjelenő forgalmi bélyeget (4233). Ez évben gondolt a Posta arra is, hogy ne csak **karácsonyi** képeslapjainkra, hanem leveleinkre is ragaszthassunk megfelelő névértékű ünnepi bélyeget. Így Molnár C. Pál két csodás festményének felhasználásával 12, illetve 35.- Ft-os névértéken bocsátottak ki forgalmi bélyeget.

³⁹ **Vagyóczky Károly** (Budapest, 1941. –) alkalmazott grafikus, bélyegtervező, a jelenleg forgalomban lévő papír bankjegyeink tervezője A Képzőművészeti Főiskolát 1966-ban végezte el mint a Sokszorosító Grafika Tanszék növendéke. 1978-tól a Pénzjegynyomda Művészeti Osztályának vezetője. Főleg sokszorosítógrafikával és alkalmazott grafikával foglalkozik: bankjegypervezés, bélyegtervezés, nyomtatványgrafika.

⁴⁰ **Füle Mihály** grafikus (Cegléd, 1914 – Bp., 2005) 1936-40 között végzett a Magyar Iparművészeti Főiskolán. A második világháború előtt főként portrékat festett. A háború után a Nemzeti Bank Pénzjegynyomdájába szerződött, ahol elsajátította a bankjegypervezés technikáját. 30 éven keresztül rézmetszéssel foglalkozott. A Magyar Posta megbízásából 180 bélyeget tervezett. Olaj és pasztelltechnikával kidolgozott festményei posztimpresszionista jellegűek.

⁴¹ **Kass János** (Szeged, 1927. – Budapest, 2010.) Kossuth-díjas magyar grafikus, szobrász, bélyegtervező, kiváló művész. Iparművészeti Főiskolán tanult 1946-1949 között. A Képzőművészeti Főiskola hallgatójaként 1949-től 1951 Hincz Gyula és Konecsni György tanítványa volt. 1960-61-ben a lipcsei Grafikai és Könyvművészeti Főiskolán a könyvművészeti tanszék aspiránsa volt. 1967-től az Iparművészeti Főiskola tipografikai tanszékén volt tanár. Megszámlálhatatlan gyermek- és ifjúsági könyv illusztrációját készítette el, 1973 óta postabélyegeket is tervezett. A Magyarországon bemutatásra nem engedélyezett *Fejek* sorozatából a világ első számítógépes animációs filmjét készítette el Halász Jánossal, a John Halas néven akkor már világhírű rendezővel.

Ebben az évben jelent meg egy hagyományos zsidó sírkő párta részét ábrázoló bélyeg (4271) *Kertész Dániel* tervezőasztaláról a **Holokauszt áldozatainak emlékére**. A sírkövön az ábrázolás egy *szomorúfűz fa*, a zsidóság egyik jelképe került a középpontban. A héber betűk sírkő jelölések, jelentésük: „*itt van elrejtve*”. A párta karéján látható rövidítés jelentése: „*lelkünk foglaltassék be az örökéletűek kötelékébe*”. A párta baloldalára rajzolt kavics pedig a tradicionális zsidó megemlékezés jele.

1995-ben a már hagyománnyá váló **húsvéti bélyeg** (4284) *Kertész Dániel* a harmincas évek modorában alkotta meg. A lilás árnyalatú rajzon egy igazi szakrális jelkép: a **glóriás bárány** a győzelmi lobogóval látható. Ez az elgondolás a háború utáni bélyegkiadásunk unikuma.

Szent László király halálának 900. évfordulójára is ebben az esztendőben emlékeztünk. *Kóbor Mátás*⁴² tervező egy székelyderzsi freskórészlet alapján, különösen szép, ünnepélyes bélyeget alkotott (4304).

Az év érdekessége az a szelvényes bélyeg, melyen *Kertész Dániel* együtt ábrázolta **Árpádházi és Portugáliai Szent Erzsébetet**. A kiadvány 8 bélyegyet és 8 szelvényt tartalmazó ívekben nyomtatták (4316).

A **karácsonyi** bélyegpárt (4318-4319) *Tóth Judit és Kinga*, gyermekrajz pályázat nyerteseinek munkái alapján adták ki 2 milliós példányszámban.

1996-ban a **Pannonhalmi Apátság alapításának 1000. évfordulójára** *Szunyoghy András*⁴³ gyönyörű blokkot (4325) és négy értékből álló sorozatot (4335-4336, 4352-4353) tervezett. Zsoldos Xavér bencés pasztellszínű akvarellje jeleníti meg az apátság épület tömbjét, mely motívum a blokk bélyegén rézmetszetként megismétlődik. A felső harmadban az alapító, Szent István monogramja, apátság első ismert pecsétje és a főapát pecsétlenyomata látható. A több művészeti stílust ötvöző, ofszet és réznyomással készült blokk átütő erővel fejezi ki mondanivalóját. A sorozat bélyegei hasonló nyomdatechnikával készültek, értékenként más-más színben mutatják be az apátság épületének részleteit. A gyönyörű monochrom rézmetszeteket stílusos fraktúra betűk egészítik ki. Az ábrázolt épületrészek: Porta Speciosa, Kerengő, Barokk refektórium, könyvtár. Filatéliai érdekesség, hogy a téma megjelenése időben elhúzva, három részletben történt. A blokk márciusban, a sorozat első két bélyege júniusban, míg a két utolsó értéke augusztusban jelent meg. A kilencvenes évek közepétől a sorozatok megjelentetésében ez a módszer gyakorlattá vált. Másik érdekesség, egy kényszerű megoldás a bélyeghamisítás megakadályozása céljából, a Magyar Posta Rt.

⁴² **Kóbor Mátás** grafikus, ART-CORE DESIGN Bt. vezető tisztségviselője, az Artificial Group senior art directora

⁴³ **Szunyoghy András** (Pécs, 1946.–) magyar grafikus- és festőművész. A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán Barcsay Jenő tanítványa volt. 1971-1973-ban a Magyar Pénzjegynyomdában rézmetszést tanult. 1989-1994 közt a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában, majd 1994-től a Magyar Iparművészeti Főiskolán tanított. Bélyegeket is tervez, készít rézmetszetes technikával. Grafikai lapjain gyakran szerepelnek állatok. Művészeti állatanatómia címmel kötete jelent meg. A *Nagy Rajziskola* című könyvét 2012-ben írta, mintegy összefoglalja a rajzbeli mesterfogásokat.

1996-tól a bélyegek egy részét Sihl típusú papírra gyártatta, mely UV fényben látható jelzőrostokat tartalmaz.

A „**Feszty-körkép: A magyarok bejövetele (III.)**” sort is a szakrális bélyegek közé lehetne sorolni, hiszen az ábráján az elfoglalt új haza tiszteletére énekmondók (igricék) és regösök zengenek örömeiket, miközben a fehér ló áldozati bemutatására készülnek, és a táltos a győzelmi áldozatot mutatja be a hadúrnak (4320-22).

Az „**Európa: Híres asszonyok**” bélyegpár egyik bélyege (4332) **Boldog Gizella** királynét ábrázolja, aki férje halála után a Passau melletti niederburgi bencés monostor apátnőjeként halt meg. A miseruhák készíttatése uralkodónői feladatkör volt, ennek szép emléke maradt ránk a koronázó palást néven ismert, eredetileg miseruhának szánt darabban. Mindkét bélyeg háttérképében ezért a koronázó palást egy-egy motívuma szerepel.

A „**150 éves a balatoni gőzhajózás**” bélyegének (4364) háttérében a – Széchenyi kívánságára – Kisfaludy-nak keresztelt gőzhajó mögött a Tihanyi Apátság képe látható.

A **karácsonyi bélyegpárt** (4373-4374) újfent *Kertész Dániel* tervezte meg két szép, XV. századi, karácsonyi témájú renaissance festmény adaptálásával. A kifejezetten elegáns bélyegből 5,5 millió példány készült.

Szent Adalbert halálának 1000. évfordulójára 1997-ben Cseh-Lengyel-Német-Vatikáni-Magyar párhuzamos bélyegkiadás jelent meg (4399), melyet Vladimir Suchanek terve alapján *Vagyóczky Károly* metszett. A szép bélyeg értékét tovább emeli, hogy nyomdatechnikailag a hagyományos mélynyomást választották. A bélyeget Sihl papírra nyomták.

Az 1938-as PAX-TING óta eltelt 58 évben nem jelent meg „**cserkész**” témájú magyar bélyeg. 1997-ben *Svindt Ferenc* tervező asztaláról került ki egy szerény kivitelű, tóparti tábornok és cserkészliliumot ábrázoló alkotás (4400) az **Ifjúságért** témában.

Boldog Hedvig szentté avatásának ünnepére 1997-ben bocsátott ki a Magyar Posta emlékbélyeget (4413) **Prokop Péter** papfestő „**Szent Hedvig**” című alkotásának felhasználásával.

A korábbi fejezetekben rendre megemlékeztünk azon kiadásokról, melyeken mintegy másodlagosan megjelentek templomok ábrázolásai. A rendszerváltást követő években, amikor a szakrális témák visszakapták régi helyüket a bélyegkiadások sorában, már nem akkora öröm ezen motívumok megjelenése, mint korábban, de mégis megemlékezünk az 1997-es „**Magyar borvidékek (II.)**” sorozatról (4416-4418), ahol Mór, Gyöngyös és Kiskőrös vonatkozásában is *Varga Pál* tervező templomtornyokat is rajzolt.

Karácsonyra pedig *Kertész Dániel* folytatva a hagyományt, a tőle megszokott eleganciával, **Somos Miklós** két karácsonyi témájú festményét vitte bélyegre (4423-4424).

A továbbiakban, néhány szakrális szempontból termékeny év után olyan szűk esztendőket következtek, mint például 1998, mikor is húsvét és karácsony témában jelent csak meg vallási tárgyú bélyeg. Ez évtől tapasztalható az a nagyfokú szekularizálódás a bélyegkiadásokban is, mely az élet majd minden területén érezhető volt. Új, helytelen hagyományként gyökerezett meg az a szokás, hogy szakrális témában teljesen profán motívum kerüljön bélyegre és csak mintegy mellékesen jelenhetett meg a vallási motívum. Példa erre a *Lázár Szilvia* tervezte, végletekig leegyszerűsített húsvéti tojás (4440) és az *Egedi Kovács Melinda*⁴⁴ által megálmodott forgalmi bélyeg, melyhez El Greco: „Feltámadás” című

⁴⁴ **Egedi Kovács Melinda** Az Újalkímia (Védikus Alkímia) szellemi irányzat alapítója. 10 évig egy hindu misszió papjaként védikus hagyományt tanított, a nyugati alkímista hagyomány kutatója és gyakorlója. Szellemi iskolája ötvözi a védikus hagyományt, a nyugati alkímia, a klasszikus görög filozófia és misztériumiskolák szemléletével és gyakorlataival.

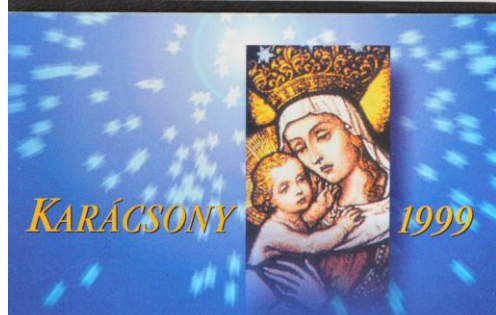
festményének részletét torzította el (4441). Az ofszet bélyeg halvány és elmosódott, a legkevésbé sem illik a **húsvét** ünnepének hangulatához.

A **karácsonyi** bélyegpár (4470-4471) *Kertész Dánieltől* megszokott stílusú és minőségű, két, a Szépművészeti Múzeumban őrzött műalkotást mintáz. Mindkét postatermékből 10 darabos bélyegfüzet is kiadásra került.

1999. **húsvétjára** *Lengyel Györgytől* hímestojás-motívummal jelent meg egy profán igényű bélyeg (4478). Ezt ellensúlyozza a *Svindt Ferenc* tervezte, megrázó erejű bélyegkiadás, mely a [Torinói Halotti Lepel](#) által megőrzött Arcot jeleníti meg mives formában (4479), de felfedezzük Masaccio Szentháromság-freskóján ábrázolt Atyaisten arcképét is a bélyegen. A két alkotás összeillesztésével alkotta a festő a mély mondanivalót tartalmazó szép húsvéti bélyeget. A **Húsvét (I.) és (II.)** című kiadványok így egymás mellett képviselik a profán és a szakrális igényeket.

Karácsonyra három bélyeg jelent meg különböző témákban,

így ki-ki megtalálhatta az ízlésének és igényének legmegfelelőbbet. Újra nyomták új, 24 Ft-os névértéken az előző évi *Kertész Dániel*-féle igényes bélyeget (4520), *Demeter Zsuzsa*⁴⁵ gyermekrajzot használt fel 27 Ft-os bélyegéhez (4518), míg *Nagy Péter*⁴⁶ hangulatos bélyeget tervezett [Róth Miksa](#) üvegfestménye alapján (4519). A több, mint 6 millió példányban nyomtatott bélyegeket 100-as ívekben készítették, de 10 darabos bélyegfüzetek is rendelkezésre álltak.

2000. **húsvétján** sem *Lázár Szilvia* színes tojásokkal tele pettyezetett zöld mezőt jelképező bélyege (4531), sem *Gyüre Júlia* hímes tojás akvarellje (4532) nem merítette ki a

szakralitás fogalmát. Sajnos, szakralitást tükröző kiadás a millenium évében nem jelent meg.

Ám évek múltán először igazi vallási téma került napirendre, amikor *Kertész Dániel* igényes akvarelljeivel emlékezett meg a kereszténység 2000 éves jubileumáról. A „**Vallástörténet – Templomok (I.)**” című, négy darabos sorozat (4550-4553) minden eleme 30 forintos névértéken jelent meg, és különböző felekezetek templomait: az egri

⁴⁵ **Demeter Zsuzsa** festő (1956 -) A Magyar Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát, 1980-ban Herman Lipót-ösztöndíjban részesült. Elsősorban portréfestő, aki modelljeivel a világ kritikai elemzését tárja a néző elé. Képein figuráinak testarányait sajátosan megváltoztatja: kis fejű és hatalmas törzzsel ábrázolja őket. A megváltoztatott testarányok szuggesztivitást kölcsönöznek figuráinak. Alakjait semleges háttér előtt festi meg, monokróm színekkel.

⁴⁶ **Nagy Péter** grafikus (Budapest, 1952 -) Az Iparművészeti Főiskolán diplomázott, az 1980-as években több, mint ötszáz hanglemezből tervezett. 1989-ben családjával Los Angelesbe költözött, és két évet CBS Records vállalatnál dolgozott grafikai kivitelezőként. Az 1990-es években Kara Györggyel céget alapított. Közös munkájukért 1996-ban Ferenczy Noémi-díjat kaptak.

Minoriták Szent Antal templomát, a tákosi református templomot, a jáki apátsági templomot, és a budapesti Deák-téri evangélikus templomot mutatta be. Az ívszéleken a jubileum emblémája látható.

„**Vallástörténet – Templomok (II.)**” címmel a magyar – izraeli diplomáciai kapcsolatok felvételének 20. évfordulójára magyar – izraeli közös bélyegkiadásban jelent meg *Kertész Dániel* tervezőasztaláról a budapesti Dohány utcai zsinagóga főhomlokzatát és rózsablakát ábrázoló, 120 Ft névértékű, ofset nyomású szép bélyeg (4564).

Komoly visszalépésnek tekinthetjük történelmünk szakrális háttérének elismerésében, hogy az *Andor András*⁴⁷ által tervezett és a **73. Bélyegnapra** kiadott igényes emlékbélyegpár (4545-4546) alakjait noha a koronázási palástról vették, mégis Boldog Gizellát Gizella királynét, míg Szent Istvánt I. István király néven említik.

Andor András tervezett elegáns blokkot is (4560) a **73. Bélyegnap** köszöntésére, melyhez a koronázási palást képét használta fel. A blokk összefüggő blokkpár formájában is napvilágot látott, ahol az elválasztó mezőben a HUNPHILEX-et köszöntő felirat olvasható.

Karácsonyra *Benedek Imre* és *Rényi Krisztina* alkottak különböző stílusú, de minden igényt kielégítő gyönyörű bélyegeket (4570-4571). Míg *Gyüre Júlia* „húsvéti tojása” stílusában álmodott, gyermekrajzra emlékeztető bélyegpárt (4572-4573). Mindkét kiadvány 10 darabos bélyegfüzetben is forgalomba került.

2000-2001-ben jelent meg a **Magyar Millenium** elnevezésű négy kisívből álló sorozat (4561-4562; 4619-4620), mely egy végtelennek tűnő folyamatképben ábrázolja hazánk történetét Szent Istvántól napjainkig. *Svindt Ferenc* mesterien alkalmazta kódexek képeit, nagy művészek alkotásait, hogy jeles személyek portréin és sorsdöntő események ábrázolásán keresztül bemutassa történelmünk forduló pontjait, korszakait. Szakrális vonatkozású témák:

Szent István, Szent László, Kapisztrán Szent János, Pázmány Péter, Apor Vilmos, Salkaházi Sára.

2001-ben az **Esztergomi Érsekség fennállásának 1000. évfordulójára** *Andor András* tervezett nem különösen kifejező bélyeget (4602), mely a XII. századi Szent Adalbert székesegyház egykori kapujának timpanonját ábrázolja.

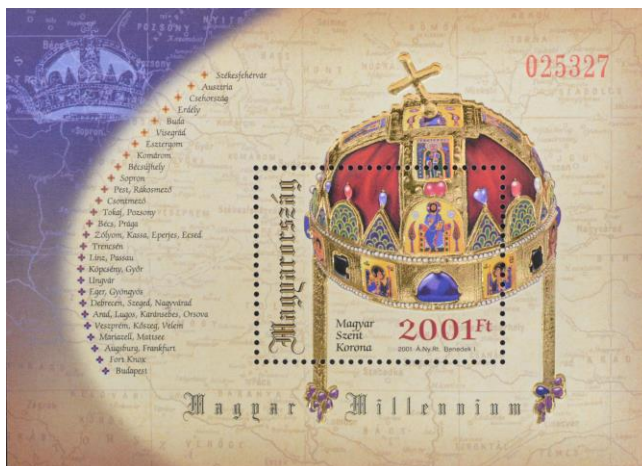
Itt kell megemlítenünk a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége által kibocsátott emlékkiadást, mely a 74. bélyegnapot köszöntötte és a Pannonhalmi apátság alapításának 1000. évfordulójára emlékezett. *Vagyóczky Károly* az apátságban őrzött, 1864-ben készült, csodálatos metszet segítségével készített monochrom blokk nem volt bérmentesítésre alkalmas.

⁴⁷ **Andor András** (Budapest, 1952-) tervezőgrafikus A Magyar Képzőművészeti Főiskolán és a Magyar Iparművészeti Főiskolán tanult. Az alkalmazott grafika összes területén dolgozik: plakát- és hanglemezborító-tervezés, bélyeg-, embléma-, cégarculat- és csomagolástervezés, kiállítási grafika, illusztráció. 1996-tól az A+A 2000 Grafikai Stúdió vezetője.

Az öregcserkészek 4. Európa-találkozójára Szőnyi György⁴⁸ tervezett egyszerű bélyeget (4614), melynek mondanivalója a 19 cserkészkalap ellenére sem világlik ki egyértelműen.

Benedek Imre⁴⁹ a Magyar Milleniumról történő megemlékezésképpen egy, a Szent Koronát ábrázoló, dombornyomott, térhatású blokkot tervezett, melynek háttérében régi térkép és a Szent Korona őrzési helyeinek felsorolása látható. A „Magyar Szent Korona” című (4618) piros sorszámú blokk számos érdekessége közül kiemeljük a 23 karátos aranypigment használatát, az alkalmazott lézerperforációs módszert, valamint a blokk névértékét, mely 2001.- Ft. A blokkot UV-fénybe helyezve megkoronázott királyaink neveit, napfény felé fordítva pedig a „POSTA” szót olvashatjuk.

A „**Magyar borvidékek (V.)**” témában 1990-óta jelenik meg bélyeg. Varga Pál tervező asztaláról ismét egy bélyegpár (4621-4622) jelent meg, ahol a Pannonhalmi Apátság és balatonboglári templom tornya is látható.

Az év **karácsonyi** bélyege (4625) harsonázó angyalt mintáz, bár csak, mint karácsonyfadísz gömbök és egyéb függődíszek között. Benedek Imre gyermekrajzra emlékeztető vízfestménye minden szakralitást nélkülöz. Ugyanez mondható el a **húsvétra** kibocsátott forgalmi bélyegről (4592) is, melyhez a tervező „nyuszi és festett tojások” motívumát választotta szakrális jelképek helyett.

2002-ben a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár alapításának 200. évfordulójára Tótkés Tamás⁵⁰ álmodott szép kivitelű, ám kissé zsúfoltnak ható blokkot „Jubiláló Közgyűjtemények” címmel, mely négy bélyeget foglal magába (4641). Az elsőn Apafi Mihály zsoldároskönyve, a negyediken pedig egy XII. századi szenteltvíz tartó látható. Az év legszebb bélyege ofszet nyomással és kifutó fogazással készült.

A **Magyarországi világörökséggé** nyilvánított épületeket bemutató sorozat második bélyege a hollókői templomot ábrázolja (4657). A sorozat tervezője, Varga Pál kiváló munkát végzett.

2002. **Húsvétra** Rubik Anna⁵¹ rajza jelent meg, melynek mottója lehetne a régi mese slágere: „látszik a bokorból két nagy nyúlful”...

⁴⁸ Szőnyi György (Budapest, 1951-) festő, grafikus A Magyar Iparművészeti Főiskola, alkalmazott grafika szakán végzett. A Magyar Grafikusok Szövetsége tagja grafikát, tipográfiát és tervezést tanított a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában. Az “új eklektikához” kapcsolódó művész “geometrikus beállítottságú művész”-nek vallja magát. A gyakran apró motívumok felnagyításával keletkező képi részleteinek, alkotóelemeiknek egymáshoz rendeltsége révén az “akkurátus humor” és a képregény-jelleg sugárzik munkáiból.

⁴⁹ Benedek Imre (Budapest, 1972 -) A művészcsaládban született grafikus a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola grafika szakát, majd 1995-ben a Képzőművészeti Főiskolán végzett. Jelenleg Gemma Grafika néven saját tervezőgrafikai stúdiót működtet. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége tervező grafikus szakosztályának. 2000- ben elnyerte a Magyar Posta Művészeti Díját, háromszor Az Év Legszebb Bélyege vándordíját és a WIPA Grand Prix ezüstérmét.

⁵⁰ <http://rakoczimargit.hu/2017/08/30/a-2002-ev-legszebb-belyegenek-tervezojetokes-tamas/>

⁵¹ Rubik Anna grafikus-illusztrátor 2003-ban végzett a Moholy -Nagy Művészeti Egyetemen vizuális kommunikáció szakon, grafika szakirányon. Az Aranyvackor-díjas mesekönyv illusztrátor gazdag textúrájú, friss

2002-ben a **Kalocsai Érsekség** ezeréves alapításának emlékére szép összeállítású, de gyenge kivitelű bélyeg (4660) jelent meg *Elekes Attilától*, melyen az székesegyház főhomlokzatának fényképe mellett feltűnik a Szent Koronát hozó Asztrik, Kalocsa első érsekének Bory Jenő által készített domborműve is.

Ismét szép példa a szakrális témák profán célú alkalmazására a **75. bélyegnap** alkalmából megjelent kisív (4663-4664) és blokk (4665), mely az az évben 100 éve született Kovács Margit munkáit csodás keretbe foglaltan alkalmazta. A kisíven az 1938-ból származó „Kuglófmadonna” című alkotás, a blokkon pedig az 1936-os „Szent György” című relief látható. A kisívből festékhibas tévnyomatok ismertek.

A **karácsonyi** bélyegpár motívumát, *Udvardi Erzsébet*⁵² két, végtelenségig leegyszerűsített alkotását arany és ezüst pigmenttel bőven festve jelentették meg. A bélyegek (4666-4667) színvilágukban, és összhatásukban is merészek, újszerűek, sokak szerint nem nevezhetőek alkalomhoz illőnek, de ismerve a művész módszereit, könnyebb elfogadni az újításokat... A bélyegeket új értékjelzéssel 2004-ben és 2006-ban is újra nyomták.

2002 decemberében látott napvilágot az a török-magyar párhuzamos bélyegkiadás, mely „**Kulturális örökségek**” címmel, két értékben jelent meg. A Hajdú József fényképeit felhasználó *Elekes Attila* tervező a (4670) katalógusszámú bélyegen a pécsi Gázi Kászim pasa dzsámiját ábrázolta. A pécsi Dzsámi a város jelképe, a magyarországi török-iszlám építészet legmonumentálisabb alkotása, Európa legészakibb épségben maradt dzsámija helyén eredetileg is keresztény templom állt, amelyet Kászim budai pasa építtetett át dzsámivá az 1560-as években. A belvárosi Gyertyaszentelő Boldogasszony-templom ma római katolikus templomként működik.

2003 **húsvétjára** egy mind színében, mind motívumában az ünnepnek megfelelő, népi ihletésű, megfeszített Krisztus rajz jelent meg *Keresztes Dóra*⁵³ tervezésében (4680).

Varga Pál „**Magyar borvidékek (VI.)**” témában megjelenő sorozat újabb bélyegpárral (4702-4703) bővült, ahol a tiboddaróci templom tornya látható.

képekkel erősíti a szöveget, amelyek úgy szépek és igényesek, hogy nem válnak édeskessé. A képi világában a tájak életteli, karakterei dinamikusak, grafikai üdék. Műveit a képi humor és a szerethető figurák jellemzik.

⁵² **Udvardi Erzsébet** (Baja, 1929 – Keszthely, 2013) Kossuth- és Munkácsy Mihály-díjas magyar festő. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél és Hincz Gyula tanítványaként végzett. 1958-tól Badacsonytomajban élt, festészetének témája, ihletője a balatoni táj és az ott élő emberek élete. Tájképei, zsánerképei alkotásai során fokozatosan az absztrakció felé haladt. A konkrét táj helyett annak hangulatát és a természet általános jelenségeit, hatásait, a szelet, vizet, fényt, hideget, a napsütést fejezte ki, jelenítette meg expresszív-szürrealista stílusban. Olajképein, pasztelljein gyakran alkalmazott aranyfűstöt, ezüstpapír-applikációt. Festett bibliai és irodalmi témájú képeket is, amelyeken távolodva az illusztratív jellegtől, a témával kapcsolatos hangulatait érzékeltette.

⁵³ **Keresztes Dóra** (Budapest, 1953-) grafikus Magyar Iparművészeti Főiskola Typo-grafika szakán végzett, számos biennálé díjának tulajdonosa, Ferenczy Noémi-díjas. Főként könyvillusztrálással és rajzfilmkészítéssel, tipografizálással foglalkozik. Művei népmesék, versek, csodás históriák világának népies-groteszk, az illusztrált szöveg alapkarakterét pontos és érzékeny módon átvevő megjelenítői. Képeit mesés-szürrealisztikus alakok, stilizált, egyszerűsített, a jellemző vonásokat olykor torzítva kiemelő, találóan jellemzett figurák népesítik be.

Nenad Gattin⁵⁴ és Nagy Péter közös alkotása **Szent László királyra**, Magyarország és Horvátország uralkodójára emlékezett egy remekbe szabott blokk horvát-magyar párhuzamos kiadásával (4704). A különlegesen szép bélyegábrán a Zágrábi Székesegyház gótikus belső tere és a király palástjának szövésmintája és alakjai jelennek meg.

Művészetek (III.) sorozat a szobrászat és a festészet tárgyköréből a **Szent Gellért püspök halálának évfordulójára** készített, Varga Imre csodás alkotását, a Kelenföldi Szent Gellért Plébánián látható szoborcsoport fényképét tette bélyegre (4706). Tervezője *Elekes Attila*.

A **karácsonyi** bélyegpárt *Keresztes Dóra* tervezte. A forgalmi bélyegek (4716-4717) kedvesek, de profán tárgyúak: rénszarvas, fenyőt díszítő angyalok.

A 2004-es esztendő nem hozott szakrális témákban dömpinget.

2004 „**Húsvét**” című bélyegeként (4729) *Szekeres Erzsébet*⁵⁵ gyermekrajzot idéző alkotása került nyomtatásra.

A világörökségek Magyarországon (II.) 150 Forintos értékén (4730) a Pannonhalmi apátság külső és belső képe jelenik meg *Varga Pál* tervei szerint. Az elegáns kiadvány elnyerte az év legszebb bélyege címet.

„**Magyar Holokaust (I.)**” címmel jelent meg (4734) az esemény 60. évfordulója alkalmából Nagy Péter megrázó erejű, egyszerű, de kifejező bélyege, mely egy, a zsidó szokások szerinti temetési búcsúkavicsot ábrázol Dávid-csillaggal.

Kétség kívül lenyűgöző a *Lázár Szilvia és Raszler Tibor* által tervezett blokk (4752), melyet a [Közép-Európai Katolikus Találkozó](#) emlékére adtak ki. A blokkban kereszt alakban elhelyezett hat bélyegen a Mariacelli Bazilika homlokzati képe látható, mely otthont adott az eseménynek. Alatta a mariacelli kegyszobor, az alatt a keresztes Madonna kép Nagy Lajos korából és végül a kiscelli kegyszobor az Óbudai Plébániáról kapott helyet. A kereszt alak bal karján a mariacelli Madonna, jobb karján pedig a celldömölki Kegykápolna

⁵⁴ **Nenad Gattin** (Trogir, 1930 - Zágráb, 1988), horvát fotós Elsősorban kulturális emlékek és emlékművek fényképezésével foglalkozott, amelyeket fekete-fehérben készített. Hagyatéka 23 000 felvételtől áll, számos tanulmány és monográfia szerzője. Az ókori horvát szakrális építészet és festészet témájában is kutatott.

⁵⁵ **Szekeres Erzsébet** (Budapest, 1938 -) képzőművész, textilművész. Gödöllőn él és alkot. A Gödöllői Agrártudományi Egyetemen agrármérnökként végzett, iparművésszé a munkája mellett, önerőből képezte magát. Dekoratív hangoltságú hímzett és varrott textil-falikepein a népművészet motívum- és szimbólumvilágának modern átírásával kísérletezik. A népi gyerekdalok, mondókák, versek inspirálták, hogy meseszönyeget szöjjön. Négy meseszönyegét a Magyar Posta bélyegen is kiadta. Az UNICEF levelezőlapján a "Búj, búj, zöldág" c. szönyege bejárta a világot.

Madonnája ábrázolódik. A blokk háttérében a Mariacelli Bazilika kapujának reliefje, II. János Pál pápa integető portréja, az esemény logója és jelmondata, valamint a résztvevő országok felsorolása olvasható.

Negyedik fejezet (2004. augusztus – napjainkig)

A magyar postatörténetben és filatéliában áttörést hozott az a sok újszerű kezdeményezés, mellyel az egyre inkább piacát vesztő postatermékeket újra közelebb kívánták hozni a fogyasztókhoz. 2004. augusztusától a Magyar Posta ZRt. több ízben adott ki különböző tartalommal olyan íveket, melyek bélyegei mellett szelvények találhatók. Amennyiben a szelvényen a posta logója, reklámszöveg, vagy más ábra szerepel, promóciós ívről beszélünk. Térítés ellenében a megrendelő által készített reklámszöveg, cég hirdetés, vagy fénykép is szerepelhet e szelvényeken, ekkor megszemélyesített bélyegről beszélhetünk. Ilyenek voltak a különböző karácsonyi bélyegek, az „Üzenet bélyegem”, „Üdvözlettel bélyegem”, „Szerelem bélyegem”, „Első bélyegem”, „Ballagás bélyegem”, „Budapest bélyegem”, „Helló bélyegem”, „Pécs bélyegem”, „Színházi bélyegem”, stb. Mindezekből jól látható, hogy a Magyar Posta ZRt. megpróbálta a megváltozott kommunikációs szokások ellenére visszahódítani megfogyatkozott fogyasztó táborát, közelebb vinni a szolgáltatást a fogyasztóhoz. Ez a kor az, melyben a tömegkommunikáció az élet minden pillanatában lehetségessé vált számunkra, tulajdonképpen „zsebre tehetjük” a világot. És ekkor állt elő a posta egy emberközpontú szolgáltatással: az élet nagy eseményein, fordulópontjain küldjünk hagyományos, ugyanakkor maradandó üzenetet, ahol a feladó is jelen lehet a bélyegeken.

A tömegkommunikációs robbanással egyre inkább globalizálódó és ezzel együtt egyre jobban szekularizálódó világ tükörlenyomata tapasztalható a bélyegkiadásokban is. A 2004 évi **karácsonyi** szülő bélyeget ismét *Udvardi Erzsébet* arany és ezüst pigmenttel bőven festett „Betlehem” című alkotása alapján adták ki (4772). Megjelent viszont a megszemélyesíthető „Karácsonyi bélyegem” – Angyalkák (4773), Üvegdíszek (4774), és Sütemények (4775) változatban. Mind a három nagyméretű, diszes keretű ív 20-20 db bélyeget tartalmazott. Az Angyalkák változaton a *Robert Lovy*⁵⁶ által tervezett 6 különféle, az íven belül eltérő színárnyalatú angyal látható. Az Üvegdíszek változaton a *Berky Péter*⁵⁷ által tervezett 11 különféle színes folt ábrázolódik. Végül a szintén *Berky Péter* által tervezett Sütemények változaton 20 különféle mézes süteményt ábrázoló kép jelenik meg. A szelvényeken a

⁵⁶ **Robert Lovy** Rendező, látványtervező, forgatókönyvíró, producer

⁵⁷ **Berky Péter** bélyegtervező, reklámgrafikus, fotós (Pápa, 1974 – 2013) A fiatalon elhunyt, tehetséges művész 2004-ben, a személyes bélyeg bevezető kampánya révén ismerkedett meg a bélyegtervezéssel és olyan sikeresen művelte azt, hogy a Magyar Posta Művészeti Díját is elnyerte. Utolsó bélyegének megjelenését sajnos már nem élhette meg.

BÉLYEGeM terméklogó és vásárlásra buzdító feliratok, valamint telefonszám olvasható piros betűkkel. A bélyegívek megszemélyesített, sorszámozott változatát 2000-2000 Ft-ért árusították. Szintén hagyományteremtő különlegességnek számít, hogy az ívek azonos grafikával, de értékjelzés nélkül is megjelentek. Mindhárom ívet 2005-ben ismét forgalomba hozták. A fenti kiadások esetében szakralitásról a legjobb indulattal sem beszélhetünk.

2005 **Húsvétjára** *Lázár Szilvia és Raszler Tibor* által tervezett füzöld forgalmi bélyeg (4781) jelent meg, mely két, határozott nyúlfület ábrázolt mellőzve minden szakralitást.

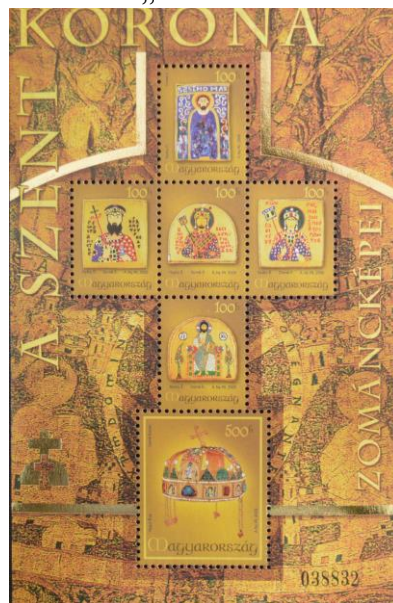
Az „**In Memoriam II. János Pál pápa**” című blokkot (4797) is *Lázár Szilvia és Raszler Tibor* tervezte. A pápa április 2-án bekövetkezett halálának emlékére készített rajz a kezét áldásra emelő főpapot ábrázolja, mellette a pápai zászló és címere látható. A blokk bélyegét két oldalán az 1991-es és 1996-os pápalátogatásokon készített fényképfelvételek jelennek meg. 2011-ben, II. János Pál pápa [boldoggá avatásának](#) emlékére kiadott alkalmi borítékon is ez a blokk jelent meg.

Az „**Idegenforgalom (II.)**” témában kapott helyet a **száz éves budapesti Szent István bazilika** emlékére kiadott blokk (4798). A blokk ábrája tulajdonképpen fotómontázs, mely az épület kupoláját és hátsó homlokzatát ábrázolja, de az ég kékjében megjelenik a kupola belső freskójának részlete is. A blokk bélyegét *Berky Péter* tervező a bazilika belső terének fotójával töltötte ki, középen Szent István szobrával.

Itt emlékezünk meg a magyar bélyegkiadás egyik leghányatottabb sorsú, 17 éven át elhúzódó kiadásáról, a *Varga Pál* tervezte, kifejezetten ízléses, a bélyegkiadás klasszikus korszakát idézően hangulatos sorozatáról: az először 1990-ben 6 bélyeggel megjelenő „**Magyar borvidékek**” sorozatról. Ahogy azt korábban már jeleztük, az ábrázolt szőlőhegyeken rendre templomtornyok is megjelennek különösen Szekszárd, Eger, Tokaj vonatkozásában. De ugyanez mondható el az 1997-es Mór, Gyöngyös, Kiskörös vonatkozásában is. A 2001-es Pannonhalma-Sokoróalja, és Balatonboglár című bélyegeken a templomtornyok kimondottan uralják a bélyegábrát. A 2003-as Bükkalja című bélyegen a Tibolddaróci templom látható, míg a 2005-ben kiadott Csongrádi borvidék című bélyeg (4802) a szőlőhegyek védőszentjének, Szt. Orbánnak szobra és kápolnája jelenik meg.

2005 érdekessége volt - az úgy tűnik folytatás nélkül maradt - „**Párhuzamok**” című (4800) bélyeg. *Pálincás György*⁵⁸ tervező a Jáki templom és a Cluny apátság, mint Európa különböző részein, de azonos stílusban épült épületek között von párhuzamot a [Jáki templom](#) főhomlokzatának és a [Cluny apátság](#) egy díszítő elemének ábrázolásával.

Kétséget kizáróan, az újkori bélyegkiadás történetének egyik legnagyobb szakrális vonatkozású vállalkozása a 2005-2008. között évenként kiadott „**A Szentkorona zománcképei (I.)**” című blokkosorozat volt. A tervező, *Nyári Éva*⁵⁹ különleges hangulatú bélyegkompozíciót álmodott, melynek alapszíne az arany. A Szentkorona zománcképei kisméretű bélyegeken kaptak helyet, a blokk keretrajzának alnyomatán a koronázási palást részlete képezi a hátteret. További érdekesség, hogy aranypigment fólianyomtatással olyan, a Szentkoronát ábrázoló segédvonal rendszer került a blokkra, mely

⁵⁸ **Pálincás György** grafikus művész Képzőművészeti Főiskolát végzett, majd a Pénzjegynyomdába került, ahol később a nyomda művészei osztályának vezetője lett. A ma forgalomban lévő bankjegyeket Vagyóczyval együtt tervezték. 1977-1993 között minden évben tervezett bélyegeket, sorozatokat, blokkokat.

⁵⁹ <https://nyaryeva.hu/eletrajz>

segítségével a négy esztendő alatt kiadott, különböző méretű és tájolású blokkok összeilleszthetők és így megjelenik előttünk a teljes ábra. Az összeillesztést segíti a keretrajzok bal alsó sarkába elhelyezett, szintén fólia nyomtatású Szentkorona sziluett. A 2005-ös kiadás zománcképei: Szt. Tamás, Dukász Mihály, Jézus Krisztus, Szentkorona, I. Géza, Konstantin császár. (részletesen lásd a mellékletben)

Karácsonyra két kiadvány közül is választhattak a képeslapküldők. *Kara Orsolya*⁶⁰ nagyon ízléses, ugyanakkor végtelenül egyszerű forgalmi bélyeget tervezett, mely témájában, hangulatában tökéletesen illeszkedik az ünnephez (4816). Az ofszet és ezüstsínű fólianyomat technikával készült forgalmi bélyeg a „Három királyok” utazását⁶¹ örökíti meg, amint őket a Betlehemi csillag vezérli. A bélyegeket egymás mellé helyezve a rajz végteleníthető. A másik

Riccelés, bemetszés, ritzelés (scoring): Az öntapadó címkék olyan bemetszése, amely a címke hordozóját még nem éri el, tehát amikor stancoló gépen megfelelő vágóelemek segítségével a papír keresztmetszetét csak részben vágjuk át. Ritzeléssel érhető el, hogy a nyomtatott felső papírréteg címkéi a hordozó papírról egyenként leválaszthatóak legyenek.

karácsonyi postatermék kivitelében egyszerű, témájában profán, bár technikáját tekintve a legmodernebb. A magyar bélyegkiadás történetében először került forgalomba a nyugat-Európában és Amerikában már régóta elterjed – praktikusnak mondott, de filatéliai szempontból leázthatatlan - „matrica rendszerű” ún. öntapadós bélyeg (4817). Itt Shil papírra nyomtatott, sarkainál megszakadó hullámvonal ívű imitált perforációval, ún. ritzeléssel készült blokkokról van szó, melyet direkt arra terveztek,

hogy a blokkból kiszedve bélyegeit bérmentesítésre használják. Tehát a termék egyfajta átmenetet képez a klasszikus blokk és a bélyegfüzet között. A hosszú csik formájú termék a tömegárusítást segítő, felső szélén elhelyezett hosszlyukkal rendelkezik. *Drescher Mária*⁶² tervező egy feldíszített karácsonyfát rajzolt, mely halványan látszik, mintha párák ablakon át néznénk, csak a kiszedhető bélyegek színe erősödik fel. A kép háttérében a megnyugtató információ „úszkál”: Karácsony. A blokk hátoldalán reklámok olvashatók.

2006-ban **A világörökségek Magyarországon (III.)** 52 Forintos értékén (4824) a [Pécsi ókeresztény sírkamrák](#), mint az utóbbi idők hazai régészeti szenzációja ábrázolódnak *Varga Pál*⁶³ tervei szerint. A 90 Ft névértékű Fertő – Neusiedlersee kultúrtáj című (4825) bélyegen pedig a fertőrákosi kőfejtő képe mellett feltűnik egy távoli templomtorony is.

A Magyar Posta ZRt. „**Húsvét 2006**” elnevezésű forgalmi bélyegének (4828) ünnepélyes forgalomba bocsátására a Pannonhalmi Főapátságban került sor március 22-én. Ez alkalommal az ünnepet köszöntő forgalmi bélyegre, a Badacsonytomajon élő és alkotó, Kossuth-díjas Udvardi Erzsébet „Krisztus a kereszten” című alkotásának reprodukciója került, amelyet Hajdú József fotója alapján *Domé Eszter*⁶⁴ grafikusművésznő komponált bélyeggé. A

⁶⁰ **Kara Orsolya** Szakmai pályafutás során elsősorban logókat és kiadványokat tervezett, főleg tipográfiával foglalkozott. 2002 óta rendszeresen kap a Magyar Postától felkéréseket különböző bélyegtémákban. A kivitelezési módok között egyaránt használja a kézi és digitális illusztrációt, az absztrakt és a figurális, illetve a fotó és a festmény stílusokat. Leginkább az egyszerű, letisztult formákat, a feszes, merész kompozíciókat és az érdekes megoldásokat preferálja. A Magyar Posta Művészeti-díját is elnyerte.

⁶¹ Mt 2,1–16

⁶² **Lipovszky Drescher Mária** Kerámia szakon végzett a Moholy Nagy Művészeti Egyetemen, azóta különböző művészeti stílusokban alkot.

⁶³ **Varga Pál** (1937 –) magyar grafikus, bélyegtervező. Grafikusként készített reklámgrafikákat, mesekönyv-illusztrációkat és borítókat a Galaktika folyóirat részére. Az 1970-es évektől elsősorban bélyegtervezéssel foglalkozott, számos bélyegtervet készített a Magyar Posta megbízásából. A legtöbb alkotása a természetvédelem és a technika tárgykörében született. A Magyar Posta Művészeti díját 3 alkalommal, "Az év legszebb bélyege" pedig 7 alkalommal nyerte el.

⁶⁴ **Domé Eszter** alkalmazott grafikus 1983-ban szerzett diplomát a MIF-en. Jelentősebb szakmai díjai: World Star for Packing, BNV-nagydíj; Arany Penge, Az év legszebb bélyege (2003, 2005), Pro Typographia díj; a Magyar Posta Művészeti Díja (2007), Magyar Termék Nagydíj.

[Staccato rácstípussal](#), egyfajta speciális nyomdatechnikával előállított bélyegen a legfinomabb részletek is fotó minőségben láthatóak.

A Kodak által kifejlesztett **Staccato rácsozási szisztéma** (Staccato Screening) jobb színvisszaadást, nagyobb nyomtatási pontosságot biztosít. Rozetta- és moarémentes, színhű, szabályozott árnyalatterjedelmű, kiszámítható minőségű nyomatok előállítását teszi lehetővé.

A **Jeles Magyarok (VI.)** kiadvány (4830) emlékezett Légrády Sándor születésének 100. évfordulójára. *Varga Pál* ihletett alkotásán a bélyegtervező grafikusművész portréja mellett a „Magyar művészetért” című, eddig ki nem adott bélyegterv látható. A bélyegmúzeumban őrzött terv a Szűzanyát, karján a gyermek Jézussal ábrázolja.

A budapesti [Szépművészeti Múzeum](#) alapításának 100. évfordulójára kiadott „**Festmény (XXX.)**” a gyűjtemény kincseiből, a már több ízben bélyegen is

bemutatott Raffaello: Eszterházy-Madonna és El Greco: A bűnbánó Magdolna című képe jelenik meg. *Kármán Orsolya*⁶⁵ tervező a blokk (4854) háttérében a múzeum főcsarnokának enteriőr képét helyezte el.

Ritkaságszámba megy az [Ortodox Egyház](#) értékeinek megjelenítése magyar bélyegeken. Ezért is kiemelkedő az a csodálatos blokk, melyet *Dudás László* tervezett fotográfiák felhasználásával. A „**79. Bélyegnap**” alkalmából került kiadásra a [szentendrei Ortodox Székesegyház](#) tornyát, belső terét és a blokk (4857) bélyegén az ikonosztázt ábrázoló felírással termék.

„**A Szentkorona zománcképei (II.)**” mint a blokkorozat újabb darabja (4866) János apostolt, a Pantokrátort, Jakab, András, Péter, Pál, Fülöp apostolokat ábrázolta. (részletesen lásd a mellékletben)

A „**150 éve szentelték fel az Esztergomi Bazilikát**” című

klasszikus eleganciájú blokkot (4867) *Baticz Barnabás*⁶⁶ tervezte. Az év legszebb bélyegének választott, légiesen könnyű, mégis monumentális blokk bélyege a bazilika keleti oldali távlati képét, a keretrajz pedig a főkupola belső terét ábrázolja.

⁶⁵ **Kármán Orsolya** iparművész, ékszertervező A Budapesti Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen diplomázott, ahol grafikai tervezést tanult, majd több mint egy évtizeden át a reklámparban dolgozott. Manapság szerelmi ékszerek tervezésével és előállításával foglalkozik.

⁶⁶ **Baticz Barnabás** (Budapest, 1970 –) alkalmazott grafikus, bélyegtervező. A Magyar Képzőművészeti Egyetem reklámgrafika szakán diplomázott. A reklámgrafika szinte minden területén dolgozott, részt vett a X. Országos tervezőgrafikai biennálén 1996-1997-ben. Jelenleg a Graph Zeppelin Reklámgrafikai Stúdió munkatársa. Alkotási többször elnyerték „Az év legszebb bélyege” címet.

Ennyi szakrális témájú kiadás után **Karácsonyra**, az Udvardy Erzsébet⁶⁷ alkotását felhasználó, **Kara György**⁶⁸ tervezte bélyeg (4869) került újra forgalomba. A 2002-ben már kibocsátott forgalmi bélyeg most 52 Ft-os névértéken jelent meg.

2007. nagy meglepetése a „**80. Bélyegnap**” alkalmából kibocsátott bélyegpár (4887-4888) és blokk (4889). Az eseményre a MABEOSZ székházában került sor április 27-29. között. ebben az évben ünnepeltük Árpád-házi Szent Erzsébet születésének 800. és Árpád-házi Szent Imre születésének 1000. évfordulóját. Ezért került *Svindt Ferenc* lenyűgöző alkotásaira a két szent életéből vett eseményeket megjelenítő grafika. A 62 Ft névértékű bélyegen Szt. Erzsébet beteget ápol, a háttérben Pozsony vára látszik, míg a 95 Ft névértékű bélyegen egy szegény koldust pártfogol. A grafika háttérében [Wartburg vára](#) jelenik meg. A remekbe szabott blokk bélyegén Szt. Imre térdelve imádkozik attribútumával, a liliummal, míg a keretrajzon a szent sírba tétele látható, a háttérben Esztergom várával.

Mivel a cserkészlet alapja is a vallásos nevelés, ezért a szakrális témák között megemlíthetjük, bár kifejezett vallási jelképet nem hordoznak a témában megjelenő kiadványok. Sokkal inkább sajátos jelképrendszerük ábrázolódik, a cserkészkalap, különböző csomók, és mint a 2007-es „**100 éves a Cserkészmozgalom**” című blokkon (4890) is látjuk, az első 1907-es jamboree alkalmával készített emlékkő. A *Baticz Barnabás* által tervezett ízléses blokk inkább kisívszerűen tartalmaz 4 bélyeget, melyek keresztben ismétlődve két ábrát jelenítenek meg. Először vízi cserkészeket látunk kenuban, majd mellettük az emlékkő mellett díszőrséget álló cserkészek képe látható. A keretrajzot az alapító, Lord Robert Baden-Powell portréja uralja. Mind a bélyegképeken, mind az ívszálon megtalálható a Nemzetközi Cserkészszövetség emblémája. Az alkalmi boríték és bélyegző grafikáját további cserkészmotívumok díszítik.

Az „**50 éve nyílt meg a Magyar Nemzeti Galéria**” című, (4899) blokk egyik bélyege a múzeum gyűjteményének féltett kincsei között mutatja be az 1490 tájáról származó,

⁶⁷ **Udvardi Erzsébet** 1929-ben Baján született. A Badacsonytomajon élő és alkotó festőművész Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művész. Művészetét, érdeklődési körét az egyházművészeti alkotásai és biblikus táblaképei, gyermekkoráról, szüleiéről festett emlékképei, mitológiai ihletésű művei, illusztratív jellegű olajfestményei és a Balaton-felvidék inspirálta képei töltik ki. Kompozíciói olajfestményekben, falképekben, pannókban, akvarellekben, szén- és ceruzarajzokban valósulnak meg. A Biblia mindig is ihlető erőt adott művészi munkájához.

⁶⁸ **Kara György** (Sztálinváros, 1953 -) tervezőgrafikus A Magyar Iparművészeti Főiskola typo-grafika szakán végzett. A Ferenczy Noémi-díjas grafikus otthonosan mozog a tervezőgrafika régi és új műfajaiban, mint a plakát, könyv, prospektus, arculat, kötvény, lemez-borító területén is. A fotó és a számítógép látványelemeit is visszafogott, kifinomult grafikai világba építi. Többször elnyerte az Országos Alkalmazott Grafikai Biennálé fődíját.

ismeretlen festő alkotását: Szent Katalin misztikus eljegyzése címmel. A tervező *Kármán Orsolya* volt.

Az 1990-óta megjelenő „**Magyar borvidékek**” sorozatból újabb három, immár utolsó értékekhez érkeztünk. A Pécsi borvidék (4900) ábrázolásán egy templomtorony is feltűnik.

2007-ben került forgalomba a „**Budapest bélyegem**” nevű személyes bélyegív (4905 a-e), mely 20 db, öt féle témájú, „Belföld” értékjelzésű (értékjelzés nélküli) bélyeget tartalmazott. A különösen ízléses és hangulatos kiadvány keretébe *Baticz Barnabás* tervező Budapest nevezetességeinek fotómontázsát álmodta. A bélyegábrák közül egyedül a Milleniumi emlékmű angyala (d) tekinthető szakrális vonatkozásúnak.

„**A Szentkorona zománcképei (III.)**” blokkorozat következő darabja (4912) Szent Kozmát, Szent Györgyöt és Szent Mihályt ábrázolja. (részletesen lásd a mellékletben)

Karácsonyra egy felettébb érdekes, bár a kereszténységre nézve bántó megközelítésű hármashétyeg (4916-4918) jelent meg. *Kara György* tervező Szekeres Erzsébet meseszövegét használta fel, három tematikus részre osztva az eredeti szövegábrát. Az első az Angyali Üdvözet, a második a Szent Család, végül a harmadikon a Három királyok meseszerű rajza jelenik meg. Mindhárom bélyeg 62 Ft-os névértéken Chromo papírra nyomtatva került forgalomba. Nincs jogunk megkérdőjelezni sem az alkotók, sem a kiadó szándékát, viszont a mese tárgykörébe utalni a Megtestesülés titkát inkább bántó, sem mint az ünnephez méltó.

A postai **értékcikkek védelmében**, hamisításuk megnehezítésére 1881-1962 között vízjeles papírokat alkalmaztak. Az ebben az időszakban alkalmazott 14 különböző vízjel a bélyeggyűjtők számára is sok fontos információval szolgált. A nyomdatechnika fejlődésével a vízjelek alkalmazása kiszorult, helyén ma korszerűbb biztonsági elemek találhatók. A biztonsági rostokat széles körben alkalmazzák papír alapú okmányok biztonságosabbá tételére. Főként poliamid és viszkóz alapú, különféle hosszúságú és Dtex számú, színes és színtelen, fluoreszkáló és nem fluoreszcens rostokat alkalmaznak. Általában kettő, vagy több különböző **polyhező** használnak, de felhasználják a biztonsági **pettyező** fényesen lumineszkáló, színtelen részecskéit is. A különböző színben (pl. kék, zöld, vörös) fluoreszkáló részecskék alkalmazása jelentősen fokozza a papír biztonsági szintjét, de további rejtett elemek is alkalmazhatók a biztonsági papírban.

A 2008-as esztendő „**Húsvét**” című bélyege (4920) sem merítette ki maradéktalanul a szakralitás fogalmát, bár profán motívummal *Domé Eszter* tetszetős bélyeget tervezett.

Bélyegpapír 70-80g/m² tömegű, 100% cellulózból készült, egyenletes átnézetű, gyakran többféle módon, vízzel vagy speciális eljárással védett papírfajta. Felülete lehet natúr vagy mázolt. A bélyegek hátoldalát ragasztóréteggel látják el és ezt gumizásnak nevezik, mely nedvesedésre tapad. 1986-tól a magyar bélyegek nagy része matt gumizású, azaz száraz enyvezésű papírra készül. 2002-ben jelent meg az első matrica rendszerű öntapadós bélyeg, melyet Sihl papírra nyomtak és fogazat helyett ritzeléssel láttak el.

Kromopapír: Egyoldalon mázolt, erősen simított, felülete magasfényű, tiszta papírfajta. Általában 70-90 g/m² tömeghatárok között készül, de vastag, karton változatai is léteznek. Egy oldalon színes kiadványok papírányaga lehet, amely jól tűri egy vastagabb kartonra történő kasírozást is.

Mosonyi Csabáné képzőművész húsvéti tojások című alkotását Hajdu József fotójának segítségével álmodta bélyegre.

A 81. **Bélyegnapot** köszöntő (4923), az év legszebb bélyegének választott kiadvány tervezője, Svindt Ferenc a Reneszánsz év jegyében tervezte meg alkotását. A Budai Vár [Michael Wolgemuth](#) által 1476 körül rajzolt ábráját – melyet már láhattunk korábban (3871) is – Hunyadi Mátyást és Beatrixet, valamint pápai követeket ábrázolt.

A 2002-ben útjára bocsátott „**Világörökségek Magyarországon**” című sorozat utolsó bélyege a Tokaji Történelmi Borvidéket (4937) mutatja be. A sorozat tervezője, *Varga Pál* Tarczal nevezetességét,

a 18. századi, barokk stílusú, Terézia-dombon álló Szent Teréz-kápolnát is ábrázolta, mely a híres Dégenfeld birtok fölött található.

„**A Szentkorona zománcképei (IV.)**” blokk sorozat utolsó darabjaként (4950) Gábrriel arkangyalt, Szt. Damjánt és Szt. Demetert ábrázolja. (részletesen lásd a mellékletben)

2008-ban a Magyar Posta ZRt. kísérleti jelleggel néhány kiadványát a SOPÁL által gyártott Tropimatic bélyegpapírra nyomtatta. Ilyen volt a Szelényi Károly fotóit felhasználó, Nagy Péter által - talán kissé túl színesre tervezett - „**Magyarországi zsinagógák (I.)**”, melyen a Szegedi Új Zsinagóga oltára, illetve a Budapesti Országos Rabbiképző Zsinagógájának oltára látható (4955-4956).

Szintén Tropimatic bélyegpapírra nyomtatva került kiadásra a „**Művészetek (V.)**” sorozatban, [Zala György](#) szobrászművész születésének 150. évfordulójára megjelent 200 Ft névértékű elegáns bélyeg (4957). Domé Eszter tervező a Hősök terén álló Milleniumi Emlékmű, [Gábrriel arkangyal](#) szobrát jelenítette meg.

2008 karácsonyán a „**Művészetek (VI.)**” sorozatban a 100 éve született Konecsni György grafikusművészre emlékezett a magyar filatélia. A művész addig meg nem jelent karácsonyi bélyegterveit Domé Eszter álmodta egyszerű kivitelű, mégis roppant elegáns bélyegpárrá. A 70 Ft-os érték forgalmi, míg a 100 Ft-os bélyeg alkalmi kiadványként került forgalomba (4962-4963).

2009-ben ünnepelte [Szt. Ferenc](#) családját a **rend alapításának 800. évfordulóját**. Domé Eszter különlegességet alkotott a 100 Ft névértéken megjelent átlagos méretű és hagyományos technikájú bélyeggel (4968). A kereszt formájú

A levélpostai küldemények díjának lerovására szolgáló postai értékcikk lehet **forgalmi vagy alkalmi bélyeg**. Ezek döntően nem megjelenésükben különböznek egymástól: az alkalmi bélyeg elsődleges célja a bélyeggyűjtői igények kielégítése, ezért rövid időszakban és meghatározott példányszámban történik kibocsátásuk, valamint utánnyomásuk is tilos. A forgalmi bélyegek a postaforgalom bérmentesítési igényét elégítik ki. A Magyarországon kibocsátott alkalmi és forgalmi bélyegek jelentős részét, és az illetékbélyegek teljes mennyiségét a Pénzjegynyomda Zrt.-ben készítik. Magyarországon 1949-ben készült az első, Petőfi Sándort ábrázoló postabélyeg metszetsmélynymtatással. Ofszeteljárással először 1957-ben nyomtattak bélyeg, 2005-óta viszont a CTP (Computer To Plate) közvetlen lemezlevilágító berendezéssel lehetőség nyílt a frekvenciamodulált (FM) rács technológia használatára is. A CTP technológia és a Color Management rendszer alkalmazásával a forgalmi bélyegek színhatása és kontrasztarányai tökéletesen visszaadják az eredeti rajzok képét és színvilágát.

imitált belső perforáció blokkos hatást kölcsönöz az átlagosnál csak kissé nagyobb méretű bélyegnek. A kereszt alakban kék háttérrel Szt. Ferenc egész alakja, az Assisi templom és Szt. Klára képe jelenik meg. A kereszt szárai által felosztott mezőkben a szent életéből vett események sárga háttérű freskó ábrázolásai és a rendalapító bulla látható. Középen a rend latin neve: Ordo Fratrum Minorum és címere jelenik meg. A keresztet körbefogó szalag felirata a bélyeg címét és a szent nevét tartalmazza. Az elmondottak ellenére a bélyeg nem kelt zsúfolt hatást, sőt mondható: a tervező valóban remekművet alkotott.

Húsvétra Nagy Péter tervező, Réti Zoltán Juhászkereszt című festményét vitte forgalmi bélyegre (4969). Az ábra kissé elmosódott volta ellenére is megkapó látványt nyújt.

[Kálvin János](#) születésének 500. évfordulójára Oláh György vörös tónusú festménye került forgalomba (4990).

A „**82. Bélyegnap**” alkalmából Baticz Barnabás tervezőasztaláról került ki az ezer éves Visegrádnak is emléket állító bélyegpár és blokk. A (4993) blokkon látható az 1975-ös „Visegrádi műemlékek” blokk (3062) középső részén is feltűnő XV. századi „Visegrádi Madonna” domborműve.

Baticz Barnabás a tőle megszokott ízlésben tervezte meg a barnás alapszínű, álló, hosszúka alakú bélyegét a „[Máriabesnyői kegyszobor megtalálásának 250. évfordulójára](#)” (4995). A Grassalkovich család által építtetett fogadalmi templom építése

során csodás körülmények között került elő a földből a később ékkövekkel diszített faragvány, a Boldogságos Szűzet karján a Gyermekekkel ábrázoló kegyszobor, mely a bélyegábra bal oldalát uralja. A jobb oldalon a Kapucinus kegytemplom távlati képe jelenik meg.

A „**Pécsi Püspökség** alapításának 1000. évfordulójára” ismét *Domé Eszter* alkotott maradandót. A 100 Ft névértékű bélyegen a négytornyú Pécsi Székesegyház távlati képe és az Országalmát tartó Szt. István király szobra látható (4996). Az előállító Pénzjegynyomda ZRt. ettől a kiadástól új típusú ragasztót kezdett alkalmazni. 1986-tól megjelent bélyegek nagy részét ú.n. száraz enyvezésű bélyegpapírra nyomták, tehát a bélyegek hátoldala többnyire matt.

A „**Pécs Bélyegem**” a 2009-es esztendő promóciós és megszemélyesített bélyegkiadása (4998 a-t). A Hajdu József fotóit felhasználó *Domé Eszter* 20 db szelvényes bélyegből álló csodás ívet rajzolt Pécs nevezetes műemlékeinek (köztük templomok, zsinagóga) ábrázolásával. Az ívszéli alnyomaton a székesegyház tornyai, a város főtere és Zsolnay porcelánok láthatók.

Karácsonyra egy kifejezetten kedves bélyegpár jelent meg. 75 Ft-os névértéken (5003) *Baticz Barnabás* a Hajdu József által készített fényképet vitte vörös szegélyű bélyegre, melyen Feszty Masa Úti Boldogasszony című bájos kegyképe látható. A 100 Ft névértékű, (5004) kék alapon sárgával nyomott karácsonyi motívumokat ábrázoló bélyeg *Benedek Imre* tervezte. A 2009-ben Nagykarácsonyban megnyílt szeretetpostán a *Baticz Barnabás* tervezte zöld színű bélyegzőket használták 2009. november 29. és december 26. között.

2010. „**Pécs Európa kulturális fővárosa**” címmel 25 db bélyegből álló dekoratív ív jelent meg (5011 a-z). A bélyegeken az értékjelzés helyett mindössze a „BELFÖLD” felirat látható, mely elgondolás rugalmasan követi a tarifaváltozásokat. Kibocsátásakor a belföldi levél, levelező lap bérmentesítésére szolgáló bélyegek 80 Ft névértéknek feleltek meg. A Pécs nevezetességeit ábrázoló ív bélyegeit *Elekes Attila* tervezte Hajdu József fényképeinek felhasználásával. A képek között megtalálható Pécs egyházi épületei, vallási vonatkozású emlékei között a Jakováli Hasszán Dzsámija, a Kálvária-kápolna, Assisi Szt. Ferenc szobra, a Székesegyház, a Szentháromság szobor, Gázi Kászim pasa Dzsámija, Ókeresztény temető, Református templom, Evangélikus templom.

Húsvétra *Nagy Zita* Sihl papírra nyomott „Piros tojás, nyuszi” című műalkotása jelent meg (5016), mely egy csukott szemű, talán álmában ugró nyulat ábrázol.

2010. szép meglepetése a „**83. Bélyegnep**” alkalmából kibocsátott bélyegpár (5020-5021) és blokk (5022). *Baticz Barnabás* a Hajdu József fotói segítségével állítja középpontba Sopron városát, annak nevezetességeit. A 80 Ft névértékű bélyegen az Orsolyita és a Nagyboldogasszony templomok, míg a 105 Ft-os bélyegen a csodálatos Mária oszlop és a Hűség-kapu jelenik meg. A blokkon tervezője a Hűség városának főterét és a Szentháromság szobrát mutatja be. A roppant elegáns kiadvány talán méltán nevezhető az év legszebb szakrális tárgyú bélyegének.

bélyegtervéhez. A Pénzjegynyomda munkáját dicsérik a forgalmi bélyegek, melyek 80 és 105 Ft-os névértéken, Chromo papírra nyomtatva jelentek meg ízléses arany-, és ezüstpigment rányomással (5043-5044).

2011-ben ismét *Domé Eszter* tervezte, Szekeres Erzsébet „Magyar Golgota” című textilképeinek felhasználásával a **Húsvéti** bélyeget (5053). A Sihl papírra nyomott, nemes egyszerűségű forgalmi bélyeg szépen illeszkedik a hazai képeslapküldők ízléséhez. Nagyítóval szemlélve, még az eredeti alkotás szövetmintái is kirajzolódnak előttünk. A 90 Ft névértékű bélyeget négy szín ofszet nyomdai eljárással a Pénzjegynyomda állította elő. A bélyeghez tartozó alkalmi borítékot Szekeres Erzsébet *Az Isten báránya* c. alkotásának részlete díszíti. Az alkalmi bélyegző grafikáján a borítékon szereplő bárány stilizált rajza található.

Az „**Idegenforgalom (II.)**” 2011. évi bélyegpár 160 Ft névértékű bélyegén *Domé Eszter* tervező Hajdu József fényképe alapján a [Sátoraljaújhelyi Pálos-Piarista templomot](#) ábrázolta monochrom bélyegen (5055).

2011. április 25-én írta alá a köztársasági elnök **Magyarország új Alaptörvényét**. *Benedek Imre* tervei alapján a Magyar Posta két változatban emlékblokkot adott ki (5066). Mindkét változat a Szentkoronát ábrázolja a papír síkjából kiemelkedő dombornyomással és 23 karátos aranyfóliával készítve. A keretrajzon a Parlament kupolájának részlete és az ott látható Szent István király szobra ábrázolódik. Olvasható még a blokkon az esemény megnevezése, dátuma, illetve az „Isten áldd meg a magyart” felirat is. A blokkot UV-fénybe téve kirajzolódik szent királyunk feje felett a „Legyen béke, szabadság és egyetértés” felirat és a fekete sorszám zöld színűre vált. Húszezer példányban, piros sorszámmal kristályos változatban is megjelent a blokk, melyen a világon először különböző színű csiszolt üvegkristályokat helyeztek el. A blokk névértéke 2011 Ft volt.

II. János Pál Pápa boldoggá avatása alkalmából a Magyar Posta Zrt. *Baticz Barnabás* tervei alapján alkalmi borítékot bocsátott ki. 2011. május 1-jén, rekordgyorsasággal, halála után mindössze hat évvel avatta boldoggá elődjét XVI. Benedek pápa.

Az 1920-ban, Karol Wojtyła néven született és a katolikus egyházat 1978-tól 2005. évi haláláig vezető II. János Pál ünnepnapja 1978-as pápai beiktatásának napja, október huszonkettedike lett. Az alkalmi borítékon a boldoggá avatás helyszíne, a vatikáni Szent Péter bazilika épületrészlete látható. A borítékot II. János Pál pápa portréját ábrázoló alkalmi bélyegző lenyomat díszíti.

„**Vallástörténet: Szent Márton**” címmel a Pannónia provinciában született, és tours-i püspökként elhunyt Szent Márton, a szombathelyi egyházmegye, Gallia, Burgenland, valamint a katonák,

koldusok védőszentjét köszöntötte *Domé Eszter* tervezőművész bélyege (5091). A Pénzjegynyomdában ofszet technikával előállított kiadvány a szent emléknapiján, november 11-én jelent meg. A bélyegkép főmotívuma a középpontban, püspöki ornátusban látható Szent Márton. A kompozíció további elemei Szent Márton életének főbb mozzanatait mutatják be. A bal felső sarokban látható képen édesanyját kereszteli meg; a jobb alsó rajzon egy didergő koldusnak adja köpenye felét; a bal alsó körben pedig egy hangosan gágogó lúd látható, amely elárulta rejtekhelyét, amikor a római császárt szolgáló leszerelt katonatisztból lett szerzetes nem akarta vállalni a püspöki megbízatást. A kompozíció további eleme a tudományt, a bölcsességet és egyben a bibliát is szimbolizáló könyv. A bélyeghez tartozó alkalmi borítékon a szombathelyi Szent Márton plébánia épülete illetve a bélyegképen szereplő keresztelés szobor változata (Rumi Rajki István alkotása) látható. Az alkalmi bélyegzőt Szent Mártonhoz kapcsolódó motívumok díszítik: lúd, püspöki süveg és bot.

2011 **Karácsonyára** két, magyarországi és világviszonylatban is egyedülálló betlehemet és katolikus templomot mutatnak be a *Domé Eszter* tervezte ünnepi bélyegek. Európában Assisi Szent Ferenc óta elterjedt szokás a betlehem-állítás, melynek keretében advent idején szobrokkal jelenítik meg Jézus születésének történetét. A 90 Ft-os névértékű (5087) bélyegkép bal oldalán a nagykarácsonyi templom épülete, mellette pedig hazánk legnagyobb, Nagykarácsonyban található kültéri betlehemének részlete látható. A Magyar Posta először 1988-ban látta el a Nagykarácsonyon keresztül küldött küldeményeket alkalmi bélyegzéssel. Itt nyitotta meg kapuit 1992-ben a Szeretetpostas, mely azóta minden évben, advent első vasárnapján újranyílik. Nagykarácsonyban található 2000 óta a Magyar Betlehem is. A 115 Ft-os címlet (5088) bal oldalán a vörsei római katolikus templom épülete, mellette pedig a templomban évről-évre megépített, legnagyobb európai beltéri betlehem részlete jelenik meg. A Somogy megyei település római katolikus templomában különleges a betlehem, amelyen a gipszből készült ember- és állatalakok kivételével minden természetes anyagból készül, még a tavacskában is igazi víz csobog. A bélyegképeken a Karácsony felirat és további díszítő motívumok aranszínű fóliával kerültek megjelenítésre. Az ívszálon a „75 ÉVES A NAGYKARÁCSONYI TEMPLOM” felirat ismétlődik. A sorozathoz tartozó alkalmi borítékon a bélyegeken látható templomok, az alkalmi bélyegzőn angyal motívum szerepel.

Profán **karácsonyi bélyegként** promóciós és személyes bélyeg változatban jelent meg értékjelzés nélkül a Karácsonyi bélyegem – Gömbdísz bélyegív (5089 a-d), melyben 20 bélyegkép található. Az ívben kétféle, karácsonyi fenyődíszek alkotta grafikai kompozíciót ábrázolt *Domé Eszter* grafikusművész. A Pénzjegynyomdában, ofszet nyomtatással készült bélyegív értékjelzésekként a „BELFÖLD” felirat szolgál, vagyis a bélyeg alkalmas szabványméretű levél belföldi továbbítására. A szelvény önállóan bérmentesítésre nem használható.

2012-ben a **Hajdúdorogi Görögkatolikus Egyházmegye centenáriumát** a Magyar Posta alkalmi bélyeg és emlékboríték kibocsátásával köszöntötte (5093). A IV. Lateráni zsinat után a bizánci kereszténység háttérbe szorult hazánkban, de nem szűnt meg. 1868. április 16-án ötvenkét magyar görögkatolikus egyházközség képviselői országos kongresszust tartottak, ahol kérték a magyar nyelvű liturgia engedélyezését és önálló egyházmegye felállítását. Az Egyházmegyet 1912. május 6-án I. Ferenc József alapította, Christifideles Graeci kezdetű bullájával pedig Szent X. Piusz pápa kanonizálta, a Magyar Országgyűlés pedig az 1913. évi XXXV. sz. törvénycikkével iktatta törvénybe. Az Állami Nyomdában 250.000 példányban

gyártott, 380 Ft névértékű, különlegesen szép kivitelű bélyeget *Laczkó Anita* tervezte. A bélyegképen a Máriapócsi Görögkatolikus Kegytemplom Könnyező Istenszülő ikonja, Kislegghi Nagy Ádám Pantokrátor c. alkotása, a magyarországi görögkatolikus egyház megalapításáról rendelkező Vatikáni Bulla részlete, valamint a Hajdúdorogi Görögkatolikus Templom ikonosztázion részlete található. A négy képet a Magyarországi Görögkatolikus Egyház szimbóluma köti össze, a kompozíciót a Vatikáni bullát is díszítő ornamentikás széldísz egészíti ki. Az alkalmi borítékon a hajdúdorogi templom mennyezeti freskója, az alkalmi bélyegzőn pedig a templomsziluett látható.

A **Húsvétkor** különösen megnövekvő képeslapforgalom és a magyar filatéliai hagyományok is arra ösztönzik a Magyar Postát, hogy évente új bélyeg kibocsátásával köszöntse a kereszténység legnagyobb ünnepét. Ez évben *Keresztes Dóra* grafikusművész tervei szerint, az Állami Nyomdában készült a Spányi Antal Székesfehérvári megyéspüspök jelenlétében, a Magyar Katolikus Rádió épületében bemutatott új kiadvány (5049). A bélyegképen népies, naiv ábrázolásmódban a keresztről levett Krisztust ölében tartó Mária, az úgynevezett pieta jelenet látható. Az alkalmi borítékot a barokk népi hagyományokat és a népi vallásosságot jellemző pléhkrisztusok ihlette grafikai kompozíció díszíti.

„Ifjúságért” címmel feláras alkalmi blokk jelent meg a **Magyar Cserkészszövetség alapításának centenáriuma** tiszteletére (5103 a-d). A Robert Baden-Powell által 1907-ben megalapított mozgalma nyomán 1912-ben, elsőik között alakult meg a Magyar Cserkészszövetség. 1927-ben létrehozták a szövetség cserkészparkját a Hárshegyen, mely a vezetőképzést szolgálta. A szövetség tulajdonában volt az országos központ épülete, egy dunai vízcserkész telep, valamint egy országos cserkészbolt hálózat is. 1933-ban a gödöllői Királyi Parkban rendezték a 4. Cserkész Világdzsemborit, ahol 46 ország 26.000 cserkésze vett részt. A blokk 4 bélyegének képein a cserkészethez kapcsolódó grafikai kompozíciók láthatóak: a Gödöllői dzsembori jelképe, a vezetőképzés, a cserkészjel és a -jelvény. A kiadvány Márton Lajos munkáinak felhasználásával *Szalma Edit* grafikusművész tervei szerint az Állami Nyomdában készült, ötvenezer példányban. A bérmentesítési célra nem használható, felárból befolyó összeget a Magyar Posta az ifjúsági bélyeggyűjtés támogatására fordította.

A PostEurop (Európai Postaüzemeltetők Egyesülete) évente kínál lehetőséget arra, hogy tagjaik közös témában úgynevezett **Európa-bélyeget** bocsássonak ki. 2012-ben a bélyegek témája a látogatás volt. A Magyar Posta Európa-bélyege idén is első helyezést ért el az internetes közönségszavazáson. *Rozmann Ágnes*⁶⁹ grafikusművész pályázata kétféle

bélyegképet tartalmazott (5108 a-b). A főmotívum Magyarország informatikai kiterjesztésének jele, a ".HU" felirat, amelyet az egyik bélyegképen a világörökség részét képező Pannonhalmi Apátság könyvtárának részletei (a H-betűben a bazilika nép-bejárója feletti Szűz Mária és Szent István szobra, az U-ban pedig az Apátsági Könyvtár könyvespolc-részlete látható), a másik bélyegképen paprika és szőlő motívum jelenik meg. A blokk keretrajzának baloldalán az apátság épülete, jobboldalán pedig a Balaton látképe látható. A kisív ofszeteljárással, 100 ezer példányban készült a Pénzjegynyomdában.

A **85. Bélyegnap** eseményeinek 2012. július 6-8. között [Kalocsa](#) városa, a Nagyasszonyunk Katolikus Általános Iskola és Gimnázium épülete adott helyet. A Magyar Posta egy feláras bélyegblokk (5122) és kétcímletű bélyegsorozat, valamint annak speciális változatával köszöntötte az eseményt, hiszen hímzett és paprika illatú bélyegek is megjelentek. A speciális 80 Ft-os címlet különlegessége, hogy arra a kalocsai rózsza motívuma valódi hímzéssel került, a 130 Ft-os bélyegképen pedig a paprika motívumra paprika illatú szitalakk került, amely így a paprika különleges illatát mikrokapszulákba zárva tartalmazza. A sorszámozott blokk bélyegképén és keretrajzán a Kalocsai Érseki Kincstár egyedülálló egyházművészeti emlékei közül látható néhány. A blokk különlegessége, hogy az azon alkalmazott ofszet nyomdai eljárás kiegészült egy ún. Anti-Stokes festékréteggel. Ennek különlegessége, hogy infravörös fénnel gerjesztve zöld színű fényt, illetve hangjelzést bocsát ki, így biztonsági elemként is funkcionál. A különleges festékréteg – a blokk bélyegképén a „MAGYARORSZÁG” felirat részénél - HORUS 1019 lámpa alatt zöld színű fényt ad ki, a RADIR 2029 vizsgáló berendezés használatakor pedig az infrasugárzásra csipogással reagál. Az emlékborítékon a Kalocsai Püspöki Palota épületének főhomlokzata és díszkapuja látható. *Domé Eszter* terveit az Állami nyomda valósította meg. A blokk felára a hazai szervezett bélyeggyűjtés támogatását szolgálta.

A „Magyarországi zsinagógák (III.)” sorozatban (5124-5125) a [Bajai](#) és a [Kiskunhalasi](#) Zsinagóga oltára és belső részletei szerepelnek. A ma látható épület 1842-45 között épült, így a műemlék-jellegű zsinagóga egyike Baja legszebb klasszicista épületeinek. Az épület ma könyvtár, melynek külsejét helyreállították, belsejét a könyvtár funkciónak megfelelően átalakították, de megmaradt az eredeti térrendszer, a karzat, a tórafülke és felirata, a belső festés, a vörös márvány kézmosó és a falba épített persely. A kiskunhalasi

Zsinagóga 1857-60 között épült, a tóraolvasó-emelvény a helyiség közepén található, szép faragott korlát övezi, négy sarkán magas, fehér oszlopokkal. A tóraszekrény két oldalán oszloppárok, felette körablak. A fal baldachint utánzó festése fogja egységbe a főfal díszzeit. Az alkalmi borítékokon jellegzetes díszítő elemek, illetve maga a zsinagóga épülete is látható. A két címletből álló alkalmi bélyegsorozatot Hajdú József fotóművész képei alapján Nagy Péter bélyegtervező grafikusművész tervezte.

⁶⁹ **Rozmann Ágnes** Munkácsy Mihály-díjas tervezőgrafikus, 1992-től a Magyar Képzőművészeti Egyetem oktatója, 2008-tól egyetemi docense. A Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskolájában 2015-ben szerzett doktori, DLA fokozatot. Az EUROPA Stamp Competition, Gold award, Országos Tervezőgrafikai Biennálé fődíjasa.

Az I. András király 1055-ben alapította [Tihanyi Bencés Apátság](#) önállóvá válásának tiszteletére a Magyar Posta alkalmi bélyegblokkot (5128) bocsátott ki. A középkori kolostor napjainkra szinte nyomtalanul eltűnt. A szinte érintetlenül ránk maradt XI. századi altemplom fennmaradása minden bizonnyal az itt eltemetett I. András tiszteletének köszönhető. A török támadások idején, a kolostorba katonák költöztek, az épületet védelmi szempontok szerint végvárrá alakították át. A török elleni felszabadító háborúk után a királyi kamara csak fegyverválság kifizetése után adta vissza egykori tulajdonosaiknak az épületet. A magyarországi Bencés Rend nem tudta ezt kifizetni, így az az ausztriai Altenburg Bencés Apátság tulajdonába került. A Pannonhalmi Bencés Apátság 1716-ban tudta csak visszavásárolni. II. József rendelete alapján a szerzeteseknek el kellett hagyniuk kolostorukat, és csak 1802-ben térhettek vissza Tihanyba. Az épületegyüttest teljesen felújították, de a szerzeteseknek 1950-ben ismét menniük kellett. A Bencés Rend 1990-ben térhetett vissza Tihanyba, a kolostort azonban csak 1994-ben kapták vissza. A blokk bélyegképén madártávlatból a Tihanyi Bencés Apátság épületegyüttese látható. A keretrajz jobb oldalán az oltár részlete, alsó részén balra az altemplom, jobbra pedig az alapító okirat képe található. A sorszámozott blokkhoz tartozó alkalmi borítékon a Balaton látképe, az alkalmi bélyegzőn pedig az épületegyüttes sziluettje tűnik elő. Dr. Korzenszky Richárd perjel és Hajdú József fotóművész felvételei alapján *Baticz Barnabás* tervezte a remekbe szabott blokkot.

2012-ben az ünnepi jókívánságok postára adásához egy 130 Ft névértékű aranyfóliával díszített bélyeg (belföldi elsőbbségi levélhez) jelent meg (5129). Ez év **Karácsonyán** Udvardi Erzsébet festőművész Angyalos Madonna c. alkotása került Chromo papírra nyomott bélyegre *Kara György* tervei alapján. A 4 bélyeget tartalmazó kisív (5130) keretrajzán magyar, angol és német nyelvű ünnepi jókívánságok olvashatók. Az emlékbortékon a Szent Szűz a Gyermekekkel motívum látható.

2013. „[Európa Kulturális fővárosa Kassa](#)” címmel szép blokk jelent meg (5131) *Kármán Orsolya* tervezésében. A szépiá színű fotómontázs

megjelenik a [Szent Erzsébet székesegyház](#) részlete is.

Az év **húsvétjára** a Magyar Posta ismét egy különleges megoldást választott: dupla bélyegpárt (5137-5140) és egy 12 darab, azonos névértékű (85 Ft) bélyeget tartalmazó blokkot (5141 a-l) adott ki az ünnepi postaforgalom lebonyolítása érdekében. A címleteken a zengővárkonyi [Míves Tojás Gyűjtemény](#) néhány érdekes hímestojását jelenítette meg *Nagy Péter* tervező. Az eredeti tojásokat Bércziné Szendrő Csilla tojásíró népi iparművész készítette. A stilizált minták között feltűnik a „Krisztus” és az „Alleluja” szó is.

A **86. Bélyegnap** fő témáját [Székesfehérvár](#) adta. *Baticz Barnabás* a tőle megszokott módon nagyívű, pompásan kidolgozott bélyegpárt (5150-5151) és blokkot (5152) tervezett számos szakrális emlék felhasználásával. Így megjelenik Bory Jenő Püspökkút című alkotása, Asztrik püspök szobra, a Ciszterci templom és Szent István lovas szobra is. A Chromo papírra nyomott blokkot az év legszebb bélyegének választották.

Az „**Idegenforgalom (V.)**” sorozat 2013. évi bélyegpár 85 Ft névértékű bélyegén *Domé Eszter* tervező Rigó Tibor [Szegedi Dóm](#) című fényképfelvétele alapján tervezett

elegáns forgalmi bélyeget (5156).

A boldoggá és a szentté avatás annak ünnepélyes kijelentése, hogy az elhunytat Isten felvette a szentek, illetve boldogok társaságába. III. Sándor pápa volt az első, aki megkülönböztetett az Egyházban egyetemesen elismert szenteket (sanctus) és helyi tiszteletnek örvendő boldogokat (beatus). Magyarország több, mint 50 szentet és boldogot adott a világ katolikusainak. 2013. augusztus 14-én jelent meg az 1.800 Ft össznévértékű, pompás kivitelű „**Magyar szentek és boldogok**” című blokk sorozat első része (5166 a-c). A tematikát a Magyar Posta több éven át tartó bélyegkibocsátással mutatja be. Az első kiadvány bélyegképein a Szepeshelyi Szent Márton-főoltáráról származó Szent László, Szent Imre és Szent István ábrázolás látható. A kibocsátás különlegessége, hogy a kisív alapváltozata mellett speciális változat és egyszín-nyomat is megjelent. Czimbal Gyula fényképének felhasználásával, *Kara György* terve alapján készült ofszet eljárással 20.000 db alapváltozat. A 10.000 db speciális változat esetében az ofszet eljárás kiegészült aranyozott motívumokkal, melyeket diffrakciós fólia és dombornyomás emel ki, ezáltal a kisív felülete csillogó lett. Ötezer példányban a Pénzjegynyomdában készült kemény borítós szett is, mely az alap változat mellett speciális és annak szintén sorszámozott egyszínű filatéliai változatát tartalmazza. Az egyszín-nyomat levélpostai küldemények bérmentesítésére nem volt használható!

A Magyar Posta hagyományai szerint 2013-ban is **karácsonyi forgalmi bélyegek** (5173-5175) jelentek meg, sőt december 1-26. között Nagykarácsonyi alkalmi bélyegzésre is nyílt lehetőség. Az ünnepi jókívánságok postára adásához ekkor 85 Ft (belföldi képeslap), 110 Ft (belföldi elsőbbségi képeslap) és 140 Ft (belföldi elsőbbségi szabványlevél) névértékű, öntapadós, 50 bélyegképet tartalmazó ívekben és 5 bélyegképes kisívben készült bélyegek voltak kaphatóak. Az ünnepi képeslapok és bélyegképek mézeskalács motívumokat ábrázoltak. A *Baticz Barnabás* által tervezett és a CODEX Értékpapírnymoda Zrt. által kivitelezett ívek egyes mezőiben lévő bélyegek egyedi formájúak (stancolásúak), egy nyomdai íven belül csak azonos formájú bélyegek szerepelnek. A kisív alnyomatát karácsonyi hangulatot idéző motívumok díszítik. Felső szélén a termék tárolására alkalmas kivágás található.

1988 decemberében alakult meg Németországban az Ungarischer Malteser Caritas-Dienst. Magyarországon 1989 februárjában, a Zugligeti Szent Család Plébánián Csilla Freifrau von Boeselager és Kozma Imre plébános szervezésében jött létre az ország egyik legnagyobb civil szervezete. A „Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapításának 25. évfordulóján” a nyolc evangéliumi boldogságot jelképező, nyolcágú máltai keresztet ábrázoló forgalmi bélyeg (5177) jelent meg. Olvasható az ábrán a szervezet jelmondata is: „Tuitio fidei et obsequium pauperum – A hit védelme és a szegények szolgálata”. A bélyeghez tartozó alkalmi borítékon a szervezet tevékenységének jellegzetességeit, az alkalmi bélyegzőn pedig a jubileumi logót foglalta egységbe *Kara György* bélyegtervező grafikusművész. A 300 Ft névértékű bélyeg a Pénzjegynyomda Zrt-ben ofszet-lakk és dombornyomás kombinációjával készült.

A Magyar Posta a Kommunizmus Áldozatainak emléknapján, 2014. február 25-én bocsátotta ki a „**Magyar Szentek és Boldogok II.**” című blokkot, melyen [Boldog Mészleányi Zoltán Lajos](#), [Boldog Sándor István](#) és [Boldog Bogdánffy Szilárd](#) alakja tűnik fel. A kibocsátás különlegessége, hogy az ofszet eljárással készült alapváltozat mellett speciális, és 5.000 db bérmentesítésére nem alkalmas, úgynevezett egyszín-nyomat is megjelent Kara György grafikusművész tervei alapján. A 10.000 db speciális változat esetében az ofszet eljárás kiegészült ezüstözött motívumokkal, melyeket diffrakciós fólia és dombornyomás emel ki, ezáltal annak felülete csillogó lett. Angol és magyar nyelvű tájékoztatóval gazdagított különleges bélyegszett tartalmazta az alap és a két különleges változatot.

2014 **Húsvétjára** 115 Ft névértékű forgalmi bélyeg jelent meg (5182), melyen Udvardi Erzsébet Kossuth-díjas festőművész *Felismerés*⁷⁰ című alkotása látható. A bélyeg kivitelezése ofszet- és arany főlanyomtatás kombinációjával a Pénzjegynyomdában készült, Hajdú József művészfotója és Domé Eszter grafikusművész tervei alapján. A bélyeghez tartozó alkalmi borítékon Udvardi Erzsébet: *Tamás apostol találkozása a föltámadt Krisztussal* (Szent Kereszt templom, Fertőd) c. festménye látható és a „Boldogok, akik nem látnak engem, mégis hisznek.” (Jn 20, 29) bibliai idézet olvasható.

A Magyar Posta igazi szakrális tartalommal, egy tizenöt képet tartalmazó bélyegívet is kibocsátott **Húsvét** alkalmából, mely Jézus szenvedéstörténetét és feltámadását mutatta be. A blokk (5183 a-o) Udvardi Erzsébet, a fertődi Szent Kereszt templomban található *Keresztút* című festményeinek reprodukálásával készült, Domé Eszter tervezésében, ofszet- és főlanyomtatás kombinációjával. A húsvéti kiadványok bélyegszettként is megvásárolhatók voltak, melynek címlapját aranyfóliával díszített, kereszt formájú kivágás tette egyedivé. A borítón Pilinszky János: *Harmadnapon* c. versének részlete, a belső oldalon az egyes festmények tematikájához kapcsolódó bibliai idézetek, a hátoldalon pedig magyar és angol nyelvű tájékoztató szöveg olvasható.

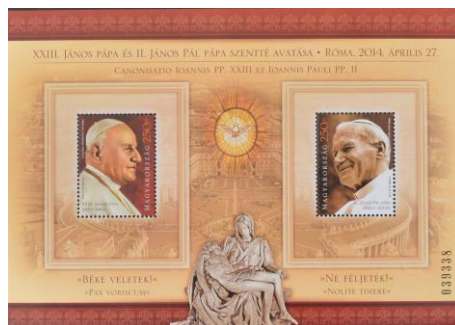
2014. április 25-27. között Debrecen adott otthont a **87. Bélyegnap** eseményeinek és a HUNFILA 2014 Nemzetközi Bélyegkiállításnak. A bélyegnapra megjelent pár 145 Ft-os címlete (5186) a barokk stílusban épült, romantikus stílusban átalakított debreceni [Református Kistemplomot](#), közismert néven „Csonkatemplomot” ábrázolta. A város jelképének tekinthető, klasszicista stílusú [Református Nagytemplomot](#) ábrázoló blokk (5187) alapváltozata mellett speciális, csiszolt hegyikristállyal díszített piros sorszámozású bélyegblokk is megjelent. A felárból befolyó 200 Ft-ot, a Magyar Posta a hazai szervezett bélyeggyűjtés támogatására fordította. Hajdú József fotóinak felhasználásával, *Baticz*

⁷⁰ Lk 24, 13-31

Barnabás tervei alapján, az [ANY Biztonsági Nyomdában](#) készült értékcikkekből 5000 példányban „Debrecen bélyegszett” is kialakításra került, mely a kétcímletű alkalmi bélyegsorozatot, a feláras bélyegblokkot és annak speciális, csiszolt hegyikristállyal díszített, piros sorszámozású változatát is tartalmazta.

A szakrális témákban gazdag 2014-es év csodás alkalmi blokkja volt a [XXIII. János](#) és [II. János Pál pápa szentté avatását](#) köszöntő kiadvány (5189 a-b). *Baticz Barnabás* grafikusművész tervei alapján a Pénzjegynyomdában 80 000 példányban Chromo papírra nyomott blokk bélyegképein a két pápa portréja, a keretrajzon pedig a római Szent Péter-bazilikában található Szentlélek motívum, valamint Michelangelo Pietája látható. Az alnyomaton a vatikáni Szent Péter tér távlati képe jelenik meg.

A 2008-ban indított magyarországi zsinagógákat bemutató bélyegsorozat 2014-ben a „Magyarországi zsinagógák IV. - Miskolci és Mádi Zsinagóga” című bélyegpárral (5199-5200) folytatódott. A címleteken a [Miskolci](#) és a [Mádi Zsinagóga](#) oltára (bémája) és enteriőrjei szerepelnek. Az alkalmi borítékokon jellegzetes díszítő elemek, illetve a zsinagóga külső homlokzata is látható. A Nagy Péter bélyegtervező grafikusművész tervei alapján, 50 000 fogazott példányban, a Pénzjegynyomdában Chromo papírra nyomtatott bélyegek 4 darabos kisív formátumban kerültek forgalomba.

2014 karácsonyára kibocsátott, 145 forint névértékű forgalmi bélyegen (5211) egy Dubécsi Tekla dekoratőr által feldíszített és Hajdú József fotóművész által lefényképezett karácsonyfa látható. A bélyeget, a hozzá tartozó alkalmi borítékot és bélyegzőt szintén *Baticz Barnabás* grafikusművész tervezte, az ANY Biztonsági Nyomda 50-es ívekben nyomtatta. A postai díjszabáshoz illeszkedően a Karácsony 2011 elnevezésű forgalmi bélyegsorozat címletei (5087-5088) 2014-ben utánnyomással jelentek meg, de az ívszéleken a „75 éves a Nagykarácsonyi templom” felirat az utánnyomáskor már nem került feltüntetésre.

2015 húsvétján a 2013. évi kibocsátás folytatásaként a zengővárkonyi Míves Tojás Gyűjtemény különlegességei szerepelnek. Az alkotásokat Bércziné Szendrő Csilla tojásíró népi iparművész, a Népművészet Mestere készítette, bélyegre pedig *Nagy Péter* grafikusművész álmódta. A kibocsátás érdekessége, hogy a kétféle bélyeg (5218-5219) a 100-as bélyegívben váltakozva szerepel. A kereszt Krisztus halál feletti győzelmének szimbóluma. A tojáshímek között csak ritkán jelenik meg ez a motívum. Az ábrázolt szakramentumos tojások a Dr. Nienhaus Rózsa által alapított Míves Tojás Múzeum gyűjteményében láthatók más szakrális mintázatú hímes tojások között.

Tata az „Élővizek városa” a biodiverzitás magyarországi fővárosa adott otthont a 2015. június 26-28. között a „**88. Bélyegnap**” eseményeinek. Hajdú József művészfotóinak felhasználásával *Baticz Barnabás* grafikusművész pazar tervei alapján, a Magyar Posta feláras bélyegblokk (5235) és kétcímletű alkalmi bélyegsorozat (5233-5234) kibocsátásával köszöntötte az eseményt. A felárból befolyó összeget a hazai szervezett bélyeggyűjtés támogatására fordították. A sorszámozott bélyegblokkon a tatai [Öreg-tó](#) részlete látható a Tatai várral. A blokk bélyegképének előterében, szakrális elemként, a kis szigeten álló [Keresztelő Szent János](#) szobor található. A bélyegsorozat címletein a Harangláb (115 Ft) és a Tatai vár

(145 Ft) látható. Az alkalmi borítékra a nagy hagyományú tatai kerámia múltját idéző fajanszedény, a tatai [Kuny Domokos Múzeum](#) gyűjteményében található, ún. „rákos” tányér került. A borítékon tatai látkép is szerepel, melynek fő eleme a Szent Kereszt Plébániatemplom. A kibocsátáshoz kapcsolódó alkalmi bélyegzőn a Tatai vár stilizált rajza található.

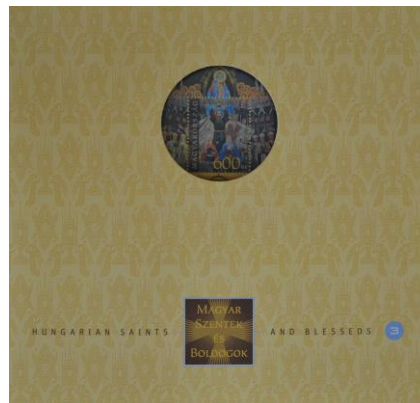
A „**Magyar múzeumok kincsei III.**” című kisívpárral (5236-5237) a Magyar Posta alkalmi bélyegeken mutatta be hazánk kiemelkedő múzeumainak gyűjteményeit. A sorozat 2015. évi címlapjain a győri [Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum](#) és a pécsi [Janus Pannonius Múzeum](#) Zsolnay gyűjtemény kincsei közül látható néhány. A bélyegek négycímletű kisív formátumban jelentek meg *Baticz Barnabás* grafikusművész tervei alapján. A győri [Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum](#) 200 évvel azelőtt született alapító-névadójáról, a győri bencés szerzetesről emlékezett a kiadvány.

A Magyar Posta emléklap kibocsátásával köszöntötte a „**425 éves vizsolyi Bibliát**”. Az emléklapon az bibliához kapcsolódó grafikai és képi elemek, valamint magyar és angol nyelvű tájékoztató szövegek olvashatók. Harmadik oldalára az 1990-ben kibocsátott, 400 éves a Károli Biblia c. szelvényes bélyeg (4038) került beragasztásra, melyet a 425. évfordulóra készített fedélzeti bélyegző lenyomat tesz különlegessé.

A 2015 évi „**A Magyar Szentek és Boldogok III.**” alkalmi bélyegblokk (5241) [Szent Asztrik](#) bencés szerzetes, több kolostor apátja, diplomata, püspököknek állít emléket. A kiadvány alapjául [Aba-Novák Vilmos](#): Szent István koronafelajánlása című festménye szolgált, mely a pannonhalmi Milleniumi Emlékmű hátsó falképe.

Szent Asztrik a koronát felajánló sötét ruhában ábrázolt Szent István balján, Gizella királyné mellett jelenik meg a bélyegképen. A keretrajzon Asztrik életében meghatározó egyházi helyszínek – Pannonhalma, Kalocsa és a 2015-ben millenniumát ünneplő Pécsvárad – épületei, valamint a Pannonhalmán található Szent Asztrik szobor látható. A blokk a Best Print Hungary versenyen harmadik helyezést ért el. A kibocsátás a sorozatban megszokott módon az ofszet eljárással készült alapváltozat (30.000 példány) mellett speciális, diffrakciós fólianyomtatással díszített (10.000 példány), és úgynevezett egyszín-nyomatú (4.000 példány) bélyegeket is tartalmazott. A kivitelezés *Kara György* grafikusművész tervei alapján a Pénzjegynyomdában készült.

„**A máriapócsi kegykép könnyezésének 300. évfordulója**” alkalmából 1700 példányban ofszet eljárással készült emléklap jelent meg *Laczkó Anita* grafikusművész tervei szerint. A búcsújáróhely kegyképét 1676-ban Csigei László bíró készítette hálából, a török rabságából történt szabadulásának emlékére. 1696. november 4-én, miközben a kis fatemplomban Papp Dániel lelkész a Szent Liturgiát végezte, egy földműves arra lett figyelmes, hogy az Istenszülő-ikon mindkét szeméből folynak a könnyek. Császári parancsra Bécsbe szállították az ikont, helyére másolat került. Az első kegykép többé nem könnyezett, viszont másolata könnyezését sok százan látták. Ez a csoda 1905 telén megismétlődött. 2015-ben ünnepeltük a máriapócsi kegykép könnyezésének 300. évfordulóját, és ugyanebben az évben, március 20-án Ferenc pápa megalapította a Magyarországon élő görögkatolikusok számára a Görögkatolikus Metropóliát. Az emléklapon az emléknaphoz kapcsolódó grafikai és képi elemek, valamint magyar és angol nyelvű tájékoztató szövegek olvashatók. Az emléklap harmadik oldalára a 2012-ben kibocsátott, 100 éves a Hajdúdorogi Egyházmegye c. alkalmi bélyeg (5093) került beragasztásra, melyet az évfordulóra készített alkalmi bélyegző tett különlegessé.

„**2015 Karácsonyára**” az ünnepi jókívánságok postára adásához „Belföld” feliratú, öntapadós bélyeg (5248) jelent meg. A CODEX Értékpapírnyomda Zrt. által gyártott egyedi stancolású bélyegek ötvenes ívekben, és speciális effekt-fólia nyomtatással kiegészített négy bélyegképes kisívben készültek. *Berta Ágnes*⁷¹ grafikusművész hóban futkározó szarvasokat gondolt méltónak az ünnep köszöntésére. A bélyegen biztonsági ritzelés található. Az íven belül a sorok és oszlopok közötti elválasztást vonalperforáció segíti. A kisíven belül a bélyegek közvetlenül egymás mellett helyezkednek el, elválasztást segítő vonalperforáció nélkül.

2016 húsvétjára egy tavaszváró hangulatú, virágokkal és indákkal díszített, kalligrafikus forgalmi bélyeg (5254) került kiadásra, melynek középpontjában a „Húsvét” szó olvasható. A 115 Ft névértékű címetet *Nádi Boglárka*⁷² grafikusművész terve alapján az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt. készítette 50-es ívekben, ofszet eljárással.

2016-ban ünnepeltük Szent Márton születésének 1700. évfordulóját, amelynek tiszteletére a Magyar Posta Zrt. alkalmi bélyeget bocsátott ki (5255). A „**Szent Márton emlékévé**” során megjelent forgalmi bélyegen a Pannonhalmi Evangelistarium Szent Márton-ábrázolása, valamint a középkori kódexből vett szövegrészlet látható, amelyet aranyfólia tesz különlegessé. A 115 Ft névértékű bélyeg *Baticz Barnabás* grafikusművész terve alapján az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt.-ben készült 240.000 példányban. A kiadvány a 2011-es „Vallástörténet: Szent Márton” (5091) címmel megjelent kiadványsorozat II. része. A bélyeg ünnepélyes forgalomba bocsátására a Pannonhalmi Főapátságban került sor március 18-án Veres András szombathelyi püspök és Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát közös első bélyegzésével.

A Magyar Posta „**Magyarország Alaptörvénye aláírásának ötödik évfordulója**” tiszteletére, a 2011-ben kibocsátott Magyarország Új Alaptörvénye című (5066) bélyegblokk fekete sorszámozású alap-, és piros sorszámozású kristályos változatát 4000-4000 példányban „Ötéves Magyarország Alaptörvénye”, „2016. április 25.” szövegezésű felülnyomással bocsátotta ki. A blokk (5257) felülnyomása és a kapcsolódó kiadványok *Benedek Imre*

⁷¹ **Berta Ágnes** 2006-ban a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen diplomázott. Jelenleg látványterveket rajzol, animációs rövidfilmekhez és tv-s arculatokhoz készít figuraterveket. Nem retten vissza a hagyományosabb grafikai eljárásoktól sem, gyakran dolgozik ecsettel, vászonra. Színes, eleven univerzumába beleférnek az ártatlan meseillusztrációk és a Dalí szürrealitását idéző, saját kedvtelésre készült portrék is.

⁷² **Nádi Boglárka** a soproni Nyugat Magyarországi Egyetem alkalmazott grafika szakán diplomázott. Kedvelt szakmai tevékenysége a kalligráfia és a plakáttervezés. Szülővárosa, Székesfehérvár művészeti életében is szerepet vállal: tagja a Méhkasaula Kulturális Egyesületnek.

grafikusművész terve alapján az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt.-ben készült. A bélyegblokk, melynek fő motívuma a Szent Korona, dombor-technikával, huszonhárom karátos aranyfóliával és ofszetnyomással készült; UV fénybe helyezve a „Legyen béke, szabadság és egyetértés.” felirat olvasható. A felülnyomott blokkhoz tartozó első napi boríték egy, nagy méretű, borítékra emlékeztető mappában kapott helyet.

Szombathely, Vas megye székhelye, a római Savaria helyén jött létre. A 2016. május 6-8. között lezajlott **89. Bélyegnap Szombathelyen** került sor. *Baticz Barnabás* grafikusművész terve alapján az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt. készített kétcímletű alkalmi bélyegsorozatot (5258-5259) 200 000 példányban és feláras bélyegblokkot (5260) 30 000 példányban. A blokk fő motívuma a Szent Márton-herma, valamint egy római kori oszlopfő. A keretrajzon a város nevezetességei közül látható

néhány a szombathelyi Iseum épülete, a Szentháromság-szobor, a Császárkő, valamint a Püspöki Palota mennyezeti festménye. A bélyegsorozat 115 forintos bélyegén látható a Sempronius család síremléke, illetve a Püspöki palotából egy római kori jelenet, a freskón Constantinus Chlorus egy győzelem után törvényt hirdet Savariában. A 145 forintos címleten a Szentháromság szobor, illetve a Székesegyház szentély részlete található. A boríték fő motívuma a Szent István szobor.

„Az **Ökumenikus Segélyszervezet** alapításának 25. évfordulójára” a Segélyszervezet dombornyomásos logóját ábrázoló forgalmi bélyeg (5262) jelent meg 250 000 példányban, 50-es ívekben, fordított állású képpárokkal. Az Ökumenikus Segélyszervezet Magyarország egyik legnagyobb, nemzetközileg is elismert karitatív szervezete, melyet 1991-ben a hazai történelmi protestáns és ortodox egyházak alapítottak, hogy az segítséget nyújthasson a rászorulóknak. A *Kara György* grafikusművész által tervezett, alapítás 25. évfordulója alkalmából kiadott jubileumi bélyegen látható logóban a koncentrikus körök, egy kinyújtott kezét és angyal is formálnak. A jubileumi borítékra felkerült a szervezet jelmondata is: Ételet az éhezőknek, Otthont az otthontalanoknak, Esélyt az esélyteleneknek!

”**Boldog IV. Károly király és Zita királyné** koronázásának 100. évfordulója” alkalmából a Magyar Szentek és Boldogok sorozatban exkluzív bélyegblokk (5278) jelent meg. A blokk fő motívuma a királyi pár és a Szentkorona, valamint a koronázási jelvények. A három bélyegképet tartalmazó, sorszámozott alkalmi ofszet blokk az alapváltozat mellett, ezüsfóliával és dombornyomással díszített speciális változatban is készült. Az értékcikkek immár hagyományosan szettben is elérhetőek voltak négyezer példányban, melyben kizárólag a szett részeként kapható feketenyomat is kapható volt. A kiadványok *Benedek Imre* grafikusművész terve alapján az ANY Biztonsági Nyomdában készültek. Az alkalmi bélyegző érdekessége, hogy a koronázás alkalmából 1916. december 30-án használt alkalmi bélyegző lenyomatát ábrázolja, amely a hazai gyakorlatban az első alkalmi bélyegzés volt.

2016 karácsonyán ismét szakralitást nélkülöző bélyeggel (5286) ünnepelhettük Jézus Krisztus földi születését, az öröm és békesség, a család és gyermekség, az otthon és szülőföld ünnepét – ahogy sokan fogalmazznak. Ebben az évben ismét a sok nem-keresztény ünneplő számára kedvezett a bélyegkiadás. A Pátria Nyomda Zrt. *Nádi Boglárka* alkotását gyártotta le 50-es postai és 5 bélyeges, aranszínű festékek nyomtatott öntapadós kisívben. A bélyegképen karácsonyi téli hangulatot idéző grafikai kompozíció látható, szív alakú vonalban korcsolyázó párral. A bélyegképek érdekessége, hogy biztonsági elemként a korcsolya nyomvonalába rejtett, négy nyelvű mikro írás („BOLDOG KARÁCSONY! - MERRY CHRISTMAS - FROHE WEIHNACHTEN! - JOYEUX NOËL !”) szolgál. Az 50-es nyomdai ívet az ívszálon elhelyezett képi elemek, a különlegesen illusztrált vonalkód és az ünnepi feliratok teszik még érdekesebbé, melyek egy része a kisívhez kapcsolódó ívszálon is megtalálható. Az alkalmi boríték esetében alkalmazott vonalkód szintén az ünnep jegyében készült. A bélyeg, ha sokak tetszését nem is, de a Papír és Nyomdaipari Műszaki egyesület innovációs különdíját elnyerte.

2017-ben a keleti és a nyugati egyházban is azonos napon, április 16-án ünnepelték a húsvétot. A síri leple története a 12. századig nyúlik vissza. A bizánci húsvéti liturgiában használt síri lepel (görögül epitáphon) a halott Krisztus, illetve sírba tételének textíliára hímzett vagy festett ikonja. Ma elsősorban a nagypénteki vecsernye során, amikor Krisztus sírba helyezésének megjelenítése történik, a pap hordozza ünnepélyes körmenetben, majd a jelképes szent sírra helyezik. Nagyszombaton, a feltámadási szertartás alkalmával viszik át a főoltárra, ahol 40 napig, Krisztus mennybemenetelének ünnepéig marad az oltárasztalon. **2017 Húsvétján** a Magyar Posta forgalmi bélyeget (5293) és az alkalmi borítékot bocsátott ki, melyen Szekeres Erzsébet textilművész, Krisztus síri leple c. alkotása látható, melynek eredetije a gödöllői görögkatolikus Szent Kereszt Templomban található. A kiadványok Tóth László grafikusművész tervei szerint, 50-es ívekben, öntapadós bélyegként, flexo eljárással, a Pátria Nyomda Zrt.-ben készültek. A bélyeg ív jobb szélén a „HÚSVÉT” szó olvasható, míg a többi ívszél angol, német és francia nyelvű feliratokat tartalmaz. Az egyes bélyegképekben

A flexó nyomtatás a magasnyomáshoz hasonlóan közvetlen nyomtatási eljárás, de a nyomófesték kémiaiilag másképpen összetett, kis viszkozitású, a nyomóforma flexibilis (rugalmas) és a nyomtatás nemcsak papírra, hanem különböző anyagokra történhet. A technológiát 1893-ban szabadalmaztatták az USA-ban, de mára a flexó nyomtatás minősége és nyomásteljesítménye közel egyenértékű az ofset, illetve a mélynyomással. A flexó nyomtatás a rotációs magasnyomtatás egyik legfiatalabb és legdinamikusabban fejlődő ága, ahol a nyomtatáshoz szükséges rugalmas nyomóforma különböző kerületű hengerpalástra van rögzítve. A nyomóformát egy hengerrel vagy rákellel lehúzott rászterhenger festékezi be és a folyékony (oldószer- és vizes bázisú), vagy paszta formájú (UV-festékek) nyomófestékeket tetszőleges fajtájú nyomathordozóra adja át. Az eljárást elsősorban a csomagolástechnika területén alkalmazzák címke nyomtatásra.

biztonsági ritzelés található, a sorok és oszlopok között vonalperforációt helyeztek el.

1517. október 31-én Martin Luther, a hagyomány szerint kitűzte 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára, mely reformok sorozatát eredményezte a keresztény vallás és így az élet minden területén. Luther eredeti, jobbító szándéka nem kérdőjelezhető meg, ám az események messze túlnyúltak a teológia határain. A későbbi reformátorok, illetve a reformáció hatása a politika, a gazdaság, a jogtudomány, a nyelv és a modern természettudomány kibontakozása, illetve átalakulása terén is tetten érhető. „[A reformáció 500 éves évfordulójára](#)” kiadott alkalmi bélyegsor 290 Ft-os címletén (5297) az első magyar nyelvű teljes bibliafordítás készítője, Károli Gáspár szobra és egy stilizált nyomdagép, illetve egy nyitott biblia látható, valamint a latin nyelvű „Solus Christus” (egyedül Krisztus) felirat olvasható. A 445 Ft-os címleten (5298) a Debreceni Református Kollégium épületének ábrázolása, illetve a Magyarországi Református Egyház címere jelenik meg, a grafika előterében a latin nyelvű „Soli Deo Gloria” (egyedül Istené a dicsőség) felirat olvasható. A blokk (5299) háttérül az Evangélikus Országos Levéltárban őrzött kézírásos Luther-végrendelet és a wittenbergi vártemplom egy részlete szolgált, a grafika előterében az öt sola (alapvető teológiai hitelvek) olvasható, a bélyeg pedig Luther Márton címere mellett egy XIX. századi színezett metszet alapján azt az ikonikus pillanatot ábrázolja, amikor felszögezi tetteit a wittenbergi vártemplom kapujára. A bélyegsor és a bélyegblokk első napi borítékjai azonos grafikával, az említett végrendeletből vett részlet ábrázolásával. A sor 200 000, a fekete sorszámmal ellátott blokk 60 000 példányban Benedek Imre grafikusművész tervei alapján az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt.-ben készült.

2017 [Szent László-emlékéve](#) volt, amikor a lovagkirály trónra lépésének 940., szentté avatásának 825. évfordulójára emlékeztünk. Az emlékév célja volt felhívni a figyelmet arra, hogy Szent László a keresztény egység jegyében kapcsolta össze a közép-európai nemzeteket. A Magyar Posta ennek ellenére egy érdekes, szerény megoldást választott, amikor szelvényes forgalmi bélyeg kibocsátása mellett döntött az „Üzenet bélyegem IV. Belföld” (5112) forgalmi bélyeghez kapcsolódó szelvény kiadásával. A bélyeg *Benedek Imre*, az emlékév emblémáját ábrázoló szelvény *Gábor Tamás* tervei alapján, fehér, famentes, felületkezelt, enyvezett, optikai fehérítővel kezelt bélyegpapírra, 4 szín ofszetnyomással a Pénzjegynyomdában készült 175 000 példányban.

„**A Magyar Szentek és Boldogok V.**” bélyegkisív 2017-ben Szent Margitra, [Szent Kingára](#) és [Boldog Jolántára](#) emlékezett. *Benedek Imre* grafikusművész tervei szerint, Chromo enyvezett bélyegpapírra, 30 000 példányban, az ANY Biztonsági Nyomdában készült kiadvány 4 szín ofszet nyomással (5321). IV. Béla király leányai a magyar szentek és boldogok sorozat ötödik részeként jelennek meg bélyegen. Életükre nagy hatással volt a kor szegénység-ideálja és nagynénjük, az 1231-ben elhunyt és már 1235-ben szentté avatott Szent Erzsébet példája. A sorozat hagyományaihoz híven a blokk aranyfóliával és dombornyomással díszített, sorszámozással ellátott speciális változatban és

limitált példányszámú (10 000), szintén sorszámozott feketenyomatként is megjelent. Az alapváltozat, a speciális változat és a feketenyomat exkluzív szettben (3 000) is elérhető volt, de a feketenyomat kizárólag a szett részeként volt kapható.

A **magyarországi zsinagógákat** bemutató bélyegsorozat 2017-ben a győri és a pécsi zsinagógát mutatta be (5324-25), az alkalmi borítékokon jellegzetes díszítő elemek láthatók. A két címletből álló alkalmi bélyegsorozatot *Nagy Péter* bélyegtervező grafikusművész tervei szerint az ANY Biztonsági Nyomda gyártotta.

Az alapító **Kalazanci Szent József** (José Calasanz) 1597-ben „kegyes”, azaz ingyenes és vallásos iskolát alapított Rómában, elsősorban a szegényebb családok gyerekei számára. A rend jelmondata „Pietas et litterae” (kegyesség és tudomány), ami összegzi a rend lelkiségének és pedagógiájának lényegét: egyszerre szeretnének embert és keresztényt nevelni. „**A budapesti Piarista Gimnázium alapításának 300 éves évfordulójára**” *Horváth Nóra*⁷³ grafikusművész tervei szerint az

ANY Biztonsági Nyomdában készült 200 000 példányban egy elegáns bélyeg (5332). A bélyegen Radnai Béla által tervezett és Gabai Sándor kőfaragó közreműködésével készült, a gimnázium épületét díszítő Kalazanci Szent Józsefet diákokkal ábrázoló szoborcsoport látható. Az első napi borítékon Hüttl Dezső eredeti kivitelezési terve alapján az épület Váci utcai homlokzata, az alkalmi bélyegzőn a gimnázium emblémája jelenik meg.

A **2017-es karácsonyt** értékjelzés nélküli, Belföld felirattal ellátott, öntapadós forgalmi bélyeg (5331) kiadásával köszönthettük. A bélyeg alap- és speciális változatban is megjelent. Az alapváltozat ötven bélyegképet tartalmazó ívben flexo 2 direkt színnel, a speciális változat öt bélyegképes kisívben, flexo 1 direkt színnel és aranyszínű fólia felhasználásával készült. Az ünnepi bélyegképen angyal, a borítékon karácsonyfa, az alkalmi bélyegzőben pedig csengettyű motívuma látható egységes ornamentikus stílusban. *Nádi Boglárka* grafikusművész terveit, a Pátria Nyomda Zrt. valósította meg. Az ívszálon elhelyezett képi elemek, a különlegesen illusztrált vonalkód és az ünnepi feliratok teszik érdekessé, melyek egy része a kisívhez kapcsolódó ívszálon is megtalálható. A bélyegek ívből való kivételét a nyomdailag előzetesen eltávolított vonalháló segíti. Az 5 bélyeget tartalmazó speciális kisíven a bélyegképek grafikai egybefüggő, ismétlődő egységet alkotnak. A kisív esetében a flexo nyomdai eljárást ekkor első alkalommal ötvözték aranyfólia nyomtatással, aminek további érdekessége, hogy a hordozófelület hátoldalán magyar, angol, német és francia nyelvű ünnepi jókívánságok olvashatók. A hátoldali magyar és idegen nyelvű jókívánságok sorrendjét tekintve négyféle kisívváltozat létezik. Az alkalmi boríték hátoldalán használt vonalkód szintén az ünnep jegyében készült. 2017. december 3-26. között különleges karácsonyi bélyegzés igénylésére is mód nyílt.

A korábbi évek bélyegkiadásban több, kifejezetten szép példát mutathattunk be, amikor a Magyar Posta ünnepi forgalmi bélyeg (5339) kibocsátásával köszöntötte a kereszténység legnagyobb ünnepét, a **húsvétot**. Többször arra is volt példa, hogy a keresztény motívumok mellett olyan bélyeg is kiadásra került, melyen profán jelképek sorakoztak, így a levelezők választhattak igényük és ízlésük szerint. Sajnos azonban többször előfordult, hogy az ünnepet csak világi jelképeket bemutató bélyeggel köszönthettük. Így volt ez 2018-ban is,

⁷³ **Horváth Nóra** Herman Lipót-díjas tervezőgrafikus A Magyar Képzőművészeti Egyetem tervező grafika szakán, majd posztgraduális képzésén végzett. Az első bélyegtervét a budapesti Piarista Gimnázium alapításának 300. évfordulójára készítette 2017-ben. Tervezői gondolkodását és ízlését az absztrakció, az egyszerűség, a finom részletek, az arányok, a természetközelség, a részletgazdagság, és a grafikai látásmód jellemzi, így a vonalakat helyezi előtérbe.

amikor *Szalma Edit*⁷⁴ grafikusművész tervei szerint, a Pátria Nyomdában készült értékjelzés nélküli, „Belföld” felirattal ellátott, öntapadós bélyeg. Az akvarell technikával festett bélyegen és alkalmi borítékon, illetve az alkalmi bélyegzőn a húsvéti ünnepkör szimbólumai jelennek meg: barkaág, csibe, bárány, tojás és a tojásfestéshez használt ecset. Na, igen – mondták sokan... A flexo-nyomtatással, négy színnel, matt eco-papírra és öntapadós papírra nyomtatott bélyeg 50-es ívekben készült, az ívszálon elhelyezett négynyelvű ünnepi jókívánságok leválaszthatók voltak a hordozófelületről, így akár levélzáróként is funkcionálhattak. A „Belföld” a megjelenéskor belföldi, nem elsőbbségi, szabványméretű levél 30 g-ig, továbbá levelezőlap és képes levelezőlap postai díjnak felelt meg.

A [Magyar Unitárius Egyház](#) az 1568-as tordai országgyűlés vallásügyi törvényének kihirdetésétől számítja intézményes fennállását. Ekkor Európában először a hitelvi sokszínűség mellett kötelezte el magát az erdélyi országgyűlés, melynek köszönhetően a reformáció különböző ágai szabadon alakulhattak önálló egyházzá. A Magyar Unitárius Egyház 2018-at a vallásszabadság évének, kezdeményezésükre a 2018. évi I. törvény pedig január 13-át, az 1568-as vallásügyi törvény elfogadásának napját a vallásszabadság napjává nyilvánította. A Magyar Posta alkalmi bélyeg (5343) kiadásával emlékezett meg az „**1568. évi tordai országgyűlés által elfogadott vallásügyi törvény kihirdetésének 450. évfordulójáról**”. A 200 000 példányban megjelentetett alkalmi bélyeg *Elekes Attila André* grafikusművész tervei szerint, a Pénzjegynyomdában készült enyvezett bélyegpapírra, ofszet eljárással. A bélyegen Körösfői-Kriesch Aladár: Dávid Ferenc beszéde az 1568-as tordai országgyűlésen című olajfestményének reprodukciója látható. Az első napi borítékot a Budapesti Unitárius Egyházközség Nagy Ignác utcai templomának szószéke, valamint alnyomaton az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi határozatának részlete díszíti. Az alkalmi bélyegzőn a Magyar Unitárius Egyház címere található.

A Magyar Posta 2000 db emléklapot is kibocsátott, melyen a vizsolyi református templom, annak restaurálása során előkerült középkori freskórészletek, illetve a Vizsolyi Biblia nyomtatásához használt nyomóeszközök láthatók. Az évfordulót méltató gondolatok mellett az emléklap belső oldalára a 2017-ben kibocsátott, 500 éves a reformáció bélyegsor beragasztott 290 Ft-os címlete és a jubileumra készült alkalmi bélyegzőlenyomat került.

„A Magyar Szentek és Boldogok VI.” 2018-ban sorszámozott bélyegblokkon Szent [Zoerard-Andrásra](#), [Szent Benedekre](#) és [Boldog Mórra](#) emlékezett. A középkori magyar királyság első szentjei a zborhegyi remeték voltak, szentté avatásukra a hagyomány szerint 1083 júliusában került sor, legendájukat pedig Boldog Mór pécsi püspök jegyezte le, aki „puer scolasticus” (diák) volt Szent Márton hegyén (Pannonhalmán), később bencés szerzetes, majd apát, és itt találkozott a szent remeték egyikével. (5369)

⁷⁴ **Szalma Edit** (1964 -) A Magyar Iparművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Jellemző rá az egyéni mesélő képteremtés, képeire nem értelmezetők kimerevített, egyértelműsített értelmezések. Megfogalmazásuk a szemlélőt saját értelmezésre indítja. Képeinek vizuális mozgása, színgazdagsága a néző fantáziáját is mozgósítja. Kedves, szeretnivaló, humoros, olykor pufókusan eltúlzott formájú, kissé csúfondáros figurákat alkalmaz. 2011-ben elnyerte az Év Illusztrátora címet.

A blokk érdekessége, hogy a jobb felső oldalán, halványan egy Szent Zoerard-Andráshoz kapcsolódó latin nyelvű szövegrészlet látható, ami a Boldog Mór által megörökített csodát írja le. *Benedek Imre* grafikusművész azt érzékelteti így, mintha egy kódex vékony lapján a hátoldáról olvasható sorok sejlenének át. A Pénzjegynyomdában 70 000 példányban készült alapváltozat mellett – immár megszokott módon – egy 10 000 példányos, diffrakciós nyomdai eljárással készült, piros sorszámozással ellátott, speciális változat és egy 3000 példányos, szintén sorszámozott feketenyomat is megjelent. A speciális változat és a feketenyomat exkluzív szettben is kapható volt. A szett, a speciális változat és a feketenyomat sorszámai azonosak. A bélyegszettben található feketenyomat postai díjak lerovására nem volt használható.

A 2018-as Bélyegnapi blokkon szerepel a nagykőrösi református templom tornya is (5361).

A „**Kastélyok Magyarországon (II.)**” blokkon (5370) szerepel a majki kamalduli remeteség is, mely Majkon egy kastélyszerű épület volt, amit a XVIII. században az Esterházy-család építtetett, ezért is került „**Kastélyok**” blokkra.

2018. október 04-07. között, a Móri Bornapok ideje alatt kerül megrendezésre az **Országos II. rangú Regionális Tematikus Bélyegkiállítás**. Ennek tiszteletére tematikus személyes bélyeget bocsát forgalomba a Magyar Posta, melyen a móri Szent Kereszt katolikus templom jellegzetes, gótikus épületének sziluettje tűnik fel, mint Mór jellegzetes épülete.

A **2018-as év karácsonyi** forgalmi bélyege (5374) ismét nem merítette ki a szakrális témák lehetőségeit. A jókívánságok postára adásához értékjelzés nélküli, „Belföld” felirattal ellátott, alap- és speciális változatban készült öntapadós bélyeg jelent meg. Az alapváltozat ötven bélyegképet tartalmazó ívben, a speciális változat öt bélyegképes kisívben készült. A *Szalma Edit* grafikusművész által tervezett bélyegképen hóember, az első napi borítékon karácsonyfát díszítő gyerekek és állatok, a bélyegzőn pedig egy rénszarvas motívuma látható. A Pátria Nyomdában gyártott ívek szélén és a vonalkódon képi elemek, magyar, angol, német és francia nyelvű ünnepi feliratok láthatók. A bélyegek ívből való kivételét a nyomdailag előzetesen eltávolított vonalháló segíti. A kisív esetében a flexo nyomdai eljárást csillogófesték-nyomtatással ötvözték, melynek eredményeképpen a bélyegeken ragyogó fényben tündöklő hópelyhek láthatók. 2018. december 2-26. között, a Karácsonyi Posta szolgáltatás keretében zöld színű bélyegzés is kérhető volt a postahivatalokban.

2019 első szakrális jellegű bélyege a **húsvétra** kibocsátott, értékjelzés nélküli, „Belföld” felirattal ellátott, öntapadós forgalmi bélyeg és a hozzátartozó alkalmi boríték volt. A nagy, görög származású spanyol festő, El Greco: Feltámadás című pompás festményét *Baticz Barnabás* grafikusművész tervezte értékcikkre. Matt eco-papír és öntapadós papír felhasználásával, flexo nyomtatással, 500 000 példányban a Pátria Nyomdában készült bélyeg középpontjában a drámai hatású festmény feltámadt Krisztust ábrázoló részlete látható, a boríték a teljes művet mutatja, de a bélyegző lenyomatát is a festmény főalakja ihlette.

2019. évi „**Tájak, városok**” témában megjelenő bélyegsorozat két címletén a várossá avatásának 50. évfordulóját ünneplő Mátészalka és Kapuvár (5387) szerepel. A fehér, famentes felületkezelt, enyvezett bélyegpapírra 4 szín ofszet eljárással nyomtatott bélyegsor *Benedek Imre* grafikusművész tervei szerint az ANY Biztonsági Nyomdában készült 120 000 példányban. Kapuvár bélyegén a város központjában álló bronzszobor: Pátzay Pál „Kenyérszegő” című alkotása, a háttérben a Szent Anna-templom látható.

2019-ben is folytatódott a magyar szentek és boldogok bemutatása, immár a VII. blokk kiadásával. A sorszámozott blokk (5405) ezúttal a kassai vértanúkra: [Szent Márkra, Szent Menyhértre és Szent Istvánra](#) emlékezett. 1619. szeptember 7-én, 400 esztendővel ezelőtt halt [vértanúhalált Kassán](#) Bethlen Gábor hajdúinak kezétől három, katolicizmusához ragaszkodó pap: Körösi Márk horvát származású esztergomi kanonok, főesperes és két jezsuita, a lengyel Grodecz Menyhért és a magyar Pongrácz István. A három vértanú boldoggá avatását már 1628-ban kezdeményezte Pázmány Péter esztergomi érsek, de arra csak 1905 januárjában X. Pius pápa által került sor. Szentté 1996. július 2-án, Kassán avatta őket II. János Pál pápa. Egyházi ünnepüket vértanúságuk napján, szeptember 7-én tartják. Az alapváltozattal egy időben arany és ezüst festék alkalmazásával speciális változat és korlátozott példányszámú, sorszámozott feketenyomat is megjelent. Az újdonság *Benedek Imre* grafikusművész tervei alapján az ANY Biztonsági Nyomdában készült. A „**Magyar Szentek és Boldogok VII.**” különleges bélyegszettben is kapható volt.

„**Szép művészeti Múzeum felújított Román csarnoka**” blokk is (5378), aminek a központi részén a freibergeri dóm román-kori templom bélétes kapuzatának másolata (az Aranykapu) látható. Ott van a Román csarnokban a gyulafehérvári érseki székesegyház déli mellékhajójában található úgynevezett fejedelmi kapujának másolata is, a közép-európai román kori művészet jelentős alkotása. A 13. század elejére datálható bélétes kapu lunettáját egy *Maiestas Domini*-dombormű díszíti. A gipszmásolatot a múzeum 1905-ös megrendelése nyomán Reichenberger József, a szobrászati mesteriskola gipszöntője készítette.

A Magyar Posta tematikus személyes bélyeg kibocsátásával köszöntötte a „**100 éves Pécsi Bélyeggyűjtők Egyesületét**”. A szelvényes bélyeg 8.000 példányban, *Huczek Boglárka*⁷⁵ tervei alapján készült. 1919. augusztus 21-én Pécsen, a Royal Kávéházban 29 fő megalapította a „Pécsi Bélyeggyűjtők Egyesülete”-t, mely a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége 1952-es megalakulása óta annak aktív tagjaként működik. A bélyeghez tartozó szelvény Pécs nevezetességeit jeleníti meg. A háttérben a város jelképe, Gázi Kászim pasa dzsámija látható, amely jelenleg Gyertyaszentelő Boldogasszony-templom néven római katolikus templomként működik.

2019 karácsonyán értékjelzés nélküli, „Belföld felirattal ellátott”, alap-, és speciális változatban öntapadás forgalmi bélyeg (5413) jelent meg. Az alapváltozat ötven bélyegképet tartalmazó ívben, a speciális változat öt bélyegképes kisívben készült, melyen a háromkirályok motívuma, a borítékon a szent család, míg a bélyegzőn egy gyertya motívum látható. Az 50 bélyegképet tartalmazó nyomdai ívet *Maros Krisztina*⁷⁶ grafikusművész tervezte és a Pátria Nyomda gyártotta. Szélein és a vonalkódon elhelyezett képi elemek, valamint magyar, angol, német és francia nyelvű ünnepi feliratok voltak láthatók. A bélyegek ívből való kivételét a nyomdailag előzetesen eltávolított vonalhaló segíti. A speciális kisív esetében az ünnepélyesség fokozás érdekében a flexo nyomdai eljárást csillogófesték-nyomtatással ötvözték.

⁷⁵ **Huczek Boglárka** fiatal pécsi szabadúszó grafikus 2010-ben végzett alkalmazott grafikusként, 2014 óta dolgozik a szakmában, és ez az első bélyeg terve.

⁷⁶ **Maros Krisztina** (Budapest, 1971 -) tervezőgrafikus, illusztrátor. A Magyar Iparművészeti Főiskola tipográfus szakán diplomázott. Kezdetben különböző grafikai stúdióknak dolgozott, majd szabadúszóként tevékenykedett. Munkáiban a grafitrajzot vegyítette festett felületekkel és különböző számítógépes technikákkal. Groteszk, nagy, szinte lebegő figurái, jellegzetes, mély, koptatott színvilága teszi különlegessé könyveit. Első meséskönyv illusztrációival 2010-ben elnyerte a *Szép Magyar Könyv-díjat*.

Tanulmányunk lezárását nem egészen így terveztük, hiszen éppen csak, hogy elindult az esztendő, megtörtént az, amire senki sem számított. Olyan világjárvány ütötte fel a fejét, mely az emberi közösség életét szinte teljesen megváltoztatta. A fertőzés elleni védekezés miatt és a járvány megállítása érdekében a legtöbb rendezvény lemondásra került. Szinte minden ország vezetése valamilyen szintű kijárási korlátozást rendelt el, határait pedig lezárta, így az utazások is lehetetlenné váltak. Ennek következtében – az események elmaradása miatt – a bélyegkiadásban is változások álltak be. A 2020-as esztendő szakrális szempontból két igen jelentős eseményt tartogatott.

2020. május 5-én ünnepelhettük **Szent II. János Pál pápa születésének 100. évfordulóját**. 455 év után II. János Pál volt az első nem olasz származású, és az összes addigi pápa között az első szláv származású. Szolgálatát alatt többet utazott, mint az összes addigi pápa. Magyarországra kétszer is ellátogatott, és magyarul szólt a fiatalokhoz. A Szentatya 104 külföldi utazása során több olyan országba is ellátogatott, ahol pápa azelőtt még nem járt. Kiválóan és rendszeresen használta a tömegkommunikációt és útjait az evangelizáció céljaira.

II. János Pál a népek és vallások közti egyetértés elősegítésén fáradozott. A remekbe szabott blokkon *Baticz Barnabás* grafikusból tervei alapján, II. János Pál pápa érkezése látható 1991-ben a Hősök terére. A blokk keretrajza pedig azt a pillanatot örökíti meg, amikor a Szentatya megáldotta a betegeket és az öregeket a Szent István Bazilikában. A borítékon a vatikáni Szent Péter-bazilika belső kupolája, míg az alkalmi bélyegzőben a pápai pecsét stilizált rajza található. Az alkalmi bélyegblokk alapváltozata mellett limitált speciális nyomdatechnikai változatok, valamint reprezentatív bélyegszett is megjelent. 5000 db piros sorszámozású, vágott blokk, 5000 db zöld sorszámozású, speciálisan perforált blokk, és 1000 db bélyegszett, ami tartalmazza a blokk alapváltozatát, a piros sorszámozású vágott blokkot, a zöld sorszámozású speciálisan perforált blokkot és a feketenyomatot. Az egyes szettekben lévő blokkok sorszámozása azonos.

A 2020. szeptemberére, Budapestre tervezett **52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus** megrendezése a Szentszék bejelentése alapján egy év késedelmet szenved, így az alap, és a speciális nyomdatechnikával készítendő sorszámozott blokkok megjelenése is valószínűleg elmarad.

A „**Magyar Szentek és Boldogok sorozat VIII.**” részének megjelenése augusztus 05-ére tervezett. A korábbi gyakorlat szerint alap és speciális változatok, valamint ezekből kialakított bélyegszett megjelenése várható. Természetesen számítunk a **húsvéti** és **karácsonyi** bélyegkiadásokra is.

Zárszó

Áttekintve az elmúlt 170 évet, megállapíthatjuk, hogy a vallási élet eseményei és a kereszténység kulturális öröksége mindig tudtak témát adni a bélyegtervezők asztalára. Bizonyos korok hatalmon lévő politikai erői akadályozták, máskor segítették ezt a folyamatot. Öröndetes lenne, ha a szakrális témák végleg elnyernék méltó helyüket a hazai bélyegkiadásban.

Köszönetet mondok feleségemnek, Druzsinné Fehér Erzsébetnek, mint nyelvi lektoromnak és munkám támogatójának, valamint Hirka Antal OSB atyának, a Pannonhalmi Bencés Gimnázium Arany jelvényes bélyegszakkör vezetőjének, a rendi bélyeggyűjtemény gondnokának a szakmai lektorálás elvégzéséért és hasznos tanácsaiért.

Druzsín József

MELLÉKLET

A SZENT KORONA SZENTJEI ÉS SZEMÉLYEI

A Szent Korona két részből tevődik össze, melyek zománcképein szenteket és más személyeket ábrázoltak. A keresztpántok, amelyeket együtt, feliratuk alapján latin korona, vagy *Corona Latina* néven is emlegetnek, apostolok képeit és a Pantokrátort hordozza. A négy pánton két-két álló apostol képe szerepel, az *Apostolok cselekedetei* 1,13-ban felsorolt első hét apostollal megegyezően. A keresztpántokon látható 8 apostolkép felosztása: felső négyes: Péter, Pál, Jakab, János; alsó négyes: András, Fülöp, Tamás, Bertalan. A korona tetején, középen a világegyetem uraként trónol felirat nélkül a Teremtő, Atyaisten. A képek háttere teljes felületében rekeszzománc-kitöltésű. A figurák egész alakosak, feliratuk latin nyelvű.

PANTOKRÁTOR (görögül παντοκράτωρ 'a mindenség ura')

A szó a zsidók Bibliájának ókori, görög nyelvű fordítása, az úgynevezett Hetvenes-fordítás (Septuaginta) lapjain jelent meg először, mint Jahve egyik mellékneve. A mindenek fölött uralkodó Isten, Krisztus nevét a Biblia máshol, például a Jelenések könyvében így mondja: az Úr, az uralkodók Ura, a királyok Királya, az alfa és ómega (1,8; 4,8; 15,3; 21,22). Az Újszövetségben ez a megnevezés a Második Korinthuszi levélben egyszer, a Jelenések könyvében kilencszer szerepel, és mindig az Atyaistenre

vonatkozik. Máté evangéliuma (Mt. 28,18) vonatkoztatja először a kifejezést Jézusra, mely jelentés a negyedik századra rögzült. Az elnevezések bonyolultságát könnyebb megérteni, ha figyelembe vesszük a kereszténység tanítását Jézusról. Eszerint Jézus, mint történeti személy, a Krisztus, a zsidók által annyira várt Messiás, az emberiség megváltója. A tanítás szerint Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember. Így lehet ő a Szentháromság tagja, annak második személye, ahol az első személy az Atya, a második a Fiú és a harmadik a Szentlélek. Az Atya a teremtő, a Fiú a megváltó, aki az Atyától származik, de egylényegű vele, és a Szentlélek a Megszentelő, kettőjük szeretetközösségének lelke. A három isteni személy egyenrangú, egy és mégis három. Valóban, ez egy felfoghatatlan misztérium, azaz hittitok. Ha megértése nem is, de hittel való elfogadása lehetséges. Így talán jobban érthető, hogy a Pantokrátor ábrázolás a végidőben uralkodó Krisztusra vonatkozik.

A pantokrátor szó az ikonográfiában továbbá képtípust is jelent, mely először a Rabula-kódex illusztrációi között tűnt föl. Végleges formája a Keleti egyházban a képvíta után alakult ki. A motívum elsősorban a bizánci művészetben gyakori, a legtöbb görög katolikus illetve ortodox templomban megtalálható, de nem ritka a nyugati keresztény ikonográfiában sem. A Krisztus-ikon (εικόνα, ikóna, kép) általában az apszis (szentélyt lezáró félköríves, vagy sokszögű épületrész) hajlatában vagy az ikonosztázionban található. Jellegzetes minden pantokrátor-ábrázolásra a szemlélőre egyenesen letekintő Krisztus, aki jobbával áldást ad, baljában nyitott Szentírást tart. A pantokrátor ábrázolás Jézus Krisztus isteni mivoltát hangsúlyozza, világ fölötti megváltó uralmát fejezi ki. Az elnevezés változatai: Euergetesz ('Jótevő'), Szótér ('Megváltó'), Zóodotesz ('Életadó'), Filantroposz ('Emberszerető'), Pszüchoszótér ('Lélekmentő').

JÉZUS KRISZTUS

Amikor Jézus életrajzi adatait gyűjtjük össze, nehéz feladatra vállalkozunk. Így van ez, egyrészt a köteles tisztelet, a sok hagyomány, sokszor tévesen rögzült információk és a

megbízható források kevés száma miatt. Már **születésének időpontjával** kapcsolatban is sok bizonytalanságot tapasztalunk. A keleti kereszténységben egy pogány ünnep kiszorításával keletkezett Krisztus születésének ünneplése a 300-as években. Egyiptomban és Arábiában január 6-a volt a téli napfordulónak szentelve, az idő istene újjászületésének napján. Ennek kiszorítására honosították meg keleten a Krisztus világba lépésének ünnepét. A latin Natale szó görög megfelelője az Epiphania, mely megjelenést, eljövetelet jelent. A magyar elnevezés, a "karácsony" gyökere az óegyházi szláv „fordulónap” szó lehetett. A karácsony tehát Jézus Krisztus születésnapja. De mikor is született Jézus? Különösen fontos kérdés ez számunkra, hiszen születése az időszámításunk kezdőpontja is. A szkíta származású római szerzetes Dionüsziosz Exiguusz Kr.u. 533-ban számította ki, és azóta ismert időszámításunk „0” pontjaként.

Josephus Flaviustól, a zsidó származású történetírótól tudjuk, hogy Nagy Heródes véresen elfolytatta a Mátyás farizeus-féle lázadást. Ezt követően éjjel Holdfogyatkozás volt. Röviddel ezután pedig, *tavasszal* Heródes meghalt. A csillagászok számításai alapján Jeruzsálemből is látható Holdfogyatkozás időszámításunk kezdetének környékén, csak Kr.e. 5. szeptember 15-én, Kr.e.4. március 12-én, és Kr.e.1. január 20-án volt. Ebből tavaszra a Kr.e. 4-es esett. Ha tehát Heródes Kr.e. 4-ben halt meg, a gyerekeket pedig két éves korig ölette meg, (Aprószenek) akkor Jézus Kr.e. 6-ban, vagy az előtt született. Az úgynevezett „Ankarai-felirat” szerint Augusztusz császár Kr.e. 28-ban, Kr.e.8-ban és Kr.u. 14-ben tartott népszámlálást. A Kr.e. 8-as számlálás eltarthatott 7-ig, esetleg a távoli tartományokban 6-ig is. Továbbá ismert egy csillagászati spekuláció a „Betlehemi csillag” megjelenéséről. Valójában nem is csillagról van itt szó, hanem egy különösen ritka együttállásról (coniunctio), mely 500 évenként egyszer látható csak, így alkalmas arra, hogy az időben markerként események helyét jelölje meg. A Szippai kalendárium őrzi a babiloni asztrológusok számításait és jövendölését Kr.e.7-re, miszerint a Jupiter és a Szaturnusz a Halak csillagképében találkoznak (együttállnak). Az ehhez kapcsolódó jövendölés pedig: Halak csillagképe = **Palesztinában**, Szaturnusz = **megjelent a végidő**, Jupiter = **Uralkodója**. A jövendölés előre vetíti Jézus Pantokrátor mivoltát.

Jézus nevével kapcsolatban sem egyértelmű a helyzet. A keresztény hitrendszer és tanítás szerint a Szentháromság tagja, így a fent írottakon kívül, Istenemberi mivoltából fakadó, felségcímet is hordozó neve: Jézus Krisztus. (Görög nevének kezdő és végső betűit jelzik az ikonokon: „IC-XC”) A Khristos görög szó, felkentet jelent. Ezzel a szóval fordították a héber Messiás szót, mely ugyancsak nem személynév, hanem a próféták (Izajás, Mikeás, Malakiás, Jeremiás, Dániel...) által évszázadokkal korábban megjövendölt isteni küldött megnevezése, felségcíme. Izajás (7,14) Emmánuelnek jövendöli a szűztől születendő nevét, mely azt jelenti: velünk az Isten. A Jézus név Jésua, Jehosua, Jósua alakban nem volt ritka, abban a korban sok ember viselte. A Bibliából ismert Jézusnak, Sirák fiának könyve, aki szintén ezzel a teoforikus névvel élt. Jelentése: üdvöt hozó, szabadító. A Názáreti Jézus megnevezés sem családnév, hanem a származási helyére utal, hasonlóan más bibliai nevekhez: Cirenei Simon, Magdalai Mária... Talán Jézus leghivatalosabb elnevezése a korabeli hatóságok előtt a Jesu ben Jusuf lehetett, bár ennek írott nyoma nincs. Az evangéliumok és a korai történetírók (Josephus Flavius, Tacitus, ifj. Plinius, Suetonius) sehol sem említik így.

Családjáról tudható, hogy anyja Mária, Dávid-házából származott (Izajás 11,1 jövendölés szerint). Apja a keresztény tanítás szerint nevelőapja, József volt, az ács. Abban a korban az ácsok a mai fogalmak szerinti asztalosok voltak inkább, hiszen többnyire jármokat, kisebb bútorokat, szerszámokat készítettek. Ennél sokkal fontosabb, hogy az ácsokat különösen felkészült törvénytudóknak tartották. Nyilvánvaló, hogy Jézus apjától tanulta az ácsmesterséget (Mt. 13,55; Mk. 6,3) és talán a törvények alapos ismeretét is. Márk (6,3) és

Máté (13,55-56) is említi evangéliumában az Úr testvéreit. Név szerint Jakab, József, Júdás, Simon és több lány is említésre kerül, akik a katolikus teológia szerint Jézus fél-, vagy unoka testvérei voltak, hiszen a katolikusok Mária szüzességét vallják. A protestáns megközelítés szerint ők Jézus édestestvérei voltak. Feleségéről, vagy özvegyéről nem tesz említést egyetlen fennmaradt irat sem, még az apokrifekben sem olvashatunk ilyenről. Ezért azt kell gondolnunk, hogy Jézus nőtlen volt. Bár a nőtlenség nem volt gyakori a zsidóknál, de ismeretlen sem. Az evangéliumok sokat írnak Jézus érzelmeiről: örömről, félelméről, barátairól, szeretetéről, dühéről, sírásáról, meglepődéséről.... miért hallgatták volna el a legnagyobb emberi érzelmét, a szerelmet?

Jézus **születése helyére** vonatkozó adat szerint a népszámláláskor mindenkinek származása szerinti településre kellett elmennie, hogy ott írják össze. Ezért ment József is várandós feleségével a júdeai Betlehembe, Dávid városába, mert onnan származott (Lk.2,1-7). A Messiásnak Mikeás jövendölése szerint is (5,2) onnan kellett születnie. Jézus **állandó lakhelye** a tisztán zsidó lakosságú galileai Názáretben volt, pár kilométerre a tartomány fővárosától, Szefforisztól. Jézus Galileát, működésének színterét csak alkalmilag hagyta el. Főleg a Galileai-tó (Genezáreti-tó) környékén, Kafarnaumban (Kapernaum) tartózkodott, tanítványai is onnan származtak (Lk. 5,1-11), feltámadása után is oda tért vissza (Jn.21,1-2). Többször járt pogány területeken is, Tírusz és Szidon vidékén, mely Római tartomány volt, Fülöp Cezareájában, Tízváros területén, és többször fölment Jeruzsálembe Szamárián és Péreán keresztül.

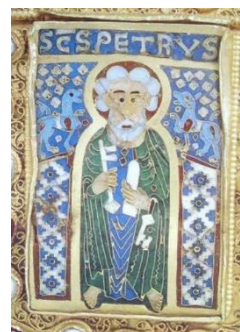
Jézus **foglalkozását tekintve** ács volt, Máté és Márk tanúsága szerint, mint azt feljebb, családjá kapcsán írtuk. Ehhez a mesterséghez szorosan kapcsolódott a törvények alapos ismerete, hiszen minden törvényt magyarázóknak kétkezi munkából kellett megélnie, és az ácsmesterség különösen is kedvelt volt közöttük. Jézust tanítványai rabbinak szólították, amely (tanító-) mestert jelent (Jn. 20,16). A rabbikat *tannák* vezetésével külön iskolában képezték, hogy azután visszatérve hazájukba, tanítványokat gyűjtsenek maguk köré és tovább adják tudásukat. Ők voltak a zsidóság szellemi-vallási vezető rétege, egyben hittérítők is. Jézus tehát a teológiai (és egyben jogi) főiskolát valószínűleg Szammáj iskolájában végezte. Feltehető, hogy tudott írni, (és nem csak olvasni, mint sok kortársa) hiszen a János evangéliuma (8,6) ezt konkrétan említi is. Az is feltehető, hogy anyanyelvén, az arámin, és a hivatalos vallási és jogi nyelven a héberen kívül, az akkori nemzetközi nyelven, görögül is beszélt, hiszen perében Pilátussal tolmács nélkül társalgott. Nyilvános működésének kezdete Tibériusz uralkodásának 15. esztendejére tehető. Tibériusz Kr.u. 12-től Augusztus társuralkodója volt, és csak Augusztus halála után Kr.u.14-től lett egyedüli uralkodó. Így uralkodásának 15. esztendeje Kr.u. 27-30 közé tehető. Jézus tanítói működése három évig tartott.

Jézus **haláláról** tudjuk, hogy Jeruzsálem falain kívül, a Golgota nevű magaslaton végezték ki a római prefektus (Pontius Pilátus) által elrendelt brutális és elrettentő módszerrel, a keresztre feszítéssel. A vád Jézus ellen a farizeusok részéről teológiai volt, mégpedig az istenkáromlás. „*Mert Isten fiává tette magát*” (Jn. 19,7) Pilátus szóval és a sokszor emlegetett kézmosásával fejezte ki, hogy a római jog értelmében Jézus ártatlan. A kivégzés ideje János és az egybehangzó (szinoptikus) evangéliumok szerint is pénteken, a húsvét készületi napján volt. A szóba jöhető évek közül péntekre a készületnap Kr.u.30-ban és 33-ban esett. A heteket átszámítva a mi időszámításunkra ez Kr.u.30. április 7-én, vagy 33. április 3-án lehetett.

SZENT PÉTER apostol és vértanú

Simon bar Jóna (Jónás, vagy János fia) Betsaidából származott, házassága révén a Genezáreti tó (Genázáreti tó, Tibériás tava) mellett, Kafarnaumban (Kapernaum) telepedett le,

anyósa házában lakott. Halász családból származott, maga is halász volt, testvérével, Andrással dolgoztak együtt. Családjáról keveset tudunk, csak anyósának meggyógyításáról olvashatunk (Mt. 8,14). Lányát, Petronillát a hagyomány szentként tiszteli. András Keresztelő Jánosnál ismerte meg Jézust, sőt testvérét Simont is bemutatta neki. Simon bátor, kezdeményező, szangvinikus természetű ember volt, aki szenvedélyesen szerette Jézust. Fülöp Caesareájának vidékén járva, Jézustól kapta az arámi Kéfás nevet, mely görögül Petrosz, Péter azaz kőszikla. (Lk. 6,14; Mt. 16,16-19) Az elsők közt csatlakozott Jézus tanítványai közé. Zebedeus fiaival, Jakabbal és Jánossal a tanítványok belső köréhez tartozott, talán azért, mert ők hárman jobban megnyíltak az Örömhír befogadására. Jézus is többet bízott rájuk, hiszen közvetlen tanúi voltak Jairus lánya feltámasztásának, a dicsőséges színeváltozásnak és a Getszemáni kertben Jézus haláltusájának. Mindezek ellenére neki is komoly lelki fejlődésen kellett keresztül mennie. Háromszor tagadta meg az Urat, de tettét megbánta, és végül tanúságot tett róla, sőt még életét is adta érte. Megbízást kapott az egyházfőségre, gyakorolta is ezt kezdettől fogva: ő beszélt a főtanács előtt, tanított, döntött, térített, amint ezt az Apostolok Cselekedeteiben olvashatjuk. Fontosságát mutatja, hogy a Szentírásban 130-szor említik a nevét. Péter Krisztus mennybemenetele után először a jeruzsálemi közösséget vezette, majd Antiochiába ment, és annak 7 évig püspöke volt, tehát ő hirdette először az Örömhírt a pogányok között. Később Korinthusba utazott (1Kor.1,12), majd Kr.u. 42 táján Rómában alapított közösséget. Kr.u. 50 körül Rómából a többi zsidóval együtt rövid időre elűzték. Kr.u. 49-ben Jeruzsálemben az első apostoli zsinatot vezette, majd visszatért Rómába. A Néró-féle üldözés idején, Kr.u. 67-ben feszítették keresztre, a hagyomány szerint a Mamertinus-börtönben, a Vatikáni dombon, saját kérésére fejfelé, mivel nem tartotta magát méltónak Krisztushoz hasonló halálra. A régészeti kutatások szerint Szent Péter csontjai ma is a római Szent Péter bazilika oltára alatt nyugszanak. Utazásai során Szent Péter hűséges segítője, tolmácsa és írnoke Szent Márk volt. Valószínűsíthető, hogy a Márk-evangélium alapját Szent Péter tanításai, szóbeli igehirdetése képezte.

Patrónusa Genf városának, Róma, Berlin, Fribourg püspökségének, a halászoknak, lakatosoknak, órasoknak. A művészi ábrázolásban hallal, hajóval, hálóval vagy kakassal és kulcsokkal jelenik meg, általában izmos idősebb férfiként, néha püspöki ornátusban. Ünnepe napja június 29-én van.

Irodalom: Berecz: 65; Csanád: 201; Jöckle: 297-300; Schütz II:349,479; White: 202.o.

SZENT PÁL a népek apostola

Életéről kevés információnk van, így egyetlen dátumot sem lehet pontosan meghatározni. Egyes adatokat leveleiből és az Apostolok Cselekedeteiből tudhatunk. A dél-kisázsiai Kilikia tartomány, Tarsus városában született Kr. e. 10 és Kr.u. 1. között. Apja révén születésétől római állampolgár volt, jó görög nevelést kapott, ami nyelvtudásában és stílusában is megmutatkozott. Benjámín törzséhez tartozott, eredeti zsidó neve Saul volt, de születésekor a Paulus nevet is megkapta. Kr.u. 15. körül Jeruzsálemben, Gamaliel rabbiképző iskolájában komoly vallási képzést kapott, farizeus lett. (Ap.Csel. 22,3) Ez a szélsőséges zsidó vallási irányzat a szövetségi hűséget a törvény szigorú betartásával kívánta demonstrálni. Származásával összhangban áll mozgékony szelleme is. Jól beszélt görögül, ismerte a hellén műveltséget, a sztoikus fogalmakat, ismerte a pogány kultúrákat és a kezdődő gnoszticista tanokat. Gondolkodásának súlypontja azonban a zsidó hagyományban

keresendő. Így helyzete Jézus minden tanítványánál alkalmasabbá tette, hogy a legkülönbözőbb fölfogású és képzettségű emberek nyelvére lefordítsa az evangéliumot. Zsidó volt a zsidóknak, görög a görögöknek. (vö. 1Kor 9,20-23). Tökéletes szinten birtokolta a teológiai érvelés képességét, himnikus nyelven magasztalta Isten nagy tetteit (Róm 8,31) de a korinthusi kikötőmunkások nyelvét is ismerte. Szenvedélyes, tüzes lélek volt. Vallási eszményeihez mindig őszintén ragaszkodott, akár keresztényeket üldözött, akár az evangéliumot hirdette.

Saul tanú volt 36-ban István diakónus megkövezésében, majd elkeseredett üldözőjévé vált a keresztényeknek. Megtérése (Kr.u. 34. körül) megadta élete értelmét. A damaszkuszi úton Krisztus megjelent neki és kijelölte Saul különleges szerepét a pogányok megtérítésében. Megtérése és megkeresztelkedése után kizárólag a Paulus nevet használta, egy ideig Arábiában tartózkodott, majd Damaszkuszba ment és térítő munkát végzett. Kr.u. 39. táján Jeruzsálemben találkozott az apostolokkal, de gyanakvás vette körül, ezért haza tért. Tarsusból Barnabás apostol vitte Antiochiába, ahol már megalakult egy őszövetségi Törvényt mellőző, pogány-keresztény egyházközség (Ap.Csel. 11,19). E közösség küldötteként vett részt Pál és Barnabás az ún. jeruzsálemi Apostoli Zsinaton (Kr.u. 48/49), de az események menete nagyon nehezen rekonstruálható (vö. Gal. 2,1; Ap.Csel. 15,1). Tudható viszont, hogy az ő ösztönzésére elhatározták, hogy a pogányságból megtért keresztényeket nem kötelezik a Mózesi törvények megtartására. A népek apostolat első missziós útján (Kr.u. 45-49.) Barnabás és János-Márk kísérték el, a sokkal nagyobb második missziós úton (Kr.u. 50-52.) Timóteus volt segítő társa. Missziós útvonalain végigjárta Ciprust, Kisázsia, Makedóniát és Achájiát és közösségeket alapított. Ekkor keletkeztek a galáciai, a filippibeli, a tesszalónikai és a korintusi egyházak. Általában nem sokáig maradt egy helyen, az egyház megszervezését rábízta az újonnan megnyert keresztényekre és munkatársaira. Ő az igehirdetést érezte küldetésének és, mint minden nép apostola, a birodalom egész területét missziós területének tartotta (vö. Róm. 1,14; 15,16). Harmadik térítő útja során (Kr.u. 53-58.) bocsátkozik hosszú levélváltásba (négy levelet írt) a Korinthusi Egyházzal, majd útja végén megírta levelét a rómaiakhoz is. Leveleiből és az Apostolok Cselekedeteiből kivehetjük, hányféle megterhelésnek volt kitéve Pál tevékenysége közben. A sok veszedelem és fáradozások mellett, amelyek az antik világban az ilyen hosszú szárazföldi (többnyire gyalogos) és tengeri utazásokkal jártak (hajótörés Máltán), Pál keze munkájával maga kereste kenyerét, csak a filippibeliektől fogadott el támogatást (vö. Fil. 4,10). Ráadásul missziós útjait kezdettől fogva összeütközések, bebörtönzések, igen kemény büntetések (megvesszőzés, korbácsolás, megkövezés) jellemezték. (Gal. 6,17; 1Tesz. 2,2; 1Kor. 4,9; 2Kor. 1,4) És mindezt beteg emberként teljesítette. (Gal. 4,14; 2Kor. 12,7-10) Betegségének mibenlétét nem lehet megállapítani, de nyilván ez is nagyon megviselte. Mégis úgy vállalta, mint a többi veszélyt, mert fölismerte, hogy Isten ereje az erőtlenségben érvényesül tökéletesen.

Kr.u. 58-ban Jeruzsálemben letartóztatták, hajóval Rómába vitték, mert római polgárjoga okán Pál a császárhoz fellebbezett. Kr.u. 60-62 között házi őrizetben tartották, majd kiszabadult. Ezután járt Hispániában, valószínűleg Tarraco, vagy Cezaraugusza (ma Saragosa) városában, de ottani működéséről nincs biztos adatunk. A korosodó apostol utolsó körútjára valószínűleg Kr.u. 63-64 között került sor, amikor is még egyszer végig látogatta az általa alapított egyházakat. Ekkor, valószínűleg Görögországban elfogták, hetedszer is fogságba kerül, Rómába szállították. Ez a fogság 67 táján vértanúsággal végződött, a Néró-féle üldözés során, az osztiai út harmadik mérföldkövéénél lefejezték. Sírja a római San Paolo Fuori le Mure, a falakon kívüli Szent Pál bazilika oltára alatti szarkofágban van, igaz levágott feje a lateráni Szent János templomban Szent Péter fejével együtt nyert elhelyezést.

Málta és Görögország, a munkások, sátoresztők, teológusok patrónusa. A művészi ábrázolásban kezében karddal, vagy könyvvel, általában kopaszodó, beesett arcú, idősebb, hegyes szakállú férfiként ábrázolják. Ünnepnapiját június 29-én Szent Péterrel együtt ülik.

Irodalom: Berecz: 65; Csanád: 206,479; Jöckle: 281-283; Schütz II:355; White: 195-197.o.

SZENT JAKAB apostol

A Biblia és a történetírás három Jakab nevű tekintélyes személyt említ: Jakab apostolt, Zebedeus fiát, János apostol testvérét; Jakab apostolt, Alfeus fiát; és az ifjabbik Jakabot, az Úr testvérét. Az Újszövetségben szereplő három Jakabot Aranyszájú Szent János óta kimutathatóan összetévesztik egymással. Való igaz, hogy a rendkívül gyér hagyomány és az ellentmondásos adatok nehéz feladat elé állítják a kutatókat. A következőkben igyekszünk összefoglalni a három Jakabról valószínűsíthető adatokat.

Jakab, Alfeus fia

A szinoptikus evangéliumok egyértelműen megkülönböztetik apostolkatalógusaikban Jakabot, Alfeus fiát és Jakabot a Zebedeus fiát. Ennél többet nem is tudunk biztosan Alfeus Jakabról. (vö. Mt.10,1-4; Mk.3,13-19; Lk.6,12-16)

Az Úr testvére Jakab

A katolikus felfogás szerint Jézus féltestvérei, vagy unokatestvérei voltak Jakab, József, Júdás, Simon és több lány is. Ők valószínűleg hallották Jézus igehirdetését, alkalmilag követhették is a Mestert, de buzgó tanítványokká csak az első Pünkösöd után váltak. Az ősegyházban nagy tiszteletnek örvendtek, közülük került ki Jeruzsálem első két püspöke is, Kr.u. 62-ig Jakab, Kr.u. 62-117. között pedig Simon. Bizonyos hagyomány szerint Jakab Kleofás fia, Jézus rokona volt. Anyja ugyanis Mária családjával állt rokoni kapcsolatban. Kora gyermekkorától nazireus volt, vagyis az Úrnak volt szentelve. Ő is halászzattal foglalkozott. Jakabot, az első jeruzsálemi püspököt az apostolok is sokra becsülték. Péter szabadulása után először őt értesítette megmeneküléséről, Szent Pál pedig Péter és János mellett az Egyház harmadik oszlopának nevezi (Gal. 2, 9). Pál megtérését követően Péter után mindjárt Jakabbal ismerkedett meg, és harmadik térítő útja után is Jeruzsálemben Jakabnak számolt be tetteiről. Jelentős szerepe volt a jeruzsálemi Zsinaton, ahol a pogányok megtérése nyomán azt kellett eldönteni, hogy a zsidó vallás felvétele nélkül is megkeresztelhetők-e a pogányok. A zsinaton elnöklő Jakab itt kimondta, hogy a pogányokat nem szabad a mózesi törvények megtartására kötelezni. Ennek látszólag ellent mond az a tény, miszerint Jakab élete végéig megtartotta a mózesi törvényeket, ezért igazként tisztelték és roppant nagy tekintélye volt a zsidók előtt is. Annás főpap és a zsidóság vezetői a sok keresztény megtérést féltékenyen nézték, ezért Kr.u. 62-ben a főtanács elé hurcolták és megkövezték. Más hagyomány szerint a templom párkányára állítva követelték tanai visszavonását, ám ő Krisztusról kezdett beszélni. Ekkor ellenfelei letaszították a mélybe, de nem halt bele az óriási zuhanásba, erre megkövezték.

A templom közelében temették el. Ereklét a 6. században előbb Konstantinápolyba, majd Fülöp apostol erekléivel együtt Rómában, a tizenkét apostol templomában helyezték el 570-ben. Fejét Anconában tisztelik. A Katolikus levelek közül a Jakab-levelet, melyben a jócselekedetek szükségességét hangsúlyozza a szerző, sok kutató az ifjabb Jakabnak tulajdonítja, bár a tudományos vitát máig sem sikerült eldönteni.

Buzogánnyal, pöröllyel vagy ványolófával szokták ábrázolni, mert egy hagyomány szerint egy cserzővarga, tímár azzal ütötte meg halálosan. Szenvedései miatt vált a haldoklók védőszentjévé. Ünnepe május 3-án üljük.

Irodalom: Berecz: 45; Csanád: 473; Jöckle: 163; Schütz II:117; White: 112-113.o.

Idősebb Jakab apostol

A galileai Betszaidában született, Zebedeus és Szalóme fia volt, János apostol testvére. Testvérével Keresztelő Szent János tanítványai voltak. Jézus személyesen hívta el halászhálója javításától. (Mt. 4, 21-22) Jézus tanítványainak belső köréhez tartozott Péterrel és Jánossal, így tanúja volt Jézus főbb csodatetteinek. A testvérek hirtelen haragú, indulatos emberek voltak, ezért a mennydörgés fiai melléknevet kapták mesterüktől. Amikor az egyik szamariai faluban nem akarták befogadni Jézust és a tanítványokat, tüzes mennykövet kértek volna rájuk. Jézus szelíden intette le őket: „Az Emberfia nem azért jött, hogy lelkeket pusztítson, hanem, hogy megmentsen.” (Lk. 9, 56) A 7. századból ismert adat szerint halála előtt Jakab apostol járt Spanyolországban is, ez azonban nem bizonyított esemény. Jeruzsálemben történt visszatérte után Heródes Agrippa karddal végeztette ki 42 körül, mert szeretett volna kedvében járni a zsidóknak, akik hatalomra törése miatt nem kedvelték a királyt. A szent csontjait még az iszlám terjeszkedése előtt Spanyolországba vitték és elrejtették, majd a sírt elfelejtették. Csak a 9. században találták meg újra, így a város híres búcsújáráhely lett. A spanyolországi Compostellában, sírjának kiemelkedő tiszteletére II. Alfonz király 829-ben templomot emeltetett. Az ereklyék ebben a hathajós bazilikában nyugszanak. 1883-ban hitelességüket a Rítus-kongregáció megvizsgálta, valódiságukat XIII. Leó pápa ünnepélyes bullával erősítette meg. Ünnepe, július 25-e a szent sírjának megtalálását és a Santiago de Compostella bazilika felszentelését ünnepli.

Santiago, Spanyolország, Nicaragua, Guatemala patrónusa és a zarándokok védőszentje. Az ábrázolásokban idősebb, szakállas férfiként könyvtekerccsel, vagy vándorbottal és kagylóval mint zarándokot láthatjuk. Patrónusa a búcsújárároknak, zarándokoknak, árva gyerekeknek, oltalmazza a menedékházakat és kórházakat.

Irodalom: Berecz: 81; Csanád: 244; Jöckle: 161-162; Schütz III:105; White: 112.o.

SZENT JÁNOS apostol és evangélista

Galileában született, apostoltársaihoz viszonyítva jobb módú halász családban nőtt fel. Apja Zebedeus, a Genezáret taván napszámosokkal halászott. Anyja Salome, más jeruzsálemi asszonyokkal együtt ellátta, gondoskodott Jézusról, de tanítványa is volt. Egy alkalommal ő kérte Krisztust, hogy egyik fia jobbról, a másik balról üljön majd Isten országában. A passió történetéből tudjuk, hogy a családot társadalmi, vagy rokon szálak fűzték a papi réteghez. (Jn.18,15) János testvérével, az idősebb Jakabbal első követői voltak Jézusnak. Valószínűleg János volt a legfiatalabb mindkőzül. Jézus nevezte a testvéreket a boanergesznek, azaz a mennydörgés fiainak. Péter, Jakab és János képezték a tanítványok belső körét, akik olyan események tanúi is lehettek, mely még a tizenkettő teljes testületének sem adatott meg. János evangéliumában magát „a szeretett tanítvány” néven említi, de a szinoptikus (egybehangzó) evangéliumokban is többször szerepel. Jézus Jánost és Pétert küldte előre, hogy az utolsó vacsorát elkészítsék. János volt az, aki a vacsora alatt Jézus

mellett volt az asztalnál. Neki mondta meg Jézus, ki az, aki elárulja majd. A férfitanítványok közül egyedül ő állt a keresztnél, Jézus az ő gondjaira bízta Máriát. A sírhoz is elsőnek szaladt az asszonyok híradására. A Galileai tengerénél elsőnek ismerte fel a feltámadott Jézust.

Részt vett Jeruzsálemben az Apostoli Zsinaton, ahol Szent Pál úgy kereste fel, mint az Egyház egyik oszlopát. Ezután Kis-Ázsiában terjesztette a hitet, Efezusban élt. A Domitjánus-féle üldözés során Rómába hurcolták és legendáriuma szerint forró olajba dobták, de sértetlen maradt. Ezután Patmosz szigetére száműzték, végül Efezusban fejezte be életét, talán a város püspökeként. Öregkorában már prédikálni sem tudott, csak azt hajtogatta: „Fiacskáim, csak szeressétek egymást ugyanis ez önmagában is elégséges”. Efezusban csendesen halt meg, Kr.u. 100 táján, ő az egyetlen apostol, aki nem lett vértanú. János a negyedik evangélium és három katolikus levél szerzője. A közhiedelemmel ellentétben az irodalomkritikai és exegetikai kutatások nem igazolták szerzőségét a Jelenések könyvét illetően.

A 4. századtól Keleten is, Nyugaton is ünneplik. Ünnepnapja: december 27. Kis-Ázsia patrónusa, ábrázolásaiban fiatal férfi, kezében könyvvel, író tollal vagy méregpohárral - egy legendájára utalva, mely szerint Diána istennő papja mérget itatott vele, de az hatástalan maradt. Szimbóluma a sas, mely a Jelenések könyve 4,7 és Ezékiel 1,10 jelképes élőlények egyike. Számos mesterség képviselőinek pártfogója, így a szobrászoké, gyertyaöntőké, jegyzőké, szőlősgazdáké, nyomdászoké.

Irodalom: Berecz: 137; Csanád: 500; Jöckle: 167-170; Schütz IV:387; White: 114.o.

SZENT ANDRÁS apostol és vértanú

Meghívása előtt halász volt, öccsével Simon Péterrel dolgozott együtt.

A galileai Betszaidából származott (Jn. 1, 44), de Kafarnaumban lakott.

Éppen Keresztelő János tanítását hallgatta a pusztában (Jn. 1, 35-42),

amikor János rámutatott a Prófétára: „Íme az Isten báránya!” Jánossal, a

kisebbségi Zebedeus fiúval Jézus után lopakodtak, megismerkedtek Vele,

azonan nála is maradtak. Ő mutatta be Jézusnak fivérét, Pétert. A galileai

tenger partján ismét találkoztak a Prófétával, aki megszólította őket:

„Jöjjetek utánam, és emberek halászaivá teszek.” Partra futtatták a

hajót, otthagyták és követték a Mestert. Később a tanítványok között

tanulták és tapasztalták az Evangéliumot, járták Jézussal az országot

(Mk. 1, 16-18; Mk. 3, 17; Ap.Csel. 1, 13). Néha visszatértek a hajóhoz,

hogy a szorongatott Mestert a parttól távolabb vihessék, vagy átvihessék a túlpartra. Három

eseménynél találkozunk András említésével. Péterrel és Jánossal az idők végének jelei felől

kérdezték Jézust (Mk. 13, 3); ott van az első kenyérszaporításnál (Jn. 6, 8); és szól azoknak a

görögöknek az érdekében, akik Jézussal szerettek volna találkozni (Jn. 12, 22).

A Mester mennybemenetele után András előbb Palesztinában, azután az Al-Duna vidékein, Scythiában, Epirusban, Konstantinápolyban és Thrákiában térített (Dél-Oroszországban és a Balkánon), majd Achajába, Patras városába ment téríteni. A hagyomány szerint ott elfogták, bálványáldozatra akarták kényszeríteni, melyet megtagadott. Börtönbe vetették, bár a nép ki akarta szabadítani. A helytartó X formájú keresztet készíttetett számára, amit András boldog örömmel fogadott. Az ilyen keresztet azóta is András keresztnek nevezik. Két napig függött élve a kereszten, de még ott is Krisztusról prédikált. Kivégzése Kr.u. 60-70 között történt. Testét Maximilla vette magához és illően eltemette.

357-ben hamvait átvitték Patrasból Konstantinápolyba, majd a népvándorlás korában ereklyéi Skóciába is kerülhettek. Erre utalhat az az adat, miszerint Szt. Relugus, Skócia megtérítője és első püspöke St.Andrews-nál templomot épített az ereklyék őrzésére. A keresztesek 1210-ben a konstantinápolyi ereklyéket a dél-itáliai Amalfiba, az Apostolok templomába vitték. Teste ma is ott nyugszik, fejét azonban 1462-től Rómában, a Szent Péter bazilikában őrizték. A szent koponyáját VI. Pál pápa adta vissza Isztambul görögkeleti közösségének. Szent András a halászok, halkereskedők, vízholdók védőszentje, patrónusa Oroszországnak, Görögországnak és Skóciának, valamint sok más városnak. Művészeti ábrázolásokon X alakú kereszttel és kezében könyvvel, vagy halászhálóval, hallal és kötéllel ábrázolják. Ünnepe november 30-án üljük.

Neki tulajdonítják egyes szerzők az apokrif, nem kánoni 'András (és Máté) cselekedeteit'. Ennek a műnek azonban csak részletei maradtak fenn gnosztikus átdolgozásban. és róla szóló hivatkozásokból ismert.

Irodalom: Berecz: 129; Csanád: 430; Jöckle: 31; Schütz IV:275; White: 17-18.o.

SZENT FÜLÖP apostol

Betsaidából származott, halász volt a Genezáreti tó mellett. Ő is Keresztelő Szent János tanítványaként értesült Jézusról. Péterrel és Andrással egy napon csatlakozott Krisztushoz. Jézust hívására felnőtt-férfi kora ellenére azonnal követte (Jn. 1, 43-49), pedig egy hagyomány szerint feleségét és három lányát kellett otthon hagynia. Pár nap múlva barátját Nathanaelt (Bertalant) is Krisztushoz vezette. (Jn. 1,46-50) A Szentírásban keveset olvashatunk róla, de akkor, mindig egy higgadt, ésszerűen gondolkodó férfi képe bontakozik ki előttünk. A kenyérszaporítás előtt Fülöpöt kérdezte Jézus, hogy honnan veszünk ennyi népnek kenyeret? (Jn. 6, 5-7) Jézus szenvedése előtt a pogányok, a zsidók görögök őt kérték, hogy szeretnének Jézussal találkozni (Jn. 12, 21 kk). Az utolsó vacsorán kérte Jézust: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát és az elég nekünk.” (Jn. 14, 1-10)

Fülöp apostol működéséről és haláláról pontos adataink nincsenek. A hagyomány szerint Júdeából Frigiába ment apostoli munkája során. Alexandriai Szent Kelemen szerint természetes halállal halt meg. Más források szerint Kis-Ázsiában, Hieropoliszban (Phrugia) élt prófétai tehetségű lányával együtt és missziós tevékenységéért 87 éves korában feszítették keresztre a Domitianus-féle üldözés során, Kr.u. 81-96 között. Alakja összemosódik a 7 diakónus egyikével (Ap.Csel. 6, 5)

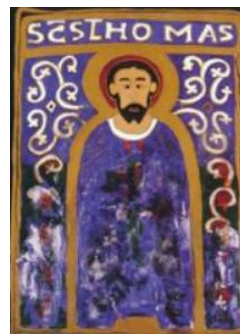
Bizonyos, hogy hamvait először Frigia fővárosában Hieropoliszban (a mai Pambuk-kalessziben) helyezték nyugalomba, innét Konstantinápolyba, majd I. Pelágusz pápa idejében Rómába vitték. Kr.u. 570-ben, Rómában, a tizenkét apostol (Sancti Apostoli) templomában helyezték el ereklyéit Jakab apostolével együtt. Ünnepe május 3-án valóban Jakab apostolével került egy napra. Uruguay patrónusaként, a posztókereskedők és a kalapkészítők védőszentjeként tisztelik. Ábrázolásaiban karján kosarat tartó szakállas férfiként jelenik meg, mely a Legenda aurea egyik történetére utal.

Irodalom: Csanád: 473; Jöckle: 108; Schütz I: I117; White: 83.o.

SZENT TAMÁS apostol

Kezdetől szerepel az apostolok névsorában, de meghívásának történetét nem ismerjük. A Biblia lapjairól Tamás apostol háromféle arcát ismerhetjük meg: a lelkest, a kérdezőt és a

kételkedőt. A lelkes Tamás buzdít: „Menjünk, mi is, haljunk meg vele együtt!” (Jn. 11, 16) A kérdező Tamás az utolsó vacsorán vezeti be az Úr kinyilatkoztatását: „Uram nem tudjuk, hova mész, hogyan ismerhetnénk hát az utat?” Jézus válasza egyértelmű: „Én vagyok az út, igazság és az élet.” (Jn. 14, 6) A kételkedő Tamás a húsvéti örömmel a hitre vonatkozó tanulságával gazdagít: „Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek...” (Jn. 20, 24-29) Életéről egyéb megbízható forrás nem áll rendelkezésünkre. Tamás közismert melléneve szerint hitetlen (valójában kételkedő), pedig nevének igazi jelentése az arámi nyelvben iker. A görög fordításokból didümosznak ismerjük, bár nem tudunk ikertestvéréről.

Tomás apostol nevéhez több apokrif irat is fűződik, többek között az Acta Thomae, melyből tudható, hogy Perzsia és India népeinek hirdette az evangéliumot. A 3. századi apokrif Tamás evangélium szerint Indiában térített, és ott is halt vértanúhalált. A hagyomány szerint a Madrasz közelében magasodó Nagy Dombon, egy pogány férfi fegyverétől nyerte el a vértanúság koronáját Kr.u. 67 körül, miután sem tüzes kemencével, sem izzó vaslemezzel nem sikerült megölni. 1522-ben Indiában járó portugál hajósok vélték megtalálni a szent sírját Mylapurban. Az úgynevezett Abgár legenda szerint Jézus Tamás apostollal szerveztette meg Edesszában az evangélium hirdetését. Szíria északi részében ezért Tamást a kereszténység egyik megalapítójának tekintették és nagyon tisztelték. Xavéri Szent Ferenc még találkozott Tamás-keresztényekkel. Eusebiosz Origenésztől úgy tudja, hogy a pártusok földjén hirdette az evangéliumot. Ereklyéi 1248-ban Chiosba, majd az Adria melletti Ortonába kerültek. Ünnepe július 3-án ülik meg.

Szent Tamás India és Pakisztán keresztényeinek patrónusa, védőszentje az építőmunkásoknak, palléroknak, földmérőknek és ácsoknak, mivel legendája szerint ennek mondta magát. Továbbá oltalmazza a házasulandókat is. A művészek kezében színterítővel, kőkockával, vagy lándzsával ábrázolják, esetleg apostolként, Jézus előtt térdelve, annak oldalát tapintja.

Irodalom: Berecz: 68; Csanád: 213; Jöckle: 335; Schütz VI:365; White: 224-225.o.

SZENT BERTALAN apostol

Talmi fia (Bar Talmi) a galileai Kánában született. Fülöp apostol vezette Jézushoz. Sok kutató azonosítja Natanaellal. Az Úr igaz izraelitának dicsérte, akiben családság nincs (Jn. 1, 44-50). Az Újszövetség máshol nem említi. Szent Jeromos előkelő származását vélelmezi, feltételezve rokonságát Tolmaival, Gésur királyával. Neve alatt több apokrif írás is ismert.

Jézus mennybemenetele után a hagyomány szerint Egyiptomban, Perzsiában, Mezopotámiában, Kappadókiában, Arméniában és Indiában térített. A történetíró Eusebius IV. századi közlése szerint Szent Pantáenus Indiában járva találkozott olyan emberekkel, akik még rendelkeztek egy héber betűvel írt Máté Evangéliummal, melyet Bertalan hagyott náluk igehirdetése után. Csak hogy India alatt akkor a Líbiától Médiáig, és Arábiától Etiópiáig terjedő területet értették. Az örmény történetírók állítása szerint az örmény királyt és feleségét térítette meg és 12 várost tett kereszténnyé. A hagyomány szerint Albanopolisban (a mai Derbend, a Kászpi tó nyugati partján) szenvedett vértanúságot, előbb elevenen megnyúzták, majd Astyages király parancsára lefejezték. Más forrás szerint megnyúzás után keresztre feszítették. Ereklyéi Albana városából Lipari szigetére, majd

Beneventoba, onnan Rómába, a Tiberisz szigetére kerültek 983-ban. Koponyáját (vagy fejbőrét) III. Ottó császár Rómából Frankfurtba vitette, más forrás szerint 1238-ban került a Maina-menti Frankfurtba, a Bertalan-dómba, azóta a város védőszentje. Egyik karját Szent Anzelm Canterburybe vitette, így terjesztve angliai kultuszát. Mennyei segítőjüknek tisztelik a Parkinson-kórban szenvedők, a cserzővargák, a bőrrel dolgozók. Patrónusa Örményországnak, Pilsennek, Frankfurtnak, Maastrichnak. Ünnepe augusztus 24-én, az ősz kezdetén, sok népi szokás ihletője.

Bertalanról Marco d'Agrate híres szobra emlékezik meg, amely a milánói dómban látható. Ábrázolásain jobb kezében késsel és a lehúzott bőrével, baljában könyvvel láthatjuk. Templomai sok városban megtalálhatók, Rómában, Velencében, Brassóban. Hírhedt-híres eseményre emlékeztet az 1572-es Szent Bertalan-éj, hiszen ekkor Párizsban és környékén több, mint tízezer protestánst, hugenottát öltek meg.

A Szentkoronán a Szent Bertalan kép helye a Fiú Isten képe mögött üres. Az 1983-as vizsgálatnál a felső sarkokban a Fülöp képhez hasonló indarészlet és a felirattól a „Artholo” volt látható. Szent Bertalan zománcképét, aki e nézet szerint szintén hitetlen volt, "börtelenítették" - szó szerint lenyúzták a Koronáról, így sorsa azonos lesz a koronán, mint az életben.

Irodalom: Berecz: 93; Csanád: 486; Jöckle: 49-50; Schütz III:244; White: 36-37.o.

A Szent Korona alsó részét abroncsnak, vagy az ábrázolt személyek és feliratok alapján görög koronának, *Corona Graeca* is nevezik, melyen 10 kép található. A homlokoldalon a Pantokrátor Krisztus képe helyezkedik el, amely alatt a korona peremén jobbra és balra Mihály- és Gábor főangyal, majd György és Demeter, valamint Kozma és Damián mártírok képmásai találhatók. A diadém hátoldalán, az ívelt keretben, a Krisztus képpel ellentétes oldalon VII. (Dukász) Mihály bizánci császár képe látható. Alatta, kissé balra és jobbra egy-egy olyan zománckép található, amelyek értelmezéséről sok vita folyik. Balra Kon(stantinos) képe látható, a jobbra lévő kép felirata: Γεωβιτzaς Πικτοc Κραλης Τουρχιαc (*Geóbitzasz piztosz kralész Turkhiasz*), fordítása: „Geobitzasz, Turkia hívő királya”. Egyik képről sem tudható biztosan, hogy kit ábrázol. A görög korona képei félalakosak, ábrázolásuk naturalisztikusabb, személyes vonásoknak nagyobb teret engedő, mint az apostolképeké. A képek felirata görög nyelvű. Az abroncs képeit párokba lehet rendezni: arkangyalok, katonaszentek, orvosszentek és uralkodók. A párokat formai hasonlóságok is összekötik, hasonló az arcuk és a ruházatuk is, elhelyezkedésükben egymásnak tükörkép szerű párjai.

SZENT MIHÁLY arkangyal

Az angyalok életéről nincsenek az emberekéhez hasonló életrajzi adatok. Az ő életük más formában valósul meg, hiszen ők teremtetett szellemi valóságok, legfeljebb antropomorf tulajdonságokkal jellemezhetjük őket. Történetük a teremtéssel kezdődött, ők lettek a legtökéletesebb teremtmények. Kegyelembe öltöztek és hűségük próbatételt szenvedett. Szabad akaratuk lehetővé tette a jók számára a hűséget, őket nevezzük angyaloknak a görög angelosz, azaz küldött szóval, a lázadóknak pedig a bukást, őket ördögöknek nevezzük. A hűségesek jutalma az örök boldogság, a mennyország, a bukottak számára a büntetés az örök kárhozat, a pokol lett. Az emberek évezredes tapasztalata szerint a teremtetett szellemi valóságok befolyással vannak a hús-vér emberek életére és főleg üdvösségére. A Sátán

hatalmat kapott a Földön és ezt kihasználva mindent meg is tesz, hogy minél több lelket eltérítsen az üdvösségtől. Az angyalok pedig azon fáradoznak, hogy segítsék az embert az üdvösség útján. Személyes segítők az őrangyalunk.

A Szentírás és a szenthagyomány alapján a kereszténység Mihályt teszi meg a nagy harc vezérévé, melyben a bukott angyalok letaszítottak a mennyből (Jel. 12, 7-9). Mózes testét halála után angyalok temették el ismeretlen helyre (MTörv. 34, 5-7), nehogy a zsidók bálványként tisztelhesék. Mihály főangyal volt az, aki viaskodott a Sátánnal, védve Mózes testét (Júd. 1, 4-10). Ő az az angyal, aki Dánielnek megviszi a hírt a szabadulásról és az óvásról (Dán. 10, 21- 11, 1; Dán. 12, 1-4). A Michaél teoforikus név, mely Él formában őrizte meg az Isten nevét, jelentése: ki olyan, mint Isten?

A hagyomány szerint 495-ben Dél-Itáliában, Apuliában megjelent az angyal, ettől kezdve ott, Gargano hegyén kegytemplom várja a búcsújárókat. Nagy Szent Gergely pápának is megjelent Hadrián császár mauzóleuma felett, jelezve a nagy pestis járvány végét. Ma a római Angyalvár tetején látható ércszobra figyelmeztet minket Mihály jelenésére. Franciaországban is híres búcsújáróhely alakult ki a Mont-Saint-Michel sziklatömegén. Már 966-ban bencés apátságot alapítottak a szigeten Szent Mihály tiszteletére. Lovagrendek tisztelték védőszentjüknek, hadseregek hímezték képét zászlóikra (például 955-ben a magyarok ellen Lech mezején), a Katolikus Egyház is segítségül hívja a rossz elleni küzdelemben (Ef. 6, 11-17). A keleti Egyház katonaszentként tiszteli, a németek a haldoklók védelmezőjének tartják. Magyarországon a halottas kocsit Szent Mihály lovának nevezik. Patrónusa sok mesterséget űzőnek: a katonáknak, pékeknek, kereskedőknek, szabóknak, banktisztviselőknek... A művészi ábrázolásban gyakran jelenik meg egyházi ruhákban, vagy lovagi páncélban, vértben, sokszor szárnyakkal. Attribútuma a kard, lángoló pallos, mérleg, sárkány, lovagi fegyverek. Ünnepe szeptember 29-én tartjuk.

Irodalom: Csanád: 348; Jöckle: 266-268; Schütz III: 403

SZENT GÁBOR főangyal

A Szentírás szavai szerint az Úr előtt álló hét főangyal (arkangyal) egyike (Tób. 12,15; Lk. 1,19), láng-követek ők, akik az emberiséget irányítják. Szerepüket hasonlítják a hétágú gyertyatartóhoz, Isten világosságát terjesztik a történelem szentélyében. Jelképezik a Szentlélek 7 ajándékát, vagy a 7 szentséget. Gábor szerepe a hívottaknak Isten terveit hírül vinni. Dánielnek megjelent a fogság idején, s megmutatta az üdvtörténet fejlődését, a nagy birodalmak harcait és pusztulását, Izrael szabadulását, és a Messiás eljövendő országát. Megmagyarázta Gábor főangyal Dánielnek a különböző látomások értelmét. (Dán. 8, 16-26; Dán. 9, 21-27) Zakariásnak megjelenve a főangyal a jeruzsálemi templomban hírül adta Keresztelő Szent János születését és a megváltás elérkezését (Lk. 1, 11-20). Magáról elmondja ekkor, hogy az Úr színe előtt áll. Názáretben Máriánál megjelenve a Megtestesülést jelentette be. Magáról ekkor semmit sem mondott, Lukács evangélista nevezi Gábornak, viszont szavait idézzük minden Üdvözlégyben. (Lk. 1, 26-45) Patrónusa a távközlés, a hírszolgálatok és a posta dolgozóiak, ugyanakkor a levélkézbesítők és a bélyeggyűjtők védőangyala is. A művészi ábrázolásban általában tunikásan, vagy egyházi ruhákban jelenik meg, mint lányos vonású ifjú, gyakran szárnyakkal. Jelképei a kard, írásszalag, liliom.

Ünnepe a II. Vatikáni Zsinatig március 24-én volt, ám a Zsinat egy napra tette a három ismert nevű angyal ünnepét (szeptember 29.).

Irodalom: Berecz:36; Csanád: 348; Jöckle: 110; Schütz I: 299.o.
SZENT GYÖRGY

A név a görög eredetű Georgius és annak rövidebb alakja a Georg szóból ered. A szótó: gea, földet jelent, a név pedig földművest, gazdálkodót. Személyével kapcsolatban is roppant kevés hitelt érdemlő adat maradt fenn. A domonkos-rendi szerzetes, Jacobus de Voragine által 1261-1266 között lejegyzett Legenda Aurea (Arany Legenda) szentek életrajzát tartalmazó gyűjteményes mű őrizte meg számunkra alakját. Bár e művet a Katolikus Egyház is bírálta meseszerűségéért, és

az általa terjesztett babonások miatt, mégis hihetetlen népszerűsége tett szert, hiszen máig több, mint ezer példánya maradt fenn. György legendáját az Egyház a Niceai zsinaton az apokrif iratok közé sorolta, mivel vértanúságáról sincs megbízható feljegyzés. Bédá Venerabilis a VII.-VIII. századi pedagógus által szerkesztett naptárban az olvasható, hogy a palesztinai Diospolis városban szenvedett vértanúságot, melyet korábban Lyddának neveztek. (Ma Lud, Tel-Aviv repülőtere mellett.) Más források a Diocletianus-féle keresztényüldözés korába, tehát a 300-as évekre teszik lefejezésének dátumát. Származását tekintve kappadokiai (egyes források szerint nemes), a római hadsereg magas rangú katona tisztje volt. A legenda szerint a libiai Silena város közelében, egy tóban élő sárkányt győzött le, ezzel megszabadítva a város lakosságát vagy hercegnőjét a fenevad általi pusztulástól. György a sárkányt lándzsa dőfessel félholtra sebezte, majd a királylány övével porázon végigvezette a városban, mire mindenki keresztény hitre tért. Végül a lovag megölte a sárkányt. Később György megvallott hitéért súlyos és többszörös kínzásokat szenvedett, s végül lefejezéssel végezték ki. Ilyen hitvalló történelmi létezése ugyan nem zárható ki, viszont bizonyítani sem lehet, különösen történetének legendás elemei miatt. A 14 segítő szent közé soroljuk.

Patrónusa általában a lovagoknak, a német rendeknek, Brandenburgi Frigyes Hattyú-rendjének, az olasz lovasságnak, az Oroszországi Kardtestvéreknek, számos György-testvériségnek, a Szent-György lovagrendnek. Továbbá Ferrara, Velence, Genova, Novgorod, Isztambul városoknak, egész Grúziának, Angliának, Aragóniának, Portugáliának, Németországnak. XIV. Benedek pápa a 1700-as évek közepén Anglia védőszentjévé nyilvánította, bár már évszázadok óta de facto annak tekintették. Szent György címerképeit vették alapul a Brit katonák és tengerészek egyenruhájának tervezésekor, sőt az ő vörös keresztje került a Brit lobogó közepére, a Union Jackre is....

Művészi ábrázolása: lovagi páncélban, sisakkal, lándzsával, karddal, lovon, amint éppen a sárkányt dőfi le. Jelképe (attributuma): vértanúpálma, lándzsa, kard, zászló (fehér alapon vörös kereszt), és a sárkány.

Magyar vonatkozások: A hazai, középkori György kultuszt tanúsítja az is, hogy az első csanádi székesegyházat Szent Gellért György tiszteletére szentelte, igaz ezt a veszprémi Szent György kápolna egy évszázaddal már megelőzte. A Károly Róbert által alapított Szent-György vitézek lovagrendje hazánkban 50 tagot számlált, akik vállalták a lovagi erények gyakorlását, szegények istápolását, foglyok kiváltását, a haza fegyveres védelmét. E rendből nőtt ki az 1408-ban Luxemburgi Zsigmond által alapított Sárkány-rend is.

Irodalom: Berecz:41; Csanád: 472; Jöckle: 123-125; Schütz II:85; White: 99-100.o.

SZENT DEMETER vértanú

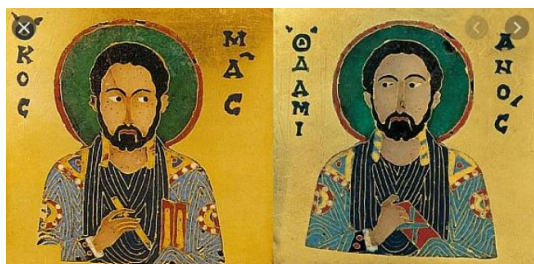
A katonaszent életéről alig tudunk biztosat, mindössze a vértanú aktájából ismert, hogy Maximianus császár uralkodása alatt 303. április 9-én végezték ki hitéért. Születésének időpontja és származása nem ismert, valószínűleg a pannóniai Sirmiumból származott, előkelő római, vagy macedon család fiaként, katonatisztként szolgált. Lándzsával történt kivégzését követően Sirmiumban helyezték sírba, de 427-444 között maradványait Thesszalonikába vitték. Új sírja fölé építették a Szent Demeter Bazilikát, mely a VI. század óta a Bizánci Birodalom egyik szakrális központjának számít. Tisztelete a középkorban terjedt el Nyugaton, hazánkba pedig a keresztések révén jutott.

Patrónusa Sirmiumnak, Thesszalonikának, a Bizánci Birodalomnak, védőszentje a katonáknak és a juhászoknak. A művészi ábrázolásban fiatal katonaként, páncélban, karddal és más fegyverekkel jelenik meg. Ünnepe október 26-án tartjuk.

Irodalom: Jöckle: 72.o.

SZENT KOZMA ÉS DAMJÁN vértanúk

A hagyomány szerint Damján Egea városában született arab orvos volt, aki a Diocletianus-féle üldözés alatt Kosma nevű ikertestvérével együtt szenvedett vértanúságot. Tudásukkal ingyen gyógyították a betegeket, így sokakat megtérítettek a keresztény hitre. Elfogatásuk után megtagadták a pogány áldozat bemutatását, így Lizias prefektus kínvallatás alá vetette őket, ám eredménytelenül. Legendáriumuk szerint, állhatatosságuk miatt megkötözve dobták őket a tengerbe, ahonnan sértetlenül jöttek ki a partra. Ezután máglyára kerültek, azonban a lángnyelvek kikerülték a két vértanút. Keresztre feszítették és kővel dobálták őket, de a kövek a dobálókban tettek kárt. A nyílzápor sem ártott nekik, végül megpróbáltatásaiknak lefejezésük vetett véget 303-ban.

A hagyomány szerint a szíriai Cirrusban (Kürhosz) volt a sírjuk, tiszteletükre itt bazilikát is emeltek. Konstantinápolyban is épült templomuk, ugyanis I. Jusztinian császár a testvérpár közbenjárására halálos betegségéből kigyógyult. Tiszteletük a 6. században eljutott Rómába. Ekkor IV. Félix pápa (más forrás szerint Szimmachusz pápa) a Fórumon templomot építtetett nekik szentelve. Ezek után az egész Egyházban elterjedt tiszteletük. A keleti szentek közül elsőként nevük bekerült a szentmise római kánonjába is. Patrónusaik az orvosoknak, sebészeknek, patikusoknak, de a betegeknek, fodrászoknak, szatócsoknak és fizikusoknak is. Számos orvosegyetem védőszentjei.

Ünnepüket szeptember 26-án jelzi a naptár. Művészi ábrázolásukban baret sapkában és úti köpenyben, középkori orvosi ruhában, sebészként jelennek meg. Jelképeik az orvosi műszerek, korona, kard, palma, kötszer, kínzó eszközök.

Irodalom: Berecz: 103; Csanád: 490; Jöckle: 205; Schütz III: 399.o.

A Szentkorona alsó részén, a diadém hátoldalán, az ívelt keretben **VII. (Dukász) Mihály** bizánci császár (1071–1078) utólagosan és meglehetősen durván felszerelt képe látható. A császár képének felirata vörös betűs és a kép 26%-al nagyobb foglalatánál. Alatta, kissé balra és jobbra egy-egy olyan zománckép található, amelyek eredetéről és értelmezéséről szintén sok vita folyik. Csomor Lajos ékszerész szakértő szerint ezek sem eredetiek, utólag kerültek fel mai helyükre, és nem is egy időben, mert mindháromat más-más ötvöstechnikai eljárással rögzítették. A Dukász kép alatt további két személy jelenik meg, balra **Kon(stantinos)** Porphyrogenetosz, a császár fia vagy Kon(stantios), a császár testvérének a képe látható.

Más olvasat szerint Bíborbanszületett Konstantin alakja jelenik meg a zománcképen. Konstantin képének felirata szintén vörös színű, a figura tekintete egyenes, előre néző. Konstantin és Dukasz Mihály képe több tulajdonságukban megegyeznek, ezért párnak tekinthetők. Azonos színű és stílusú a feliratuk is. A figurák arcának megoldása hasonló, a szentektől viszont jelentősen eltérő. A személyek hasonló kialakítású koronát és jogart viselnek.

A jobbra lévő képet általában I. Géza magyar király (1074–1077) képmásának tartják a felirat alapján: Γεωβιτσαζ Πιστος Κραλης Τουρχιας (*Geóbitzasz piztosz kralész Turkhiasz*), fordítása: „Geobitzasz, Turkia hívó királya”. A „**Geobitzasz**” az akadémikus álláspont szerint egyértelműen a magyar Géza név bizánci, torzult formája, míg „Turkia” megfelel Magyarország hagyományos bizánci elnevezésének. Látszólag egyszerű tehát az azonosítás: Dukász Mihály kortársa volt I. Géza, tehát akkor őt ábrázolja a kép. Az azonosítás azonban korántsem egyértelmű. A két kép kivitelezési technológiája, az ábrázolt személyek szemének állása, és a képek felszerelési módja is eltérő; és egyik sem lehetett eredetileg a Korona azon pontján, ahol most van. Már emiatt is gyenge alapokon áll a két személy összekötése. Ugyancsak elgondolkodtató a Geobitzasz-felirat, hiszen már Géza nagyfejedelem (~972–997) is részesült a keresztségben, ahol az István nevet kapta. Az István görögül azonban *Stephanos*, ami koronát jelent, a korona pedig a király (králész) felségjelvénye. Továbbá a Géza név egyetlen alakban sem maradt fenn bizánci forrásokban ilyen formában. A jelenlegi felirat többértelműsége alapján az is elképzelhető, hogy nem I. Géza zománca látható Dukász képe alatt. Az ábrázolt Geobitzasz személyét így ismeretlennek kell tekintenünk. Tény viszont, hogy minden más képtől különbözik Geobitzasz képe, mert a figura sokkal nagyobb a többinél, jobban kitölti a képmezőt, a figura és a kép középvonala nem esik egybe, valamint az abroncs összes szentje a Korona eleje felé tekint (a Pantokrátor irányába), míg Geobitzasz Dukász Mihályra néz. A felirat elrendezése és fekete színe is teljesen eltér Konstantin és Dukász képétől.

Írta: Druzsín József

Summary

Sacred themes in the history of Hungarian stamp-issuing

The word Philately refers to the collection of stamps, originally derived from the Greek words *filos* (like) and *ateleia* (exemption, tax exemption). Stamp collecting could be described as a passion, even more so, love, located somewhere on the borderline between art and science. In Hungary, stamps have been used for 170 years to postage. Looking back at this period, it can be seen that the events of religious life and the cultural heritage of Christianity have always been able to put a theme on the table of stamp designers. Political forces in power in some ages hindered, at other times, helped in this process. The author is not only a theologian but also a stamp collector for 40 years, so his choice of topic was obvious. By itemizing each item, it shows the presence of the sacred need of the society using postal services. The illustrations and graphic solutions of the stamps have developed a lot, they have changed a lot in the last decades. Changing consumer demands, changes in public tastes, and the compulsion of political systems have resulted in the complete replacement of symbols, coats of arms, and inscriptions from time to time. In this ever-moving environment, sacred symbols and religious content had to find their place. The author interprets sacredness in an ecumenical spirit, so he also talks about orthodox and Protestant denominations, as well as Jewish-related stamp publications. It also does so with stamps issued about Scouting, although they do not usually carry an explicitly religious symbol, they are still closely related to the themes of religious life.

Using the service of the Hungarian Electronic Library of the National Széchenyi Library, 40 years of collecting work, and several years of research and processing of literary sources, the 70-page volume published as a private edition of the author also contains 70 self-made photographs. The publication can be downloaded free of charge from the OSZK-MEK website (ISBN 978-615-00-8099-4)

Zusammenfassung

Sakramentale Themen in der Geschichte der ungarischen Briefmarkensammlung

Das Wort „Philatelic“ stammt aus den ursprünglich griechischen Wörtern „filos“ (mögen) und „ateleia“ (Steuerfreiheit). Die Briefmarkenkunde könnte als Leidenschaft oder eher als Liebe gekennzeichnet werden, die zwischen der Wissenschaft und der Kunst liegt. Seit 170 Jahren verwendet man Briefmarken zur Frankierung der Postsendungen. Was diese Periode betrifft, kann man feststellen, dass die Ereignisse des religiösen Lebens und die kulturelle Erbschaft des Christentums immer als Themen gedient haben. Manche aktuellen politischen Regierungen unterstützten, andere verboten diese Themenwahl. Der Autor studierte nicht nur Theologie, sondern ist seit 41 Jahren Briefmarkensammler, deswegen war es ihm eindeutig, sich damit zu beschäftigen. Der Anspruch der Gesellschaft auf die sakramentalen Themen wird durch die ausführliche Darstellung einiger Ausgaben repräsentiert. Die Grafiken der Briefmarken wurden in den letzten Jahrzehnten viel verändert und entwickelt. Der Druck der politischen Systeme und die verschiedenen Anforderungen der Konsumgesellschaft führten zu der kompletten Änderung der Wappen, der Einträge und der Zeichen. In diesen hektischen Zeiten mussten die sakramentalen Symbole und die religiösen Inhalte ihren Platz finden. Der Autor analysiert die Sakramentalität im ökumenischen Sinn, es gibt Hinweise auch auf orthodoxe, evangelische und jüdische Briefmarkenausgaben. Von den Pfadfindern ausgegebene Briefmarken wurden auch nicht vergessen, weil sie auch eng zu den Themen des religiösen Lebens gehören, wenn es bei ihnen keine konkreten religiösen Symbole gibt.

Sie können bei der elektrischen Bibliothek der Széchenyi - Nationalbibliothek die Privatausgabe kostenlos herunterladen, der nach 40 Jahren Forschungsarbeit und mit 25 selbstgemachten Fotografien zusammengestellt wurde. Den Band (ISBN 978-615-00-8099-4) können Sie auf der Webseite OSZK-MEK finden

Rövidítések:

ANY Állami Nyomda
Nyrt Nyilvánosan működő részvénytársaság
Zrt Zártkörűen működő részvénytársaság
Ft Forint
db darab
Mt Máté evangéliuma
Mk Márk evangéliuma
Lk Lukács evangéliuma
Jn János evangéliuma
UV ultra viola
Kr.e. Krisztus előtt

Irodalom:

Bangha K. - Török J.: Szentek Lexikona Dunakönyv Bp. 1994.
Berecz Sándor: Isten barátai Agapé Novi Sad 1989.
Csanád Béla: Védőszentek – példaképek Ecclesia Bp., 1987.
Csomor Lajos: Magyarország Szent Koronája; Vay Ádám Múzeum Baráti Köre, Vaja, 1987.
Diós István: Szentek élete SZIT Bp. 1987.
Ferencz Csaba: Szent István király koronája; Heraldika Kiadó, Budapest, 2002
Flavius, Josephus: A zsidók története Talantum Kiadó é.n.
Haag, Herbert: Bibliai Lexikon SZIT. Bp., 1989.
Istennek tetsző életek I-IV.
Jöckle, Clemens: Lexikon der Heiligen IPV GmbH. München 1994.
Katona Tamás (szerk.): A korona kilenc évszázada Európa Könyvkiadó, Budapest, 1979.
Magyar Katolikus Lexikon
Nyáry Éva: A Magyar Szent Korona zománcképei Magyar Ház Kiadó Budapest, 2002.
Pap Gábor: „Angyali korona, szent csillag” – beszélgetések a magyar Szent Koronáról, Jászberény, 1997
Pap Gábor: Gyorsjelentés a Korona-kutatás állásáról; in: Mag hó alatt – Télutón; Püski, Budapest, 2003
Pap Gábor: „Valaki álmodhat róla” – Új szempontok, új fejlemények a Korona-kutatásban; in: Mag hó alatt – Télutón; Püski, Budapest, 2003.
Szabó Attila: Jézus Krisztus élete és tanításai Esztergályos Jenő kiadása, Szombathely, 1989.
Schütz Antal: Szentek élete I-IV. SZIT Bp. 1932-33.
Szentírás Szent Jeromos Bibliatársulat Budapest, 1997.
Thon, Nikolaus: Ikone und Liturgie. Paulinus, Trier 1979.
Vermes Géza: A zsidó Jézus Osiris Kiadó Bp. 1998.
de Voragine, Jacobus: Legenda Aurea Helikon Bp. 1990.
White, Kristin E.: Szentek Kislexikona Maecenas Bp. 1999.
Onori Thewrewk Aurél: Csillagok a Bibliában Tercia Bp., 1993. ISBN 963 85129 1 1

Források:

Képek forrása: Internet (letöltés: 2020.03.11.)

http://mandarchiv.hu/cikk/2169/A_belyegek_vilagsztarjai_Budapesten (2020.04.05.)

Szent II. János Pál pápa születésének 100. évfordulója Forrás:

https://posta.blog.hu/2020/05/04/_az_igazsag_szabadda_tesz_titeket_100_eve_szuletett_szent_ii_janos_pal_papa (2020.05.11.)

<https://www.darabanth.com/hu/nagyaukcio/25/kategoriak~Magyar-filatelial-es-postatortenet/Pengo-idoszak-1926-1944~9737/1933-Cserkesz-sor-legiposta-levelen-alkalmi-belyegzessel-Romaniaba-Mi-511-515-on-airmail-co~II1370105/> (2020.04.05.)

Surányi László és Visnyovszki Gábor (szerk.): A magyar bélyegek kézikönyve Gondolat Kiadó, Bp. 1986. ISBN 963 281 692 7

Surányi László (szerk.): Bélyeg Lexikon Gondolat Kiadó, Bp. 1988. ISBN 963 282 031 2

A magyar bélyegek katalógusa 2018 Philatelia Hungarica Kft. ISSN 2560-0737

Prokai Piroska: A bélyeg rövid története Papíripar 2011. LV/3. pp. 14-15. HU ISSN 0031 1448

Nikodém Gabriella - Szabó Jenő: A magyar bélyeg története, Kossuth Kiadó 2010. ISBN:978-963-09-6158-5

Papírlexikon Papíripar 2011. LV/3. HU ISSN 0031-1448

<https://www.magaryomdász.hu/a-flexo-nyomtatás> (letöltés: 2020.02.10.)

Írta és a felvételeket
saját gyűjteménye felhasználásával készítette:
Druzsín József
ORCID 0000-0002-2971-1805

Kézirat lezárva: 2020. 05. 11.

Kiadó
Druzsín József elektronikus magánkiadása
Kistarcsa, 2020.
Borító terv és műszaki szerkesztés
Druzsín József

ISBN 978-615-00-8099-4

